מוסף על המשמר
מס' 48 (828)
28 בנובמבר 1986
כו בחשון תשמ"ז

איזה לכלוך עוד יתגלה מתחת לשטיח הפרסי?

שריר: „שנתי נודדת בלילות בזוכרי שחריש הוא היועץ המשפטי"

לא די שהבן־אדם נודד בימים, מארץ לארץ, ממטוס למטוס, עכשיו מתברר שגם שנתו נודדת בלילות. „היהודי הנודד ביותר", יש כבר שיא כזה אצל גינס!

אישיות בכירה נעצרה בחשד שלא נעצרה מעולם

באופן מקרי ביותר הצליחו חוקרי המשטרה לעלות על עקבותיו של פקיד בכיר שנעצר השבוע ושמו נאסר לפרסום. הדבר אירע במהלך עיון שגרתי ברשימת בעלי תפקידים בשירות הציבורי, כאשר החוקרים גילו כי לאישיות ידועה ביותר מאזור המרכז אין שום תיק משטרתי, וגיליון ההרשעות שלה נקי לחלוטין. הדבר עורר כמובן את חשדם והם מיהרו לעצור את האיש. העצור משתף פעולה עם חוקריו ובקרוב צפויים מעצרים נוספים של אישים שעברם הנקי נחשף במהלך החקירה.

הטענה כאילו אמרתי כי רדיפת ראש הממשלה אחרי חיבוקים ונישוקים עם שחקניות צמרת בלונדיות (גולדי הון, הערה שלי המלבה"ד) — מתפרשת ע"י אויבינו כהולשה, ומביאה למה שקרה בירושלים — הנה כולה שקר וכזב, עלילת דם ורעות רוח. להד"ם.

אריק שרון, שר

ניתוח גרפולוגי ראשון

גרפולוג המערכת בחן ביסודיות חתימת יד של עובד טלוויזיה בכיר, המגיש תוכנית מסכמת בסוף השבוע, ותוצאות הבדיקה אישרו חששות שקיננו אצל עורך המדור זה זמן רב.

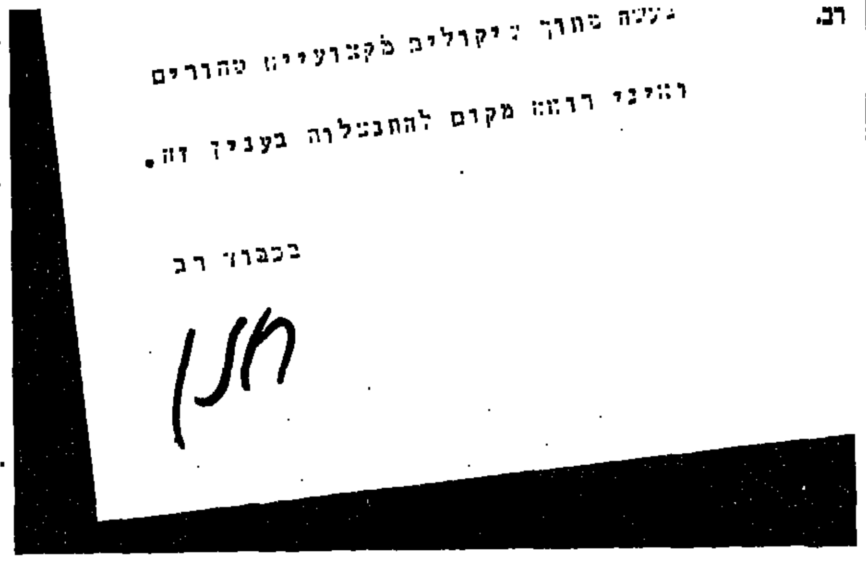

העקמומיות הרבה של האות חית מעידה על גישה בלתי ישירה שיש בה משום סקרנות מופרזת ואפילו נטייה למציצנות חולנית. האיש יעשה כל מעקף על מנת להגיע לדברים לא לו ולא יהסס לפרסם את מימצאיו ברבים. גם אם לא קיבל את אישורו של בעל הדבר.

הנון האמצעית דומה יותר לאות זין בכתיבתה וזה אולי מה שיקבל האיש אחרי שתוגש נגדו תביעה על חדירה לתחום הפרט. התובע יהיה בעל שני נונים, שלושה ווים ועין או אלף איך שמתחשק.

הנון הסופית ארוכה מהמקובל, ישרה ונמשכת למטה. היא מעידה על קשיחות, אמביציה גדולה ורצון כמעט כפייתי לחדור למקומות שאדם רגיל היה נמנע מלהגיע אליהם.

ניסיון אונס נכשל השבוע בצפון ת"א, כאשר גבר שפרץ לחדרה של בחורה המתגוררת לבדה בדירת קרקע לא הצליח במזימתו.

החדירה אירעה בשעה שלוש לפנות בוקר והצעירה, שהופתעה בשנתה, לא הספיקה להתנגד, אלא שהתוקף לא לקח בחשבון את תנאי מזג האוויר ואת אזהרתו של חזאי השירות המטאורולוגי בדבר אפשרות של קרה באזורים הרגישים. ואכן, הטמפרטורה הנמוכה והקרה שתקפה את התוקף באיזור רגיש, מנעה ממנו לבצע את זממו. הבחור נמלט לאחר שנוכח לדעת כי חפצו אינו עולה בידו. וזוהה כשבא לקבל טיפול חפשרה. הוא יכונה מעתה: „האנס הקפוא".

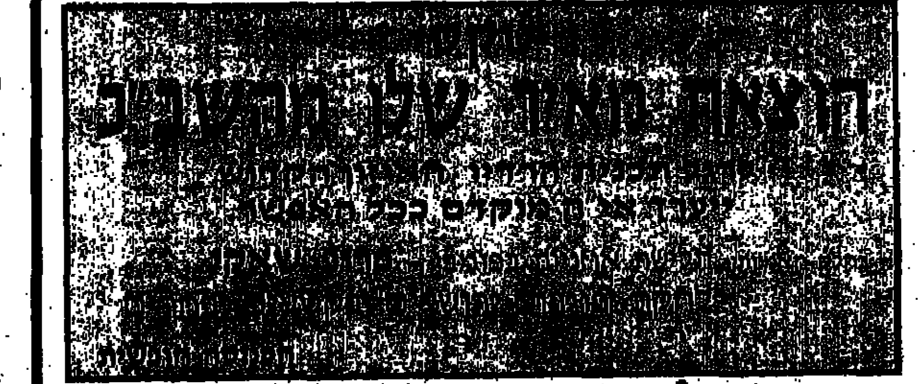

בלונדינית שלנו

חברת הכנסת גאולה כהן הכחישה מכל וכל את השמועות ה„מרושעות" כאילו הבלונדינית הנאה שפיתתה את מרדכי וענונו לעזוב את המים הטריטוריאליים של בריטניה, ולהיכנס מרצונו למזוודה הדיפלומטית שנפתחה עבורו על סיפון יאכטה ישראלית, נמנית עם כוחות השמאל שבשב"כ. עצם העובדה שהמפתה לא התמסרה בסופו של דבר לוענונו סותרת הנחה זו, באשר ידוע כי נשות שמאל בלונדיניות לעולם אינן מסרבות למי שהוא אוהד העניין הפלשתיני ומצדד בהקמת מדינה פלשתינית, אומרת חברת הכנסת כהן. התנהגותה של הבלונדינית מתאימה לאשה בעלת השקפה לאומית גאה, שתסרב בכל מקרה לבוא במגע כלשהו עם תומכי אש"ף, אפילו הם נמצאים על סיפון יאכטה ישראלית, ובתוך מזוודה דיפלומטית מרופדת.

נוסחת מצא

מה שמפריע לח"כ מצא הוא שהרצח בירושלים בוצע „בפרימיטיביות של תקופת האבן, בשיטות של שנות העשרים" והסיום הבלתי נמנע עם כאלה רוצים שנדבר?

ללמדך שלו היו הרוצחים מתקדמים יותר: משתמשים בטכניקת המאה העשרים ובתיחכומים של שנות השמונים, היה על מה לדבר ובעיקר עם מי. לא לדוקרי הסכינים; כן למניחי מטענים המופעלים ע"י מצת אלקטרוני.

יש עתיד.

לאחר שקיבל לתאו כף חשמלית וענונו מבקש שישיגו לו „Soft and Easy"

בכלא השמור ביותר במדינה, הממוקם מיד בכניסה הצפונית לאשקלון, בתא מבודד שרק מעטים יודעים את מקום הימצאו, בקומה השנייה של בית הכלא באגף השמאלי מספר 207, עם סידורי שמירה קפדניים ביותר הכוללים השגחה צמודה של 24 שעות ע"י שישה שומרים המתחלפים ביניהם רק לאחר השמעת הסיסמה הסודית: „גאולה כהן", מצוי האסיר המדובר ביותר במדינה.

מרדכי (מוטי) ועננו (ואננו) נתון בהסגר כבר אפוף מסתורין וכל תנועותיו ומעשיו חסויים. הוא מבלה את ימיו בשתיית תה ובקריאת החומר שנכתב על אודותיו, ומתלונן בעיקר על הבלונדינית שפיתתה אותו, אבל סירבה לתת לו. מכיוון שהאסיר הוא אימפוטנט ידוע, לא ברור כלל על מה הוא מתלונן. גם אם היה ברור, קשה להניח שהפרטים היו דולפים החוצה, כיוון שהוטל איפול חמור על הפרשה ושום מידע הקשור לוענונו אינו פורץ את חומת בית הכלא.

מחפשים איש ציבור שיסכים להיות בגלגול הבא פולני

לאחר שראש הממשלה שמיר הביע את משאלתו להיות בגלגולו הבא תימני, וממלא מקומו מר פרס הצטרף אליו וביקש להיות מרוקני, ולאחר ששר הביטחון גילה כי מאז ומעולם רצה להיות עיראקי, ושר המסחר והתעשייה חשף את שאיפתו והכמוסה להיות פרסי, נעשתה פנייה דחופה אל יתר השרים שלפחות אחד מהם יגלה נכונות להיות בגלגולו הבא פולני. עד עתה נענו כל הבקשות בשלילה ולא נמצא איש שיסכים ליטול על עצמו שליחות זו. תמורת וולוו מודל 86' ולשכה משופצת היתה נכונות אצל אחד המשיבים להגיע עד כדי גלגול רוסי, אבל להידרדר לפולניות סירבו כולם בכל תוקף. המאמצים יימשכו.

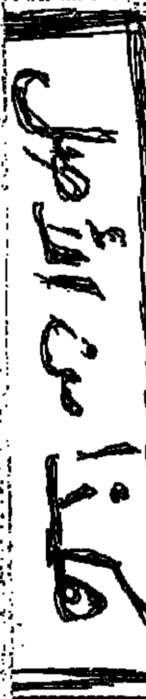

עוד השבוע

ההיסטוריה צעירה תמיד

מיכאל הרסגור

שאקי והשאקיזם

על פיו ישא(ק) דבר צילם ישראל סן

מדוע אין כל ערך מדעי לתכניות התנ"ך ומזונות (והמשעממות), המשודרות על ידי קול ישראל? מפני שאין בהן השוואות בין מנהגי אבותינו הרחוקים לאלה של עמים אחרים. הניסיון להוציא את בני־ישראל ממסגרת האנושות הוא נואל ומטעה. לכל היותר הוא מועיל לאלה אשר חונכו שלא לראות ב"גויים" יצורי אנוש. הרי היו כבר מן רבנינו הגדולים, זצ"ל, אשר קבעו שללא־יהודים אין נשמה.

מאיר שליו, הפובליציסט והסופר הכשרוני, יצא בתכניתו המשודרת "האיזון הקדוש" והוכיח שלא רק העברים הקדמונים היו פרא־אדם, אלא גם היהודים, צאצאיהם של הראשונים, הם יצורי אנוש. הדבר הרגיז מאוד את המגזר הפאנאטי־סהרורי של מחנה "האינקוויזיציה בדרך", אשר נציגו המובהק הוא הפרופסור אבנר שאקי, הח"כ המפד"לי. הפרופסור משונה זה, המתבטא כדרך כלל בסגנונו של ח"כ כהן־אבידוב, הוא יותר מסטרי מגאולה כהן, לא פחות אנטי־גוי מח"כ כהנא, אבל בהחלט יותר מצחיק מן הגשש החיוור". שאקי תבע לאסור על כולו להשוות את מנהגי אבותינו עם אלה של עמים אחרים. הוא לא פירש מדוע, אך התשובה מצטלצלת מעצמה: מפני שהיהודים הם "עם־עליון" SUPERMEN ואין להם כל נגיעה עם שאר האנושות (הם הכל אשפה). וזאת כאשר הצצה חטופה בשאקי, ואף קריאה מהירה בנאומיו הוולגאריים עשויות לשכנע שההיפך הוא הנכון.

הפרופסור המוזר הזה רוצה ליטול מן המחקר את אחד מיסודותיו הבסיסיים — את ההשוואה — כי הפרופסור הזה, שלהתבטאויותיו האחרונות אין אח ודוגמה בעולם האקדמאי, יודע היטב שבחקר ההיסטוריה, המשפט, הספרות, האמנות — אי־אפשר ללא השוואות: הרצאת דברים ללא השוואה היא סתם מריחה והולכת־שולל. שאקי מוכיח בעליל, שאם משאת נפשם של הקנאים מסוגו תתגשם, וישראל תהיה למדינת הלכה, יקיץ הקץ על התרבות ועל המדע, כי יהיה אסור להשוות. יותר מזה — כל מי שנותן יד לפנאטים שאקיסטיים מן הסוג הזה, מחבל כבר עתה בתרבות הישראלית ובמעמד ישראל כמדינה דמוקרטית, נאורה וסובלנית.

כיצד ניתן להגדיר על כן את השאקיזם? השאקיזם, חברים יקרים, הוא פשוט הניסיון הנואל (סוף־סוף, מייסד הזרם הוא פרופסור) לטמטם את עם ישראל על־ידי ניצולה הדמגוגי של דת ישראל. השאקיזם מתפלג לכמה אסכולות: השאקיזם הקלאסי מתמצה בפטפוט השאקי המקורי, השאקיזם הדומע־צעקני מתפתח תחת שרביטה של גאולה כהן, השאקיזם הדינמי הוא הפירוש הנאמן והגלוי של מפעל השאקי הראשון על־ידי הרב כהנא. השאקיזם אשר אינו מעז להגיד את שמו — זאת המשנה השאקיסטית הצנועה למהדרין של זבולון המר. השאקיזם האשכנזי מצמיח זקן ארוך באגודת ישראל. השאקיזם האנטי־אשכנזי מופעל בהצלחה על ידי ש"ס. השאקיזם האנטי־אתיופי (הנקרא גם השאקיזם נגד ילדי ישראל) מהווה פיתוח נוסף של תורת השאקי הקדמון על ידי שר הפנים כבוד הרב פרץ. קיים גם השאקיזם האקדמי אשר צמח קודם בגוש אמונים, עד שהועבר לכלא בשל יישומו הבלתי־אמצעי מדי — ועתה משתדל גוש אמונים להחזיר תורה מקורית זאת לכור מחצבתה.

בצורה יוצאת־דופן לגבי פרופסור, החליט מייסד השאקיזם, שהשאקיסטים אינם מתווכחים. הם סותמים את פיות המתווכחים אתם. זאת התורה ההתנהגותית אותה למד השאקי הקדמון בימי לימודיו אצל רבניו מן האינקוויזיציה הספרדית. השאקי המקורי לא הרהיב עוז להתווכח עם מאיר שליו — האם אפשר, מבלי לחלל את קדושת הבורא, להשוות יהודים (שומו שמים), עם לא־יהודים? לא! השאקיסטים אינם דנים בנושא. הם אוסרים, מחניקים, מצנזרים, משתיקים, פוסלים, מוחקים. זהו הסגנון האינקוויזיציוני. שאקי קרא לשאקיסט החסר־חוט־שדרה, יו"ר הוועד המנהל את רשות השידור, מיכה ינון, להתנצל על שעל גלי האתר היהודים נתנו להשוות יהודים עם בעלי־החיים הנקראים גויים (טפו! טפו! טפו!). ינון התנצל מיד (אצל המונגולים היו, במקרה כזה, מכים את המצח ברצפה).

בסיכום — שאקי אינו רק משטמן, פוליטיקאי, פונקציונר המפד"ל אגיטאטור ומסית — הוא גם גיאוגרף, כי הוכיח שבין לוב לאיראן אין מקום למדינה דמוקרטית. שאקי, הפוסל את הוויכוח, את ההשוואה, ההקבלה, השיקול וחופש המחשבה, אינו ראוי לתוארו האקדמי. הוא הפרודוקט המושלם של הרצון למחוץ את מוחו של כל אדם אשר איננו שאקיסט. הוא סמלה של השפלת האינטליגנציה הישראלית על ידי האינקוויזיציה הרוחנית האורתודוקסית.

השאקיזם מוגר באירופה עוד בימי הרנסנס — אם כי לא בקלות. הוא גורש מאנגליה סופית ב־1697 כאשר פג תוקפו של החוק הקובע את חובת הצנזורה לדברי דפוס. בימי עידן האורות, השכלת המאה ה־18 האירופית, ראו בשאקיזם סתם פוחלץ מנופח, שריד של הפרימיטיביות והברבריות. אולם השאקיזם מוסיף לשגשג בצילת, באפריקה הדרומית, בפאקיסטן, באיראן, בערב הסעודית. בכל המקומות הארורים הללו, בהם נעלמים בני־אדם כאילו לא היו, בהם אדם איננו יצור־אנוש אלא צבע עור, שם סוקלים את הנאשמים באהבה חופשית, כורתים ידיים, קוברים חיים, מלקים בציבור — בארצות בהן יש הרמוני נשים ומחנות עבדים — עבדים מבשר ודם ועבדים רוחניים. כי תוכנו העמוק של השאקיזם הוא הנהייה האינסטינקטיבית לעבדות רוחנית על־ידי החיסול המינהלי של התגות החופשית.

אצל לא־יהודים מוגדר השאקיזם המקומי כניסיון לטמטם כל עם אפשרי על־ידי ניצולה הדמגוגי של כל דת אפשרית.

רשות דיבור ליצחק שלו מורה ומשורר

מתח בירושלים נגזר עלינו גם הלאה

השתוללויות הימים האחרונים בירושלים הסבו את תשומת הלב הציבורית, הן בארץ והן בעולם, פעם נוספת לשאלה האם ייתכן בכלל דו־קיום בין יהודים לערבים בעיר השלום. מעניין שרבים הן בשמאל והן בימין סבורים שדו־קיום כזה פשוט לא ייתכן, ורק פתרון יסודי של הקונפליקט המדיני יהווה פתרון גם לירושלים. לדיעה זו, שאותה משמיע לעתים מזומנות מירון בנבנישתי, שותף גם יצחק שלו:

"העיר הזאת לא מנותקת מהמצב המדיני הכללי. רק מציאת הסדר בין שני העמים תביא לפתרון. אני, ואני חושב שרבים כמוני, מבלי להשתייך למחנה זה או אחר, סבורים שעשרים השנים האחרונות בירושלים היו אמנם שקטות, אבל רק על פני השטח. זרמים בלתי פוסקים קיימים כל הזמן וכל ניצוץ כמו פעולה אלימה — החל ממילולית וכלה בבוטה ומעשית — מצית אש, קטנה או גדולה.

אם היית מתבקש להיות מעשי ולהציע פתרון עד בוא השלום, מה היית מציע?

אני בעד דרבון כוחות הביטחון בירושלים — בלי מרים. אני נגד כל צורה של התפרעות ואני חושב שצריך לעשות הכל כדי לטפל טיפול מונע ולא טיפול שאחרי.

כירושלמי ותיק האם אינך חש בעצם ש"אין חדש תחת השמש"?

מתח היה ונשאר. פרעות מחר וידידות מאידך גם הם היו, וכנראה גם יהיו. מתח נגזר עלינו גם הלאה. אם אתה שואל אותי אני מעריך, כמובן, שאנחנו נהיה החזקים. בכל זאת מלפני 48' השתנו דברים. אני נזכר במישהו שפירש לי פעם את "וגר זאב עם כבש" — זה היה, כנראה, כל פעם כבש אחר... לא הייתי רוצה שנהיה הכבשים. מאידך לא הייתי גם רוצה להיות זאב. אבל אני ריאליסט וקשה לי להיות אופטימי.

הבזקים

תמונות צבאיות

– הלו, אפשר לדבר עם הקצין רוני?
– את מתכוונת לסרן רון. רגע.
– הלו, סגן רון, תראה, הבן שלי, נחום, אצלך. אז מחר מגיע סבא שלו מצרפת והוא צריך להיות בשדה־התעופה.
– אני מצטער. אנחנו באמצע תרגיל.
– מה זאת אומרת אמצע תרגיל. לא יכול להיות שהוא לא יקבל את פני הסבא שלו.
– כמה זמן הסבא יישאר בארץ?
– חודש, אבל אנחנו עורכים קבלת פנים בשדה התעופה!
הסוף: ניחשתם. נחום קיבל חופשה. הצבא השתנה.

המסעדות ביום שלישי

החיילים המשרתים בקריה הם לקוחות חשובים במסעדות הרבות של רחוב אבן־גבירול והסביבה. בעלי המסעדות בונים על כך. לקראת יום ראשון, למשל, הם מצטיידים בעיקר בעוגות קצפת, בוואריה ושאר דברים טובים. החיילים לאחר חופשת שבת. הם עוד שבעים מבית אמא. אבל אי־אפשר לוותר על הפסקת צהריים נחמדה, אז מסתפקים בעוגה טובה במקום שבו יש שמש ונערות תל־אביביות.

היום הטוב של המסעדות הוא יום שלישי. הצבא, כידוע, בקיצוצים. הקיצוצים, כידוע, פוגעים קודם כל בציוד משרדי ובאוכל. ביום שלישי המנה העיקרית בארוחת הצהריים היא ביצה קשה. גם מי שלא נולד בצפון תל־אביב מגדל על חדר האוכל ישר לכיוון המסעדה הסמוכה.

קצין בישיבה

הצבא דואג לקידום הקצינים ומרוויח מקצועיות. יש מסלולים מסודרים למי שחותם לתקופות ארוכות. תחילה פו"ם (ביה"ס לפיקוד ומטה) ולבסוף המכללה לביטחון לאומי. באמצע יש קורסים אזרחיים. בדרך כלל באוניברסיטה. לומדים הנדסה. לומדים מינהל. לומדים מזרח־תיכון. למי שלא יודע – לומדים על חשבון הצבא גם בישיבה גבוהה. לא קציני דת ומשגיחי כשרות. סתם קצינים בכירים. קשה להעריך במה זה מקדם את צה"ל. זה ודאי מקדם את מעמד הישיבות שזכו להכרה צבאית רשמית.

● זאב צחור

המסעדות למען החייל צילם מינו לוי

חותם

כתובת המערכת:
"על המשמר", רח' חומה ומגדל 2, ת"א
העורך הראשון: בצלאל לב ז"ל
עורך: אריה פלגי
עורכת משנה: תאיר זבולון
עיצוב גרפי: ארנון אבני
ביצוע גרפי: שושנה זילבר

הפעם:

כתבות
■ פה ושם בשמואל הנביא — איפה השיקום, איפה? — מאת עמירם כהן — 5
■ ציונות זה מסוע בסדום — משהו מלהיב בנגב — מאת שלי יחימוביץ' ועודד ליפשיץ — 8
■ מווה של גאונים — ארבעה בעלים, כולם עילויים — מאת א.ב. יפה — 10
■ החילוני האחרון — אחרי "קידוש" קדיש — מאת שמואל הספרי — 12
■ רקלמה אמריקנה — כך מפרסמים מעבר לים — מאת רון כחלילי — 14
■ נשות הרוק אנ־רול — לא רק מיניות — מאת עמית רוט — 18
■ יותר ספורט, יותר כסף — איך זכתה ברצלונה — מאת יהודה צור — 20
מדורים וטורים
■ חותם אישי — מאת דוד גרין — 16
■ גשר לנין (סיפור) — מאת דודו פלמה — 17
■ חראקירי — מאת לזר — 28
■ הלו חותם — 4
שלמה גלזר – 2; עודד ליפשיץ – 2; קובי וינר – 2; מיכאל הרסגור – 3; אלי הכהן – 3; זאב צחור – 3; חיים מאור – 4; יעקב רבי – 4
■ כל יום — (עריכה: רות קדוש, עיצוב: רחל דביר) — 27־22
■ בשער — מתחת לשטיח הפרסי

מלה רעה

שהנשיא ייסע לגרמניה

אני עושה מה שאומרים לי... צילם יצחק הדר

אין בכך כל רע שהנשיא הרצוג יסע לגרמניה, בייחוד כשהוא מבטיח שיעשה הכל כדי להזכיר לעם הגרמני את אחריותו, שאינה מוגבלת בזמן, להזכיר לו את השואה שהמיט על העם היהודי. הנסיעה לא תפגע בזכר השואה, כי את זכר השואה לא ניתן למחוק: כל עוד העם היהודי ישרוד — השואה תיזכר.

עם שבניו אומרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים לפני 3000 שנה, לא יישכח לציין גם בעוד 3000 שנה שבכל דור ודור, חייב אדם מישראל לראות את עצמו כאילו הוא אוד מוצל מאש השואה.

בהקשר זה — נסיעת הנשיא לגרמניה אינה מעלה או מורידה דבר.

מה שמשתנה עם הזמן, הוא בסיסי ההתנהגות שלנו, של הגרמנים ושל עמי העולם.

41 שנים אחרי גמר מלחמת העולם השנייה, שוב אין לנו כמי לנקום. צעירי הרוצחים הנאצים, בני ה־20 של 1945, מאס.אס ומיחידות מוות אחרות, כבר עברו את גיל ה־60. ראשי מנגנון המוות, פוליטיקאים וקצינים בכירים, נתלו, הלכו לעולמם או שהם ישישים בני 70, 80 ויותר. היום לא נשלח חוליות לחסל אותם, כפי שבצדק עשתה "ההגנה" בתום מלחמת העולם השנייה. היום אין אפילו את מי לשפוט. את אייכמן שפטו לפני חצי יובל שנים, במשפט היסטורי חשוב מאין כמוהו. היום, גם אם יתפסו את מנגלה, משפטו לא יהיה משפט אייכמן שני. על אחת כמה וכמה כששופטים רוצח מן הדרג של דמיאניוק. אפשר רק לקוות, שמשפט זה לא יעטה על כולנו כלימה.

אם לזכר השואה לא נשקפת סכנה, למרות ניסיונות הסילוף של ניאו־נאצים למיניהם, לקח השואה הוא דבר אחר, ובראש ובראשונה זהו עניין יהודי פנימי, ואת הלקח הזה—לא הפקנו. לכל היותר למדנו שאסור לסמוך על חסדי זרים ועלינו להגן על עצמנו במדינתנו.

גם את המעט הזה, רוב העם היהודי לא למד והוא ממשיך לשבת בגלות.

את הלקח המוסרי לא למדנו כלל. אחרת היינו נזהרים מגזענות אלימה כמו מאש. בשבוע שעבר היה לנו "ליל ברולח" קטן, פרעות בערביי ירושלים. המשטרה עמדה מנגד. אסור באלף איסורים להשוות את השואה לכל עוול אחר, ובוודאי לא לעוולות שגרמנו לערבים. אבל צריך לזכור, שזה מתחיל בפוגרומים, ונכון אמר השר ארנס, שהקריאות "מוות לערבים" מזכירות לו קריאות "מוות ליהודים" אצל עמים אחרים ובתקופות אחרות. זה מספיק מסוכן עבורנו, גם אם ליל ברולח כזה אינו מוביל בהכרח לאושוויץ. את מעמדנו המוסרי בעולם כקרבנות השואה היינו חייבים לנצל כדי להתייצב בראש המוחים והלוחמים נגד אפליה, גזענות ודיכוי, בכל מקום בעולם. במקום זה, אנו מהדקים קשרים עם דרום אפריקה הגזענית ומסייעים, תמורת בצע כסף, בנשק ויייעוץ; לרודנים ולטרוריסטים צמאי־דם בכל העולם. ביטול נסיעתו של הנשיא לגרמניה לא ינקה אותנו מהחטא הזה.

פעם חלמנו להיות אור לגויים. לא עמדנו במשימה. ואז הורדנו את רמת הציפיות, וקיווינו להיות כמתוקנות שבאומות העולם. דימינו לעם הדני, למשל, עם דמוקרטי ונאור, שהציל את היהודים בארצו מידי היטלר. גם זה היה מעל לכוחנו; אבל, ניסינו להיות, לפחות ככל הגויים. היום יש להתפלל ולהיאבק על כך שלא נהיה, חלילה, כגרועים שבעמי העולם, עם צירוף של אלימות גזענית וקנאות חומייניסטית. זהו היעד, ואין כל צורך שנתיש את עצמנו במאבקי סרק נגד נסיעתו הנחוצה של הנשיא הרצוג לגרמניה.

● עודד ליפשיץ

אנשי כבוד

יצחק באלפין — דוד ברבבותיו

האהבים והנעימים צילם אלכס ליבק

ראש הממשלה שמיר הוזמן לבקר בבית שאן והוחלט לנצל את ההזדמנות להענקת אזרחות כבוד של העיר לאורח הנכבד. לכאורה אירוע יוקרתי, אבל מאחורי הקלעים התמונה שונה, המתנגדים העיקריים לביקור היו דווקא אנשי סניף המפלגה בבית שאן, הנמנים עם "מחנה לוי" וכל זאת משום שבימים טרופים אלו של יד מחנה במחנה ראו אנשי לוי, "האורח מספר אחת של בית שאן", את ההזמנה כפגיעה והתגרות במנהיגם ועוד במעונו. לראש המועצה שלמה בן לולו שנבחר לתפקידו בתמיכת לוי ואחר כך עבר ביניהם "חתול שחור", נדרשה הפעלת "המשמעת הסיעתית" כדי להעביר את ההחלטה על הענקת אזרחות הכבוד של עירו לשמיר. כך, לפחות, גורסים מקורות במועצת העיר.

שמיר החליט ללכת בגדול, ב־9.30 נחת המסוק השמור לראשי ממשלות באיצטדיון הכדורגל המקומי. שם ממתינה לו שיירת מכוניות השרד. יום שלם מקדיש לבית שאן ראש ממשלתה, העסוק מאוד של ישראל, בימים של פרשת הנשק האמריקני לאירן, האירועים המסעירים בירושלים, משבר התקציב. הוא מסייר בעתיקותיה, נפגש עם תלמידיה, ואפילו מסייר במרכזייה הפדגוגית, והכל משיקולים ממלכתיים, לא סיעתיים חס ושלום. לראש המועצה המקומית שלמה בן לולו זה יום חג. הוא קרא תיגר על דוד לוי, ולפחות זמנית יכול לו. בית שאן לבשה חג. ילדים נופפו דגלים, הכרזות נתלו. סוף כל סוף לא כל יום ראש הממשלה, שהוא גם ראש "מחנה", מגיע לבקר בעיירה ומתכבד באזרחות הכבוד שלה. אנשי לוי בלעו את עלבונם וקיבלו את ראש הממשלה בכל הכבוד. דוד לוי הוכיח פעם נוספת כי חושיו הפוליטיים מחודדים ורגישים, משנוכח לדעת כי לא יצליח בעזרת מקורביו למנוע את הביקור, החליט לנקוט לפי הכלל הידוע: "אם אינך יכול להביס את יריבך — הצטרף אליו". והוא אכן הצטרף, ובגדול, עד כי האפיל על שמיר. הוא בירך את ראש הממשלה בבואו, הדריך וליווה אותו ברחבי העיר. מאוחר יותר אירח אותו בביתו שם התנשקו והתחבקו השניים, והכריזו על פעילות משותפת למען התנועה. כמה זמן תחזיק "ברית" זאת, ימים יגידו... משנכנסו המכובדים לאולם המתנ"ס המקומי לטקס הענקת אזרחות הכבוד לשמיר קרא הכרוז בשמות הנכנסים. שמיר זכה למחיאות כפיים, דוד לוי "הרעיד" את הקירות. לוי קרן מאושר, הוא הוכיח לכל מיהו "בעל הבית" בבית שאן.

● שלמה גלזר

מבט שני

נקודת תצפית

פגשתי אותה בלב המדבר. פגשתי שוב ברוניקה.

"תומאס, בוא תעלה לכאן רגע".

"כבר בא" — עונה לי תומאס, המילואימניק מירושלים, מטפס בכבדות במדרגות התצפית, נשימתו נרגעת.

"תגיד לי תומאס" — אני שואל — "מה ההבדל בין הצד שלנו לשלהם?"

"של המצרים?" — עונה לי בשאלה.

"כן, תסתכל על הכביש הזה שהם סוללים" — תומאס מהנהן — "ועכשיו על הצד שלנו לעומת הצד שלהם, ותגיד לי מה ההבדל".

"לא רואה".

"בחייך, תסתכל שוב".

"?..."

"אתה לא רואה שהצד שלנו כולו מכוסה צמחייה, ואצלם הכל צחיח, רק דיונות של חול..."

"בחייאת אתה צודק".

"ולמה זה?"

"למה?"

"אתה יודע שגם מהלוויין רואים את זה. קראתי פעם בעיתון, שבצילומים מהלוויין של האמריקנים רואים ממש הבדל בצבע של הנגב לעומת סיני, בדיוק במקום בו עובר הקו הירוק, הנגב כהה מצמחייה וסיני — ממש לבן."

"או מה ההסבר לזה?" — חוכך תומאס בדעתו.

"אני אגיד לך" — אני אומר לו בחצי חיוך, סוקר את ראשו הגדול, שעליו כיפה סרוגה, רבים מחברות שמשרתים אתי — דתיים. "כשהקדוש־ברוך־הוא החזיר את עם־ישראל לארץ־ישראל" — אני אומר לו — "הפכה הארץ ירוקה..."

"באמת?" — אומר לי תומאס בשמץ תימהון על הסבר שכזה הבא מפי אפיקורס שכמותי.

"באמת" — הוא אומר — "בכל מקום שהערבים האלה נמצאים יש שממה... תראה איך הם בונים את הכביש הזה, כמו חורנים, הכל בידיים. כשאנחנו בנינו את הכביש שלנו, הבאנו שופל, ישרנו, ותוך כמה חודשים היה כביש..."

"כמו השופלים של ימית?" — אני שואל ומצביע אל קו האופק.

רחוק מעבר לדיונות, רואה תומאס, אתי ביחד, ערימה גדולה של הריסות חלום. אחר כך אנחנו מסתכלים קרוב יותר ורואים גמל חורש חלקת אדמה בין הדיונות, ובדואית בשמלה שחורה מעוטרת רקמה, אוספת זרדים לאש־התבון, קר יהיה הלילה, גם ברפיח ידליקו הלילה אש בתנורים, גם בצד המערבי של הגדר וגם בצד המזרחי יהיה קר. איך חותכים משפחה באמצע על ירושלים אני חושב כרגע, עיר שחוברה לה יחדיו, גם על ברלין, ועל רפיח — רפיח אל־קודס.

* * *

פעם, בטיול מים־לים גלשנו במורדות המזרחיים של הר מירון, היה זה אביב, מרבד של פרחים כחולים־לבנים זעירים כיסה את המדרון — "ברוניקה סורית". לא, "ברוניקה ציונית", תיקן מישהו. פעם אחרי שאהובה נפל במלחמה, היתה ברוניקה כלילת־היופי מהלכת בשדות ובוכה, ובכל מקום בו נפלה דמעתה הציץ פרח קטן. פעם, תיקן המתקן, בין־לילה, כשהוכרזה המדינה, הפכו מרבדי הברוניקה מכחול לתכלת־לבן. פעם, בימי המדינה, היתה ברוניקה מהלכת בשדות ומאגדת זרי ברוניקות תכולים־לבנים, לתיתם על קבר אהובה.

● קובי וינר

גלריה — עיתון

אוסקר קוקושקה

דיוקן קארל קראוס, 1910

לציון מאה שנים להולדתו של אוסקר קוקושקה (1886־1986), מחשובי האמנים הפיגורטיביים במאה ה־20, מוצג: במוזיאון תל־אביב, מבחר מרישומיו והדפסיו. (אוצרת: עדינה מושנזון).

קוקושקה מזוהה וקשור בטבורו אל הסימבוליזם, האקספרסיוניזם הגרמני ואל כתב העת „דר שטורם", שיצא לאור בברלין מ־1910.

ברומה לאדוארד מונק, שואבת יצירתו את כוחה מהביוגרפיה שלו. הסימבוליזם האישי הופך לראי המשקף את דיוקנה של התקופה, על תהפוכותיה הפוליטיות והחברתיות. גם באיוריו של קוקושקה לסיפורים ומחזות מן התנ"ך או מן התרבות הקלאסית ניתן לחוש באותה זרימה דרמטית, סוערת, של „רוח התקופה" (ראה: „שאול ודוד", „הצפרדעים", „מחווה להלס" וכו').

קוקושקה „טרי" ורלוונטי לצופה כיום, לא פחות מבעבר. סערות הנפש וייסורי הגוף המשוררים באמצעות דפורמציות; רשום קצבי, קופצני וחיתוך וקומפוזיציות דחוסות הפורצות את גבולות הפורמט — לא ישאירו אותך אדיש, גם היום. זהו רישום במיטבו ואקספרסיוניזם בשיאו המשאיר את חקייני הפוסט־מודרניזם המקומי נכלמים ומבוישים. לגבי, תערוכת אוסקר קוקושקה — O.K!

● חיים מאור

הלו... חומש

זאב צחור צודק

טועה ידידי דניאל בן־נחום וצודק ז. צחור בוויכוח ביניהם על „הסוציאליזם" של בן־גוריון. בן־גוריון נוקט יחס שלילי למארכסיזם החל מימיו הראשונים בארץ. מספר הביוגרף שלו, מיכאל בר־זוהר: בן־גוריון הגיע ארצה בתור חבר מפלגת „פועלי ציון" שהיתה מפלגה סוציאל־דמוקראטית, מארכסיסטית, וכבר בצעדיו הראשונים הוא עושה את המארכסיזם לחוכא ואיטלולא. „מבחינות רבות היה דוד גרין קרוב יותר ל„הפועל הצעיר" מאשר ל„פועלי ציון". הסוציאליזם של דוד גרין היה גמיש, פראגמאטי" („בן גור", עמ' 54־58).

יחסו האמיתי למארכסיזם בא לידי ביטוי בעבודה שהשקיע בתרגום ספרו של ורנר זומבארט „הסוציאליזם והתנועה הסוציאלית במאה ה־19", הופיע ב־1913. התרגום בריש המחבר עם הערות ומילואים מאת ד. בן־גוריון. במקורו הופיע הספר ב־1898. [illegible] התיוה הסוציאליזם [illegible] קל אותו המארכסיזם [illegible] מפלגה מארכסיסטית [illegible] לא [illegible] לב.ג. [illegible] בקושטא בתקופת מלחמת העולם הראשונה [illegible] ובשנת 1918 כתב במאמר [illegible] קארל מארכס [illegible] תשלום מס שפתיים להשקפה מקובלת במפלגה, אבל לא מתוך [illegible] קנאת [illegible] ב.ג. הצעיר עמ' 398).

אין ספק שב.ג. שלל את המאטריאליזם ההיסטורי, בזה הוא היה יותר קיצוני מקפלנסקי, אשר יחד עם תפישת היהדות הישראלית של הסוציאליזם נשאר נאמן לתורת מארכס בעיקר בסוציולוגיה וכמתודה מחשבתית. גם בן־צבי היה בראשיתו יותר מארכסיסט, וגם ש.ז. רובשוב, אפילו ברל כצנלסון, שלא היה מארכסיסט ברומה לב.ג. היה יותר נאמן לתפישת יסוד של סוציאליזם. השקפת העולם של בן־גוריון [illegible] בוננת יסוד, כי אישים גדולים הם שעושים ומעצבים את ההיסטוריה, לא מקרית היא הערצתו לנין, [illegible]

יעקב הורביץ
עין החורש

לא לרדת מן הנושא

לא פעם או פעמיים אני נתקל בתגובות זועמות של קוראים על הטור של מיכאל הרסגור בחותם. נראה לי שלאור המאמר „שלטון „יהודי" (חותם 47 מיום 21.11.86) יש צורך עוד להדגיש את הדברים שנכתבו במאמר זה [illegible]

איך איש כמו [illegible], היודע בעל השקפות ימניות או שמאלניות, [illegible] גם חוסר העליה [illegible] וחוסר [illegible] אותך לחספור עמוק, [illegible] כי אותם אנשים הבונים את סדר היום הפוליטי בשמאל הישראלי [illegible] את הנושא של סדר יום הפוליטי.

[illegible]

עוזי חורוביץ
שדי [illegible]

לא מקבלים מכות

במכתבה של שלי יהונוביץ על [illegible] (חותם 47 „קור, מוסר, אחר") נפלה טעות דפוס מצערת. כתוב שם מפי [illegible] אשר [illegible] שאמר על האסירים [illegible] הם (האסירים) מקבלים מכות [illegible] מקבלים פירות.

עם אשר כהן ועם האסירים הסליחה.

יעקב רבי

משומד מיהו?

הכול יודעים משומד מיהו: הרי זה מומר, יהודי שהמיר את דתו, שהתנצר. תן דעתך שרק המעבר מיהדות לנצרות קרוי שמד ולא המעבר מנצרות ליהדות, המכונה כידוע גיור (כך נקרא גם המעבר מן האיסלאם או מכל דת נוכרית אחרת לדת משה וישראל). הדעת נותנת, לכאורה, ששמד ומשומד הן מלים בעלות קונוטאציה שלילית, ואילו המלים שכנגד, גיור, מגוייר, גר, לעולם נידונות לחיוב (אמנם המשמע הראשוני של גר, במיקרא הוא נוכרי). וזאת לא רק משום שבן ישראל הנוטש את אמונת אבותיו נחשב למתנכר ובוגד, אלא משום שהערך המילולי השייך לעניין מעיד כאילו על פסול ועל פגם חמור: לא די בכך שהמשומד ממיר את דתו, כלומר מחליף אותה, אלא הוא גם משמיד אותה, שם אותה לאין ולאפס...

לעצמו של דבר, למלים שמד ומשומד יש אמנם קונוטאציות שליליות, אך מהות שונה, משומד איננו יהודי ה„משמיד" את עצמו, או שגויים רשעים אונסים אותו „להשמיד" את דתו. בכלל, משומד איננו בניין פועל של השורש שמ־ד, כמו שמשמיד הוא בניין הפעיל של אותו שורש — אלא משומד הוא בניין שפעל של השורש אמ־ד, במשמע טבל (בהבלעת האלף = משואמד), כדרך שמשועבד הוא בניין שפעל של השורש עב־ד. הווי אומר, משומד הוא יהודי שנמלך וטבל עצמו לנצרות, או שרשעי־גויים אנסו אותו לטבול בעל כורחו.

פירוש דומה מוצאים אנו בכרך ב' (י"ד) של מסכת „יבמות", מנוקד, מבואר ומתורגם ע"י הרב עדין שטיינזלץ, דף עא עמוד א': רב האי גאון סבור כי השורש הוא המלה הארמית־סורסית „עמודי" בעי"ן, שגם היא, כמו „אמד" באל"ף, משמעה „טבל" (אם במים ואם במי רגליים, בשתן). מכאן שמשועמד (בהבלעת העי"ן) הוא מי שטבל או הטביל את עצמו לנצרות (זו מן הסתם טבילה של טומאה, של סחי ומיאוס, כפי שמרומז במשמעות של מי רגליים. — י"ר), שונה מזה פירושו של הרמב"ן. הוא גורס: משומד — קיצור של משומדע, מן אשתומדע בארמית, שעניינו התנכר; מכאן שמשומד הוא מי שמתנכר לדתו. — בסוף ההערה הנוגעת להוראה האפשרית של משומד מציין הרב שטיינזלץ: „ואחרים סבורים כי מקורה (של המלה הנידונה) בשורש 'שמד' במשמעות כרת (והיא קרובה לשורש 'שמת' = החרים 'שמתא' בארמית, והמשומד הוא איפוא — מקולל, מוכרת מעם ישראל".

פרוזדור בהשאלה

במקום אחר בפירושו של הרב עדין שטיינזלץ למסכת יבמות, דף עא עמוד ב', מובאת סברה שצורתו הראשונית של השם פרוזדור היא בעצם פרודור, ואכן חילופי רי"ש ודל"ת הם תופעה שכיחה בעברית, הן בלשון המיקרא והן בלשון חכמים. „מכל מקום", מעיר פרשננו, „מקור המלה הוא ביוונית, כנראה מהמלה פרוסטאס, שמשמעה — חדר־כניסה; בית שער לפני הבית, וכדומה. מלה זו משמשת בדברי חכמים הן לגבי מיבנים שונים והן (בהשאלה) לגבי הנרתיק ושפתות הערווה באשה".

בנימין או „מנימין"?

ועוד דוגמה אחת של חילופי אותיות, הפעם — לא בשל דמיון גראפי מובהק כמו בין רי"ש ודל"ת, אלא בשל קירבת עיצורים. בי"ת ומ"ם הם עיצורים קרובים, כפי שיודע כל מי שלקה בנזלת ונוטה לומר „מרוע" במקום מדוע. במסכת יבמות עו ע"ב נאמר: „הא תניא, אמר רבי יהודה, מנימין גר מצרי היה לי, חבר מתלמידי רבי עקיבא..." מציין הרב שטיינזלץ, ששם זה, מנימין, נזכר כבר במיקרא, בדברי הימים ב', ט"ו, וכן בשני פסוקים בספר נחמיה, פרק י"ב; עניינו של מנימין הוא — כוהן בימי חוקיהו. מכל מקום, בלשון חז"ל, או בארמית בצורת „מניומי", אין זאת אלא צורה אחרת של בנימין, בחילוף בי"ת ומ"ם.

ראוי להזכיר, אגב, עוד מקרה אחד של שם שחלים בו חילופי האותיות האלה, יבנת, היישוב העתיק בשפלה, נקרא ביוונית „ימניה".

רהיט לאטיני, יווני, עברי

בדף צח, עמוד א' של מסכת יבמות מופיעה המלה ספסל, מלה שכיחה מאוד ולכאורה עברית מאוד על־פי מיצלולה. אבל אין ספסל במיקרא, וגם בלשון־חכמים שאולה היא מן הלעז — מן סובסליום בלאטינית או מן סובסליון ביוונית.

לב אדם

„שתי שאלות לי אליך", כותב לי פרופ' יעקב רותם: „א) אבן־אודם חידש, כידוע את המונח תסמין = סימפטום. האם מותר לנו לגזור משם זה צורה של שם־תואר ולומר תסמיני = סימפטומטי, וכן על דרך השלילה, אי־תסמיני = א־סימפטומטי? האם זה הולם את רוח השפה העברית?

„ב) האם במקום לב אנוש (האיבר בגוף האדם) מותר גם לומר לב אנושי (לא במובן הרגשי humane אלא במשמע האובייקטיבי human — מה ששייך לאדם)? למשל, בניסויים בלשהם (קליניים), האם ראוי לומר שהלב האנושי (the human heart) אינו עומד בפני מעמס זה או אחר, או שמן ההכרח לומר או לכתוב לב אנוש?"

עד כאן פרופ' רותם. אכן תסמין חידושו של אבן־אודם הוא ואינו מצוי במילונים הרגילים; בהם תמצא תסמונת, אבל תסמונת אינה סימפטום כי אם סינדרום, שהוא כהגדרת מילון אבן־שושן, „מערכת הסימנים הקשורים בתהליך תחלואי מסויים". ודאי שאין מניעה לגזור מן תסמין את שם התואר תסמיני, אך לא הייתי מייעץ לגרוס על דרך השלילה „א־תסמיני", לפי ש„א" היא אות שלילה לועזית. מוטב: לאי־תסמיני, אי־תסמיני, בלתי תסמיני. במקום „לב אנוש" או „לב אנושי" מוטב לומר, לטעמי, לב אדם — ביחוד כשהדברים אמורים באיבר המצוי בגוף האדם. משתמשים בסומך אנוש בצירוף טעות־אנוש — טעות שבן־תמותה עלול להיכשל בה; ושם התואר אנושי הוא באמת בעל איכות רגשית וחיובית. אולי לפלוני יש לב חולה ומצבו בכי רע, ועל כל פנים — ליבו טוב, רחום וחנון, אנושי...

מאת עמירם כהן
צילם רחמים ישראלי

פה ושם בשמואל הנביא

השכונה המדוברת ביותר של השבוע. גם ה„משוקמת" ביותר. לא הכל שוקם. מדוע?

קשישים בשכונה, אלי עמדי בנה להם סוכה

המשטרה מפגינה נוכחות

„מוות לערבים!" „רצח תחת רצח!" „דם יהודי נשפך" — הכתובות המרוחות בצבע שחור על גדרות האבן האפורות של מגרש חקט־רגל בכניסה לשכונה, מאשרים לך שהנך בדרך הנכונה לשמואל הנביא. ערבים רצחו יהודי. גם תלמיד ישיבה, גם ספרדי, גם שכונת מצוקה, גם ירושלים — תנו להם יחדיו כמה פתילי נפץ.

צהריים בכיכר וושינגטון

בכיכר וושינגטון, במרכז השכונה, על מעקה האבן משתופים בשמש החורפית מספר צעירים שפניהם [illegible]. אחת מ„חוליות המחאה", אומרים לי, המסיירות בשכונה מאז הרצח, ובהזדמנות זו גם צוות קבלת־קהל לעיתונאים ולאח"מים המציפים בימים אלה את השכונה.

— עי־ת־ו־נ־א־י?

— המזינו אותי מוועד השכונה...

— בוא, תביא לפה עיתון אחד.

עיתון אחד בשמואל הנביא זה „ידיעות". אצל אלגרבלי מיני־מרקט אפשר למצוא גם „חדשות" ו„מעריב", אך אין להם כמעט דרישה. משפחת אלגרבלי, אגב, היא גאוות השכונה: אחיו של אלגרבלי מהמיני־מרקט היה פעם חבר כנסת (ד"ש) וכל אחד מעשרת ילדיו סיים אוניברסיטה.

אני מביא לפה „ידיעות", החבר'ה בשכונה, שבה „אתה זורק אבן — אתה קיים" — אינם במצב שכדאי לעיתונאי מ„על המשמר" להתחכם.

„בשכונת שמואל הנביא נפצע נוסע משאית ערבי ושתי מכוניות ניזוקו מפגיעת אבן". מקריא לכולם יהודה אילוז (18.5) שהיה עציר לילה אחד את ביצועי ליל אמש.

„שכחו להוסיף פה", אילוז מאוכזב מהכיסוי הדל, „שעוד איזה חמש־עשרה מכוניות נרגמו באבנים. שכחו וגם היו פה שלושים בלילה ירויות לעבר השוטרים וכולם פה השתטחו..."

ש: מי זה ירה?

(צחוק כללי) ואם נדע נגיד לכם...? הוא שואל מי ירה... אולי אתם יודעים?

אילוז: „השוטרים התחילו לרדוף אחרי אורחים, אז מישהו מהשכונה הוציא אקדח וירה וכולם השתטחו הצצים מראש כל גג — עוד סמל שכונתי — הוחבאו איכשהו מאחורי מעקה. הרבה מאמץ, דמיון וכסף הושקעו כדי להפוך את המבנה לאסתטי. אבל ריח השתן המכה בך בכל אימת שהנך מתקרב לחדרי המדרגות האפלוליים ב„רכבות" הללו — מטריד כאן פחות.

בית יפה. כל השכונה תהיה כזאת?

נעלי חבר: „זה... בית סוהר באר־שבע... היית פעם בבית סוהר? ראית איך נראה בית סוהר... אז עדיף שתיכנס ותראה..."

מחאתי לא אלימי

גבר כבן ארבעים בזקן שחור וכיפה שחורה צץ מאי־שם מציג עצמו כאלי לב מוועד השכונה: „אלה כולם עובדים, אף אחד לא מובטל בשכונה. זה עובד בבניין וזה עובד בגז... זה..."

אם עובדים למה הם פה בצהריים?

אלי: „זה בגז גומר בעשר וזה מהבניין נמאס לו... אז כאן זה מקום המפגש שלהם. תאמין לי: אלה אחלה חבר'ה, כמו משפחה, אוהדי בית"ר כולם, מתחילים מוקדם גומרים מוקדם, כל היום לפניהם."

חבר'ה, את האמת, לא מנצלים את האסון לעשות שמח?

תליון המזלות: „בטח שייך לרצח! כי זה לא חבר מהשכונה שנרצח! אם היו רואים אותך שם בעיר העתיקה לא היו רוצחים אותך? אותו הדם אז גם בשבילנו לא משנה: כל ערבי זה אותו דמו" אלי לב: „בסך הכל המטרה של כל מה שהיה כאן מיום ראשון עד סוף האבל זה מחאתי, לא אלימי. לא נגד הממשל, לא נגד המשטרה. ואין לנו גם התנגדות שערבים יעבדו פה בשכונה. הנה בבניין הזה ממול עובדים עכשיו ערבים. כי זה לא הבעיה שהם עובדים פה, נכנסים פה לא נכנסים פה, אני רוצה לעבור בעיר העתיקה בשקט. שיתנו לי לעבור בשקט. האבנים שנזרקו זה היו מסיתים, לא מהשכונה, כי המטרה היתה רק מחאתית לא אלימית. ומי שהלהיב והסית עוד יותר, זה המשטרה." וכבר היה לאורחים זמן לברוח ואז השוטרים התחילו לרדוף ולעצור אורחים סתם. קפצו פה המג"בניקים כמו הבלוקים כאילו זה מלחמה נגד הערבים. אנשים פה צרחו, האבא של הנרצח צעק גם כן מהחלון שלו ואיים שיתאבד אם השוטרים ייכנסו לבלוק שלו".

מי בא להודות אותכם באבלכם? על אלי עמדי ילד!

צעיר עונד תליון כבד (מזלות) מתנבא: „רק הרב פרץ בא, איש מאוד נחמד"

שרון לא בא?

„לא שרון, לא רפול גם גאולה כהן לא באה. אתה יש לך השפעה לכתוב בעיתון...? אז תכתוב שגאולה כהן ורפול מהתחיה כדאי להם שיבקרו פה בשכונה כי זה המון יעזור להם בבחירות".

איך תקבלו אצלכם אנשים כמו יאיר צבן ממפ"ם?

„יאיר צבן? לא מכירים אחד כזה, אנחנו לא בפוליטיקה."

ואת יוסי שריד?

„יוסי שריד אם יבוא לפה — ישחטו אותו, אז לא כדאי לו. אבל אני נמנע, אני לא יעשה לו כלום", אומר התליון.

אחר חסון בטריקו ובנעלי כד כתולות מחוררות: „גם כתבו שלא יבוא. לא שריד ולא כהנא"

עם מי אני מדבר?

נעלי חבר: עם אברהם בן יצחק, מובטל חמש שנים. המקצוע שלי — אידלי מקצוע והשיקום („שיקום השכונות") לא עוזרים לנו מה."

התליון: „בלי שמות! תכתוב שאתה מדבר עם חבורה של אנשים בשמואל הנביא שלא רוצים להזדהות אבל איכפת להם המצב עם הערבים במדינה".

ברחוק למולנו בניין משופץ, שעבר טיפול יסודי של „שיקום השכונות" — קשתות לבנות נשענות על עמודי אבן, חזית לבנה, חלונות מקומרים, ארניות. הבלוק היחיד. בו חבלי הכביסה העמוסים חיתולים ומצעים הוצנעו בו ואינם מתנופפים בחזית הרחוב דווקא, וגם עשרות דודי השמש.

המשך בעמוד הבא

מימין: יהודה אילוז ואלי לב מוועד השכונה

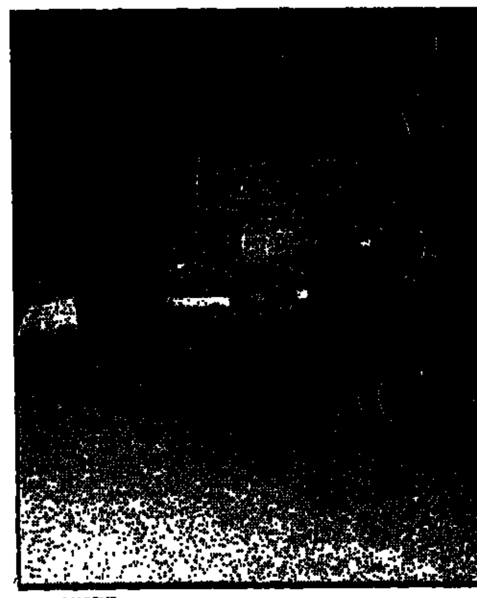

החטא...

המשך מן העמוד הקודם

סולם השנאה בשמואל הנביא

אם נצליח למצוא מדד לשנאה הרוחשת אצל „שמואל הנביא" ונדרג אותה על סולם — הערבים, למרבה ההפתעה, יתפסו רק מקום שלישי; המשטרה ויוסי שריד יימצאו מעליהם. השנאה למשטרה, יותר נכון לשוטרי המג"ב (בחלקם הגדול דרוזים ובדואים) המפטרלים בשכונה וחולפים בג'יפ לידנו בכל דקה וחצי בנסיעה איטית — היא תהומית.

אלי לב: „אני אתן לך קטע על המשטרה: ביום ראשון הוחלט לערוך עצרת זכרון לזכר עמדי ז"ל. המטרה היתה לעשות את העצרת במתנ"ס, לגמור בשקט ולהתפזר. נגמרה העצרת, עמדו פה בצומת עשרה בחורים שבאו מכיוון העצרת ובדיוק עברה ניידת שלא היתה בכלל בעניין, עצרה והתחילה להזעיק כוחות. מאותו רגע התחיל הסיפור..."

התליון: „בוא נסביר לך: אותנו מכירים במשטרה, יש כאן בילוש שמכיר אותנו, אם אנחנו נעשה ככה, רק נרים אבן, נשים אותה בצד, לא נזרוק — יעצרו אותנו. לא רוצים להגיע לעימות בגלל אבן."

אליו: „אם תלך תראה מי העצורים, תראה לא מהשכונה. שמואל הנביא כבר כמה שנים חוזרים לעצמם, משתקמים, הולכים לעבוד, הולכים לצבא משנים את התדמית. ולא יעזור לאף אחד; התדמית של שמואל הנביא נשארת חיובית"

געלי חבר: „ההתפרעות והאבנים וכל זה לא מהשכונה. הנה, אני בכלל לא נמצא, מגיע רק לקראת הסוף... לומד בהר הצופים השלמת השכלה וזה כל הכבוד לשיקום שנותן לנו אפשרות כזו."

את יהודה אילוז עצרו „סתם ככה". רק עמד וצעק, לדבריו בהדרכת מאיר בן זיקרי („פנים מוכרות" ידוע בשכונה ומנהיג, שהחבר'ה נשמעים לו): „פתאום, אילוז בטראנס של עלבון אמיתי", בא איזה מג"בניק והיתה פה אשה פרסיה שצעקה בפרסית והמג"בניק התחיל ללעוג עליה אז מישהו אמר לו תצחק על האמא שלך, אז המג"בניק התעצבן והתחיל להרביץ לו ופצע אותו ברגליים ואז הגיע האמבולנס... וככה אומרים עלי ברדיו „פנים מוכרות". ככה כותבים עלי בעתון „ידיעות"? אני, פעם אחת עצרו אותך, אני „פנים מוכרות"?!"

געלי חבר: „אני, לפי דעתי, החלאות של המדינה זה המג"בניקים. שמעתי אחד אומר למג"בניק אחר" יאללה, קר, בוא נצא עליהם לעור גיחה קטנה... ותראה, כל אחד מהם בעצמו יש לו ארבע־חמש תיקים במשטרה. שמעתי קצין בקשר אומר להם, באוזניים שלי שמעתי: תתחילו לעצור מי שבא לכם..."

החבר'ה עומדים בפינה, בכיכר, וושינגטון, מביטים בפנים קשות בסיורים של המג"ב: „כל דקה וחצי ג'יפ בילוש, ניידות, כאילו אנחנו פושעים או מה"! מתמרמר אילוז. ואלי מהוועד אומר, שאילו יהודאי (הקצין האחראי) היה מוציא את כוחותיו מהשכונה הוועד מתחייב שלא יהיו כאן אבנים.

אילוז מתגייס לצה"ל

יהודה אילוז הוא צעיר מטופח וקואופרטיבי בכיפה קטנה ומשקפי שמש איטלקיות. המגדיר עצמו „מסורתי, דתי לא שחור".

אילוז מספר, שבשנים האחרונות נכנסו לשכונה הרבה דתיים „אבל זה לא מפריע לנו. אפילו: ששמעתי אתמול בבית של הנרצח רב אחד אומר, שהוא ימשיך לצעוק כאן בשבת שיפסיקו לעשן. אני לא נותן איתו בזה יד, אבל ויתרתי לו בזה כי יותר חשוב לי הצעקות שהוא צועק יחד אתנו נגד הערבים". יש סדר, עדיפויות בשמואל הנביא. סדר היום של אילוז, לאחר שהוא קם משנתו ב־12 בצהרים, תמיד קשור לחבר'ה, שפתו תמיד בלשון רבים:

„עד עכשיו", הוא מספר, „הייתי עובד ב„געלי וויל" בעיר. אחרי העבודה היינו באים יושבים פה יושבים שם, הולכים ביחד לחברות, הולכים לסרט, הולכים למתנ"ס, מעבירים את הזמן. עזבתי את העבודה ב„געלי וויל" בגלל שהייתי צריך להתגייס באוקטובר. פתאום באו ואמרו לי, לא יודע למה, שדוחים לי בחצי שנה, לפברואר. באתי לחזור לעבודה ובעל הבית אמר לי שעכשיו יש ערבי חדש ובגלל הערבי שעובד לא יכול לקבל אותי בחזרה. אז כרגע אני מובטל בגלל שערבי תפס את המקום".

תכניותיו של אילוז בצה"ל מצומצמות למדי: „באזרחות הייתי עובד בבית מלון, אז אני אעבוד במקצוע שלי בתור טבח. שבוע, שבוע, זה טוב מבחינה אחת, שכשבוע שאהיה בחופש אוכל לבוא למתנ"ס ולפגוש את החבר'ה ולדבר ולצחוק איתם".

כרגע נשארו שניים מהחבר'ה של אילוז במעצר. אילוז וחבריו לא ישקטו עד שישחררו אותם: „אתמול הקצין נהוראי הבטיח לשחרר ולא שחרר. אם לא ישחרר את העצורים של אתמול נפעל בצורה שמבינים אותה, יהיה בלגן עד שישחררו", החברה מהנהנים בראשם; לא מפקירים עצורים בשמואל הנביא.

וזה זונות יהודיות!

החבר'ה לוקחים אותי לסיור ממונע, להראות את האמת על השכונה, לא מה שכותבים העיתונים. געלי חבר והתליון מתיישבים מאחור, מעיל העור אתי קדימה. נוסעים ברחוב הראשי, „ארץ חפץ", עד להצטלבות „חטיבת הראל".

„זה המקום", מסבירים בגאווה, „שכל הבלגן פה. הנה יש פה אפילו את הצמיגים מאתמול ופח הזבל השרוף שהראו אותו בטלוויזיה".

למעיל העור יש תלונה: „אמרו ברדיו, שהעירייה על הבוקר תבוא ותנקה את זה ולא באו". השרפה וגם התלונה בשמואל הנביא.

האמת, אתם לא משעמם לכם קצת. מנצלים את המצב לעשות שמח?

מעיל העור: „זה לא שמשעמם בשכונה. הנה פה בצומת על הכביש — סע, סע המג"בניקים המוסכלים מסתכלים עלינו... יש פה זונות שעוברות פה על הכביש ובאים פה ערבים ומשלמים לזונות ולוקחים אותם לגן (גן וושינגטון) ועושים להם כל מיני מעשים מגונים. וזה זונות יהודיות! והנה אחד, אוטו ערבי... שאם לא הייתי על־תנאי ובאזהרה הייתי זורק עליו אבן, הייתי מפוצץ אותו! הנה עוד אוטו ערבי והם עוברים מפה ולא מפחדים וזה אוכל אותנו באים לכאן לזונות ולא מפחדים! אז פעם אחת שידעו, שלשמואל הנביא אסור להם להתקרב. שיפחדו ולא יבואו לזונות... תראה איך הם עוברים... הנה עוד אחד, ערבי!"

הם צריכים לעבור מאיפה שהוא...

געלי חבר: „שיעשו סיבוב שלא יעברו בשכונה... אבל אל תדאג, עוד נפחיד אותם שלא יתקרבו לזונות היהודיות."

בית פגישות מעל הראש

דרך חטיבת הראל, הכביש הרחב היורד מהשכונות הערביות בצפון העיר והמפריד בין „רמות אשכול" ל„שמואל הנביא", מתמלא עם חשיכה בצעירות העוסקות במקצוע העתיק כשמרכז הפעילות מול בית הקברות „סנהדריה". חלקן באות מהשכונה עצמה, אך מרביתן מגיעות מהקטמונים, מוסררה ושכונות אחרות. כמה מהנערות לוקחות את לקוחותיהן, שברובם הם ערבים וחרדים, לדירותיהן שבשכונה. לא מכבר התפרסם סיפור פיקנטי על נערה אחת, ש„משמרת הצניעות" של העדה החרדית „עלתה עליה" והקימה „משמרת מחאה" מול דירתה. מספר ימים נמשכו שם מהומות ותגרות עם לקוחות וסכסוכים עד שנקעה נפשה של הנערה ויצאה עירומה כביום היוולדה, לרקוד לפני החרדים — ואלה נפוצו לכל עבר.

בדירה שמעל ביתו של הרצל עמדי, אביו של אלי עמדי ז"ל, בבלוק 107, מתקיים, לטענת המשפחה האבלה, „בית פגישות לערבים". טענה כזו, ב„שבוע השבעה", משלחת צעירים זועמים לרחובות „לפוצץ את הערבים", הביטוי המקובל כאן. זונות יהודיות ולקוחות ערביים, עוד חומר־נפץ חברתי ומנטלי, בשכונה המסורתית־עדתית.

הרצל עמדי, מכוסה בשמיכה, על מזרן פרוש, מנותק מהסובב אותו, מתעורר מדי פעם מקיפאונו, כדי להרים ראשו וידיו לעבר התקרה ולזעוק: „בית פגישות פה... חמישים ערבים עולים למעלה כל יום... ואף אחד לא יכול להתלונן על כלום... חמישים ערבים באים למעלה... מחר ישימו מטען..."

והאח יעקב, שמעכשיו יתחיל להיות פעיל בכ"ך, היושב לימין האב, עונה לו בקול־שבר ההולך וגובר: „בחורה יהודייה לא יכולה ללכת בשכונה... מפחדת ללכת ברחוב... למה... למה... איפה המשטרה...?"

רחל גולן, אם לתשעה, סגנית „ועד שכונת שמואל הנביא" ואחת הדמויות הדומיננטיות בשכונה, מאשרת: „אמנם זה לא שייך בדיוק, אבל זה מה שגורם להתמרמרות גדולה מאוד. אני, למשל", היא מספרת, „אני רק עומדת על הצומת של 'רמת אשכול' חמש דקות בערב, וכבר עוברות יותר מחמש מכוניות של ערבים, מצפצפים לי ועוצרים לידי כ־מ־ה... כ־מ־ה... כ־מ־ה..."

אשת איש זה נקרא אצלם כמו זונה? „שמואל הנביא" זה נקרא אצלם שכונה, שיהודיות אפשר לקחת אותן בקלות... זה נקרא אצלם, שליהודיות ב„שמואל הנביא" אין כבוד. איפה זה נשמע, שכל ערבי שעובר בצומת יתחיל עם יהודייה?! איפה הגיע המצב, שערבי יעיז להתחיל איתי. אשת איש!"

יהודים לא מצפצפים?

רחל: „יהודי אין לו מצפון להתחיל עם יהודייה נשואה. בשביל הערבים נשואות, רווקות, זונות, כולן זה אותו הדבר. השכונה שלנו נעשתה להם מרכז... והמשטרה מגיעה רק כשיש הפגנות!"

אלי עמדי זצ"ל

אלי עמדי. בכל שחולף הזמן, צדיקותו הולכת ונגלית, וסיפורי נפלאותיו של החוזר מ„שובו בנים" נישאים מקצה השכונה ועד קצה. בכניסה לבלוק 107, ביתו של הנרצח, תוסס הפרלמנט המקומי. כיפות שחורות, שטריימלים של ברסלב, מגבעות של ש"ס, פעילי כ"ך, הרב אריאל („אין צדקה, אין כפרה, אין פיוס... ירושלים חייבת להיות כולה לעם היהודי") נכנסים ויוצאים, מכינים את הלילה. גם פעילים למען הרוצח [illegible] נקש, שאשתו רינה מתגוררת בשכונה — נראים בשטח. יהודה אילוז ואחר חדש שהצטרף אלינו בשם מאיר, „קבלן [illegible]" מובטל, בעבר „פנים מוכרות" שאחד מאחיו יושב במאסר עולם — מזרזים אותי, כשם שעושים עם כל עיתונאי שמגיע לשכונה, לשמוע בצדיקותו של הנרצח. אך לפני מסכת [illegible] — מסכת רשעים, והרשע הגדול בעיר ירושלים, „שונא [illegible] ואוהב ערבים", הוא טדי, ראש העיר.

יעקב עמדי, האח של אלי, כמו גייזר של קיטור המתפרץ [illegible] קצובות: „איפה טדי... איפה המברק שלך טדי... [illegible] הוא התקשר שאל אם אפשר לבוא.. אמרתי לו — יהיה [illegible] אם יעיז להיכנס לשכונה... אם היו מודיעים על חילוני [illegible] הייתם רואים את ראש העיר איך היה מתארגן בשביל [illegible] שלהם... אבל לנו, לדתיים, אין ראש עיר..." וכשיעקב [illegible] צועק כולם משתתקים. נותנים כבוד לאבלים.

לאחר מסכת טדי ומסכת קראוס — („קרא לנו, בטלוויזיה, [illegible] של עבריינים") — מתפנים לספר באליו „אליהו", מספר [illegible], סמל בחיל האוויר, שלקח חופשה מיוחדת כדי [illegible] שבעה עם המשפחה, „היה צדיק אמיתי, ראשית, המון [illegible] בשכונה החזיר בתשובה. היה יושב ומדבר איתם שעות [illegible] עד שהשתכנעו. אך יותר משדיבר היה עושה. דוגמא [illegible] לפני כל חג סוכות היה אוסף ילדים ברחוב ומגייס אותם [illegible] סוכות לקשישים שכבר לא יכולים. לכל הבלוק כאן בנה [illegible]".

[illegible] שרעבי, חבר ילדות שלמד עם הנרצח בבית הספר [illegible] מספר: „אלי לא היה נותן לאף אשה לעבור עם סלים [illegible]. מיד היה לוקח ממנה ומעלה לדירה שלה. אלי," הוא [illegible] בדמעות בעיניים, „היה מגייס ילדים לנקות לקשישים [illegible] יכולים את הדירות שלהם".

[illegible] עמדי במעלות קדושים.

רפול מתאבל

שתי מכוניות נעצרות לפני הבלוק. רפול, כאילו שמע [illegible] להמית לבכם של התושבים ושבח וייס מהמערך — [illegible] את רפול אבל הוא הסכים ברצון" — מגיעים יחדיו, [illegible] בכובע־טמבל כחול־לבן עם כתובת „תל ערשים" ווייס [illegible] שערה, מובלים למעלה ומתכבדים לשבת בסמוך [illegible] האבלה. רפול מאזין בסבלנות לדברי חסיד מברסלב [illegible] סיפור משונה על איזו כף־קלע של הקדוש־ברוך־הוא [illegible] כרשעים מקצה העולם ועד קצהו, ולהרצאה כפסיכו[illegible] [illegible] ימי־הביניים של אחר, רב כנראה, המסביר שהעולם, [illegible] לכל, מורכב מאש, רוח, מים, ועפר (האותיות ארמע). [illegible] לא בדיוק שתול על קרקע מוצקה באוכלוסייה חוזר [illegible] לספר בשמואל א' של לפני 67', מתעלם משמואל ב': [illegible] „לא יודע כמה זמן אתם כבר גרים פה..." [illegible] וקונה בשביס לבון „המון ומן"... רפול: „אחרי מלחמת השחרור היו כאן, בשמואל הנביא, מול [illegible] הספר לשוטרים בגבעת התחמושת. כל כך הרבה תקריות, [illegible] הנצחנים בלילו כאן הרבה בחצרות ועל הגגות וכמו שאז התנהגו המשפחות, הילדים, הנשים, בשקט ובסבלנות, גם עכשיו צריך להחזיק מעמד, אסור להישבר...

אצל אורית במועדונית

שמואל הנביא זו השכונה המטופלת והמשוקמת ביותר בירושלים. ומאז שנת 1975 אינה נחשבת יותר, רשמית „לבעיה". ו„פאני קפלן", מציעים לך הכל מכל, מריקוד אירובי ועד אלקטרוניקה ומחשבים. השכונה מלאה במגרשי קט־רגל, טניס, כדורסל, מעונות־יום, שתי מועדוניות לילדים ממשפחות 'מצוקה, תחנות טיפת חלב פסיכולוגים לבתי הספר ודירות מצוקה שהופכות לדירות כפולות. ואין ילד או נער המתחיל להסתובב ב„כיכר וושינגטון" בלי שמדריכי חבורות הרחוב יטפלו בבעייתו. ב„שמואל הנביא" מתגוררים אנשים שעושים למענם. והכעס המצטבר כלפי היד המאכילה אותך בכפית הוא לפעמים מפתיע בעוצמתו. הקיבוצניקים למדו את זה בדרך הקשה. כל עוד, מראה הניסיון הסוציולוגי, לא יעשו האנשים האלה למען עצמם ובעצמם, אין סיכוי לשינוי חברתי אמיתי. „אבק אדם", כמאמרו של בן־גוריון, לא יהפוך לעם על־ידי מתנ"סים וטיפות חלב. אבל, לאורית אורנשטיין, צעירה מתולתלת, בוגרת החינוך המיוחד, מותר עדיין להיות אופטימית. במועדונית שלה, עוד מוסד של „שיקום השכונות", נמצאים יום־יום, בין השעות שתים־עשרה לחמש אחר־הצהריים, 16 ילדים בגילים 12־7 ילדים המוגדרים: „ילדים למשפחות עם בעיות תיפקוד בבית". ילדים שבביתם אפילו לא יזכו לארוחה חמה. „הסיפוק העצום שלי," היא אומרת, „לראות את הילדים לומדים לאכול ליד שולחן, לומדים להחזיק סכין ומזלג, להגיע איתם למצב שלא ישר מרימים כיסא על הראש של השני. או נכון שרוב הזמן אני כהפרדת כוחות אבל כל שיפור קטן אצלם זה מהפכה."

אורית, כמרבית העובדים מטעם „שיקום השכונות" אינה בת השכונה וגם אינה גרה בה. יש לה הערכות משלה על מה שקרה „בשמואל הנביא" בשבועיים האחרונים: „ההתפרעויות האלה אינן מקריות. זאת תגובה של אנשים, שלפתע נמצא להם שסתום לגיטימי ונורמטיבי, כביכול, להוציא את כל הכעסים שהודחקו. פתאום יש סיבה, שהיא היום פחות או יותר בנורמה לצערנו, המאפשרת להם לצעוק, להתפרץ, לנתץ, להרוס. כי אלו אנשים שכבודם האנושי רמוס. כל עוד יתייחסו אליהם בנוסח של התנשאות — תראה איך מדברים עליהם בעיתון אוכלוסיה אמוציונלית, עבריינית — זה לא ישתנה. אבל," מחייכת אורית, „בוא תשאל את הילדים מה צריך לעשות לערבים ותראה איזה תשובות אתה מקבל". הלכתי לילדים. „צריך", הם אמרו, „להרוג רק את הרעים, רק אלה שרצחו את אליהו, רק את אלה שהורגים יהודים! אבל את הערבים הטובים שלא עושים כלום לא צריך לעשות להם דברים רעים. וילד טוב ירושלים אחד בכיפה יפה ונעלי התעמלות מצטט אפילו את חז"ל: „מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך".

„אתה רק לא יודע" מחייכת אורית, „איך שאני עמדתי על זה איתם כל השבוע... כי את הדברים האלה ששמעת הם לא מקבלים בבית."

הבת של דנינו

רחל גולן, מוועד השכונה, לוקחת אותי לבלוק 105 — פרוייקט פאר של „שיקום השכונות". לקחו בלוק של 20 דירות ועשו מהן 8 דירות. קוטג' חמישה חדרים לכל משפחה. 160 מ"ר. המשפחות כאן, כמובן, „ברוכות ילדים" — 11, 12, וגם 13 ילדים לכל משפחה.

לרחל ודוד דנינו 11 ילדים מגיל 18 עד שנה. הגיעו לדירה הזאת לפני שנתיים מבלוק קטן יותר — 42 מ"ר, 2.5 חדרים.

רחל: „בדירה ההיא היו לי רק תשעה ילדים... איפה שמתי אותם? היום גם אני לא מבינה... אבל המציאות מחייבת אותנו."

לרחל ודוד דנינו דעות מוצקות מאוד על מה שצריך לעשות עם הערבים.

רחל: „אנחנו שכונת יהודים, אנשים מתורבתים, בחורות טובות, עצם העובדה, שיוצאים מן השכונה בחורים — שאתם קוראים להם בעיתונים „פושעים" — להתמרד נגד הערבים, זה דווקא אומר שזו שכונה טובה."

„אני רוצה להגיד לתושבים ב'שמואל הנביא'," מתפרצת לשיחה אורלי, בתם בת ה־16 של הזוג דנינו, „שאין לנו רשות להוציא את הערבים מן הארץ: לפני קום המדינה הארץ היתה שייכת להם וכמו שאנחנו רוצים את המדינה גם להם יש רשות לבקש מדינה. גם הם בני־אדם כמונו... לאן אנחנו רוצים שהם יילכו? או חייבים למצוא פשרה ולמצוא דרך לחיים של שלום בין יהודים לערבים."

לאורלי דנינו בת ה־16 דעות משונות.

במתנ"ס „פאני קפלן"

כל עיתונאי, סקיל, עושה כאן, בהדרכת ועד השכונה סיור מתנ"סים ומעונות יום. לראות בעיניים איך השכונה התקדמה מאז 77' כשנכנס לכאן שיקום השכונות.

„תראה תראה", כך רחל גולן מהוועד, „איך התפתחה השכונה מאז ששיקום השכונות, שבגין הביא לנו, נכנס לטפל בשכונה".

במתנ"ס „פאני קפלן", שיש בו מרכז למידה, ויש בו „תהילה" (לימודי יסוד לנשים שלא למדו מעודן) יש חוג תפירה וסריגה ובישול ואנגלית ורקמה וריקוד־עם ומחול אירובי וקראטה וכל מה שעשרה מתושבי השכונה יעלו על דעתם לבקש. אמרית שמוצאה מרחובות, העובדת במתנ"ס, טוענת: שהבעיה העיקרית היא שאנשים כאן מעדיפים לראות טלוויזיה, לשבת בווידאו ולא לבוא לעיסוקים „מעשירים". הגישה שלהם היא מאוד תכליתית: בחוג תפירה תמיד מלא, ובחוג ספרות לא תמצא אפילו עשרה אנשים. הגישה שלהם מאוד אינסטרומנטלית.

אורלי, אחת הרכזות, מספרת לי שבכוונתם להציג בקרוב את הסרט „שתי אצבעות מצידון" ואחרי זה לקיים שיחה בהדרכת מנחה ולהזמין לשיחה זו תושב מיהודה ושומרון.

תושב יהודי או תושב ערבי?

אורלי: בוודאי שיהודי... ערבי לא ייכנס בחיים לשכונה הזו אפילו בניירת!

ציונות זה מסוע בסדום

מאת שלי יחימוביץ'
ועודד ליפשיץ

צילם בועז לניר

השבוע נחנך מפעל מלהיב. הוא יעביר על סרט נע, לאורך כעשרים ק"מ, את תוצרת ים המלח אל קרונות הרכבת הממתינים. הצלחה מושלמת, אם לא למעלה מזה

ב חודש הבא ילחצו על הכפתור ושני מנועי חשמל ענקיים, כל אחד בן אלפיים קילווט, יתחילו להריץ את המסוע החרש שיוביל את תוצרת מפעלי ים־המלח מסדום אל שלוחת הרכבת החדשה בצפע, שליד דימונה.

אם ההרצה הניסיונית תצליח, ובפרוייקט הזה הכל הולך עפ"י התכנית, או טוב יותר משתוכנן, תוך כמה שבועות המסוע יימסר לידי אנשי המפעל להפעלה סדירה. תשלובת מפעלי ים־המלח, אחת התעשיות הרווחיות והמוצלחות במדינה, המפריכה את ההנחה המקובלת על רבים שמפעל ממשלתי אינו יכול להיות טוב ויעיל, תרשום לזכותה הישג בולט נוסף. בימים אלה, כשברחבי המדינה סוגרים מפעלים וענפי תעשייה שלמים נלחמים על קיומם, פרוייקט המסוע הוא יוצא דופן. מתאים יותר לימים של בן־גוריון ספיר ואשכול, ימים שבהם לא ידעו לערוך תחשיבים כלכליים מתוחכמים שמוכיחים שלא כדאי לייצר שום דבר בשום מקום, אבל הניחו אבני־פינה וגזרו סרטים וחנכו מפעלים חדשים; ימים שבהם המשק הישראלי גדל וצמח ופרץ במהירות קדימה.

את המסוע הזה צריך לראות בעיניים כדי להאמין שהוא קיים. צריך לנסוע בג'יפ בדרך העפר הנמשכת בשיפועים מפחידים לאורכו, ולראות את העמודים והגלגלות והכבלים שעליהם ינוע סרט גומי בן שמונה־עשר וחצי קילומטרים במהירות של 16 קמ"ש לשעה, סרט שיעביר בשנה הבאה שני מיליון טון תוצרת, ויוכל להעביר חמישה מיליון טונה תוצרת בתפזורת מדי שנה, בקצב של שמונה־מאות טונה לשעה.

זהו מסוע יחיד במינו בעולם. יש, אי־שם בארצות הברית ובג'מאיקה, מסועים אוכים יותר מזה של סדום, אבל מסועים אלה עוברים בשטחים מישוריים. מסוע זה עולה מחוף ים־המלח, ארבע־מאות מטר מתחת לפני הים, למישור צפע, בגובה ארבע־מאות מטרים מעל לפני הים: הפרש גבהים של שמונה־מאות מטרים.

בדרכו למעלה עובר המסוע, הנע על כבלים וגלגלות, על־פני עשרה גשרים, שהגדול שבהם אורכו שלוש־מאות מטרים וגובהו חמישים מטרים. הוא נמשך על פני סוללות עפר עצומות, שניבנו מסלעים וארמה שנחצבו בקטעים אחרים, שבהם המסוע חותך חתכים עמוקים בהרים גבוהים, בנוף הפראי של דרום מדבר יהודה. ואם הזכרנו נוף — היה מאמץ לעשות ניתוח נקי, שישאיר צלקת מינימלית בשמורות הטבע שדרכן עובר התוואי. מפקח מטעם רשות שמורות הטבע ליווה את המבצע ואף נחפרו מעברים מיוחדים לאורך המסלול. מפעלי ים־המלח גילו הבנה ורגישות, ומעריכים שכמיליון דולרים הוצאו על מנת למנוע הרס סביבתי. אם כרגע הסלעים שנחצבו בוהקים כלבנם כפצע פתוח, בתום העבודות יתיזו את המים המלוחים והכבדים של ים־המלח על קירות הסלע, ומשקע המלח החום־אפור שיותירו המים שהותזו, ישתלב בנוף ויטשטש את עקבות החציבה.

מהר, טוב ובזול

כ ל המערכת נשלטת מחדר פיקוד במחשב ב„ראש־שבצפע, ויידרשו עובדים בודדים לתיפעולו השוטף.

בניגוד למה שאפשר לכנות בשם הפרוייקט הישראלי הממוצע, כאן לא פיגרו אחרי לוח הזמנים הלחוץ שנקבע וסיימו את העבודה בחיסכון תקציבי לעומת התכנון, 35 מיליון דולר בפועל, לעומת מחיר ריאלי של 38 מיליון דולרים.

לפני פחות משנתיים, ב־1.3.85 החל צוות התכנון וההקמה בעבודתו. שמונה מהנדסים ובעלי מקצוע אחרים במפעלי ים־המלח, בראשם פימה (אפרים) פיינבלום, מהנדס חשמל מיוצאי רוסיה, שעובד במפעלי ים־המלח זה חמש־עשרה שנים וכבר ריכז מבצעי פיתוח: הקמת תחנת כוח חשמלית בסדום ומחסן תפזורת בנמל אשדוד.

את הידע המקצועי רכשו בחו"ל, במכרז בינלאומי, שבו זכתה חברה בריטית „קייבל אנד בלט". הכסף בא בחלקו ממקורות המפעל, וגם השאר הושג בלי סיוע ממשלתי: הבריטים, שהיו מעוניינים בפרוייקט, נתנו הלוואה גדולה. באפריל 85', חודש־וחצי בלבד לאחר תחילת התכנון, כבר החלו העבודות בשטח, והמטרה היתה — מקסימום „כחול לבן", קבלנים ויצרנים ישראלים.

את המנועים, הכבלים והסרט הביאו מחו"ל, אבל עבודות העפר, הגשרים, המחסנים ולוחות החשמל — נעשו כאן. היה צריך תיאום מדוקדק ופיקוח קפדני כדי להשלים את המשימה בזמן שנקבע. זה חייב הרבה מאמץ, החל בסיורים הראשונים בשטח, כשעוד הלכו ברגל, לחפש את התוואי המתאים — בחום הלוהט, וכלה בעבודות הסיום בימים אלה, כשמשקיעים מחשבה ותחכום בשיטות מהירות למתיחות הכבלים העצומים המגיעים על תופי ענק שמשקל כל אחד מהם כ־70 טונה.

הקבלנים והיצרנים, הבריטים והישראלים הפתיעו לטובה, השתלבו במאמץ, וזה כולל גם את רכבת ישראל, שהקימה שלוחת מסילה חדשה בת 6 ק"מ.

מה זה ייתן?

כ שיושלם המסוע — „יחסכו מדי שנה 60 אלף הובלות במשאית" בקו סדום־דימונה עד לרכבת, ונסיעות רבות של משאיות בקו דימונה־אשדוד. העומס על כבישי הדרום והנגב, הצרים והמסוכנים, יירד במידה ניכרת. הוצאות ההובלה לטונה יירדו באורח משמעותי; כל כך משמעותי — שמבקשים שלא נפרסם את הנתונים, מחשש לעין רעה. אולי, בעתיד, כשתהיה רכבת לאילת — אפשר יהיה לחסוך את קטע המסילה מחצבה — לסדום ולהשתמש במסוע הזה כדי להעמיס רכבות שייצאו אשלג למזרח הרחוק, לאוסטרליה ולמזרח אפריקה.

ישנו גם פוטנציאל לעתיד: גם אם היצור יוכפל, המסוע יעמוד במשימה, ואם יהיה צורך להוריד חומרים לסדום, פצלי שמן, או פחם לתחנת הכוח — המסוע מסוגל לכך.

מלבד התועלת הכלכלית, המסוע הזה תורם משהו גם למוראל הלאומי שלנו. בימים אלה של טרור, פוגרומים, ועננה של נשק לאיראן ואבטלה — אנחנו זקוקים לעידוד כזה...

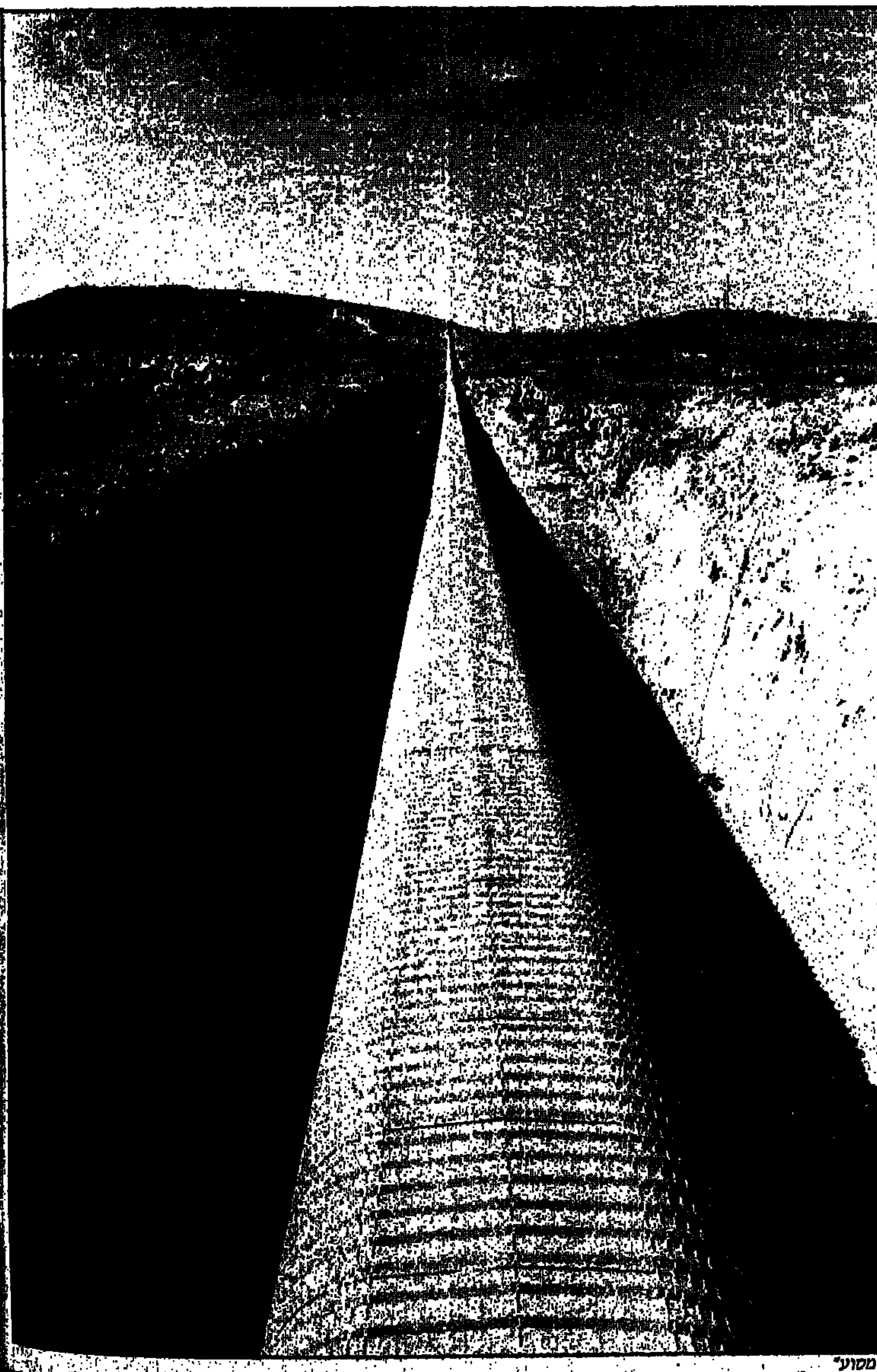

„סוע מסוע"

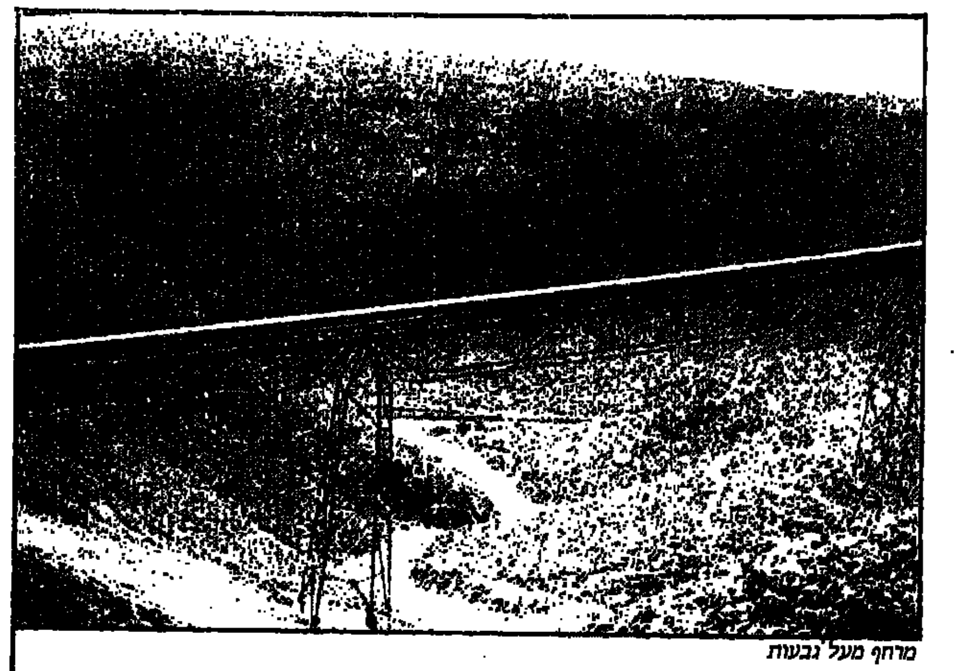

מרחף מעל גבעות

בעל הפרוייקט: פימה (אפרים) פיינבלום

ועד מכוד

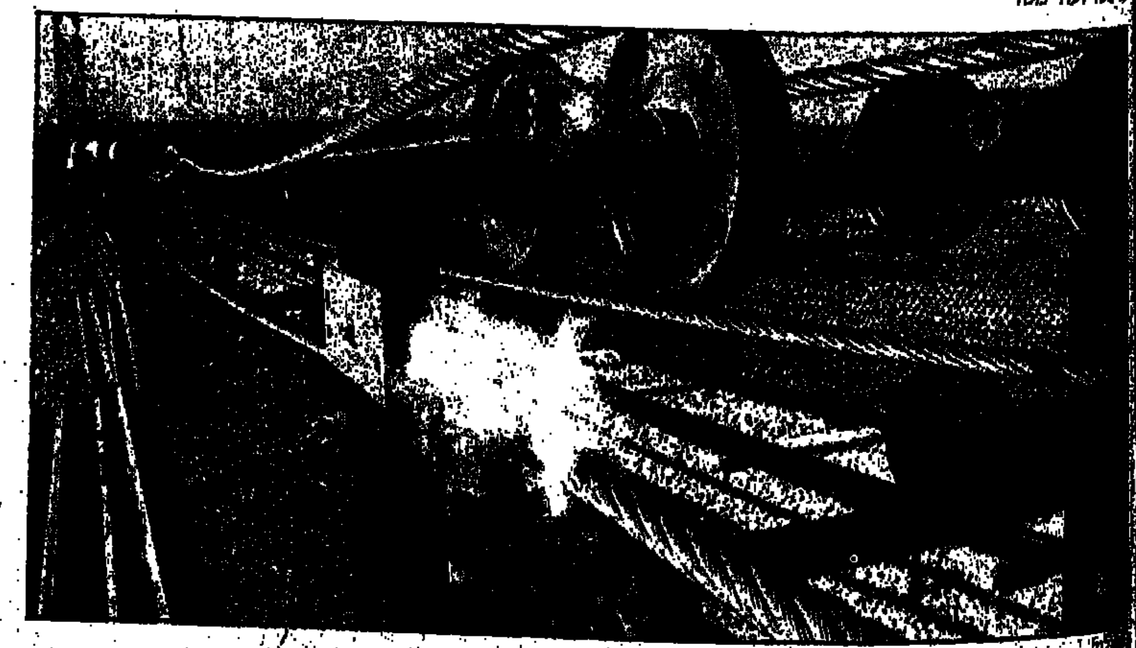

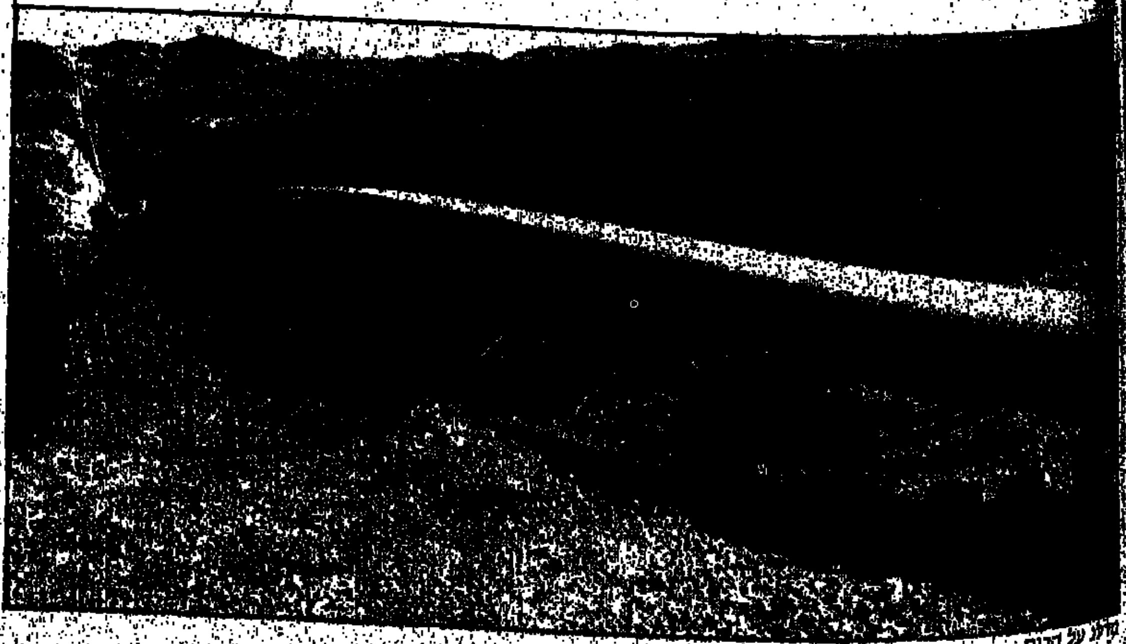

על הרום

המפסידים: הנהגים והנוף

המסוע הזה, לא פלא טכנולוגי, אבל פלא של תעוזה וראייה לטווח רחוק – מקים עליו תגובות דומות לאלה שליוו כל שכלול טכנולוגי בדברי ימי האדם העובד. כשקמה הרכבת, עמדו העגלונים על הפסים, והפגינו. העגלונים של היום הם עובדי „מפעלי תובלה", חברת בת של „כימיקלים לישראל". היום עוד ממלאות משאיותיהם את הכבישים העולים ממפעלי ים־המלח. נהגי המשאיות הם מלכי־הכביש של הנגב והערבה. החל מהיום בו יופעל המסוע – לא עוד.

מי שאינו מקשר בין השביתה המתמשכת של 350 עובדי מפעלי תובלה, לבין הקמת המסוע – הוא תמים. העובדים קובלים על כך שההנהלה אינה מחדשת עמם את הסכמי העבודה. באסיפה סגורה של העובדים, אמרו כמה מהם – „ההנהלה מאיטה את הדיונים אתנו בכוונה תחילה. הם מחכים להפעלת המסוע, כדי לראות כמה מאתנו יצטרכו ממילא לזרוק".

„העובדים, ששעון המסוע מתקתק מעליהם – רוצים להגיע להסכמים מיד. לפני שיופעל המסוע, לפני שתתברר אולי אי־נחיצותם. אגב, אמר לנו מישהו ממשתתפי אותה אסיפת עובדים, שדווקא העובדים המבוגרים יותר, הם אלה שהרגיעו את הצעירים. גם כשהקימו את הרכבת לדימונה, הם אמרו, חששנו שנישאר בלי עבודה. הרכבת קמה והיתה; אנחנו עוד פה.

והיו עוד כאלה שהמסוע עשוי היה לזעזע את שגרת חייהם: הצבאים, הזאבים, המכרסמים הקטנים, הצבועים, הארנבות, השועלים, הקרקלים, הנמרים. רשות שמורות הטבע היתה להם לפה. הרשות, שהתנגדה תחילה למה שנראה כאונס ברוטלי של השטח, הפעילה בתחילה את סמכותה, ואמרה לאו באלף רבתי. הסמכות הזו, נובעת מכך שהמסוע חוצה שמורת טבע: שמורת מדבר יהודה. אחר כך, שוכנעה הנהלת הרשות שמדובר בפרוייקט בעל חשיבות לאומית. ואז החל שיתוף הפעולה בין מפעלי ים־המלח לבין הרשות.

שיתוף הפעולה הזה, עלה למפעלים מיליון דולר. המפעלים ממנו אדריכל נוף, ואחר כך ממנו גם פקח צמוד של הרשות, עם רכב צמוד. **שמוליק שפירא**, מנהל רשות שמורות הטבע של מחוז הדרום אומר, שהנהלת ים־המלח גילתה הבנה מקסימלית. דוגמה לשיתוף פעולה בין שני קטבים, הוא אומר, שיתוף פעולה שיאפשר גם להבא להקים פרוייקטים כאלה עם פגיעה מינימלית בטבע.

שפירא אומר, שהפציעה בשטח אינה מגלידה, ונותרת לדראון עולם. ברשות מצאו שיטות להתגבר, אם לא במאה אחוז, אזי לפחות בשמונים אחוז על הפציעה הזו. תוואי המסוע שונה כמה פעמים כך שיפגע מינימלית בנוף. פתחים מיוחדים למעבר חיות נפערו אחת לכמה מאות מטרים. על הצלקות הכעורות בהר ימטירו „מי תמלחת" שישיבו לצלקת את צבע הטבע. זרעי צמחי־בר יפוזרו שם, בתקווה שינבטו. אפילו הצבע הצהוב־חרדלי של המסוע נבחר על־ידי הרשות, כך שישתלב בנוף.

הרשות בחנה בעיקר את השאלה איך ייראה המסוע ממסלולי מטיילים. שאלנו את שפירא אם לקח בחשבון את האפשרות שעם ישראל יאמץ את המסוע עצמו כמסלול טיול. כן, הוא מודה, היום אני יושב על זה עם ההנהלה. מתאימים איפה מותר, איפה לא. ברשות מחכים לרגע בו יופעל המסוע. דווקא אז, כשהקלים הכבדים, הקבלנים, הפועלים והמפקחים יעזבו את השטח – יחזור המקום לדומייתו הטבעית, והפס המוממכני הצהוב הזה, המתנהל חרישית, יהפוך לחלק משגרת יומן של חיות המדבר.

מוזה של גאונים

מאת א.ב. יפה

אלמה שינדלר

וינה של סוף המאה הי"ט וראשית המאה העשרים. עיר עליזה, תוססת, בירת המוסיקה והתיאטרון, מרכז מטרופולני, צומת של זרמים הגותיים ומדיניים. לאישיה יצאו מוניטין בעולם כולו. רבים מבני הפרובינציות הסמוכות נמשכו אליה. כאן נוצרה אמנות גדולה, כאן נולדה הפסיכואנאליזה — והציונות המדינית. וינה זו נהפכה לסמל, למופת, למוקד משיכה.

במקום שישנם אמנים גדולים — מצויות בהכרח, גם „מוזות". ואין זה מושג מדויק ביותר. הצרפתים מכנים דמות כזאת בשם egezie שמשמעו לא רק אשת־חיק, אלא גם אשת־סוד, יועצת, אשת־השראה או מקור־השראה. כזאת היתה בווינה של אותה תקופה לואנדריאס־סאלומה, שהיתה תחילה בת־לוויה לניטשה בסוף דרכו, לאחר מכן חברתו של המשורר ריינר מאריה רילקה ולבסוף החלה לעסוק בפסיכואנליזה ועבדה במחיצתו של פרויד. היא היתה יפה, פיקחית, משכילה, ובעיקר ידעה להתבטל לפני אותם יוצרים גדולים, להקשיב להם ולקלוט דבריהם, למלא תפקיד של „תלמידה", אף שלמעשה היא שכיוונה והדריכה אותם. — ולאחר מכן הדרוזה לרשום הכל, לתעד ולמסור עדות לבני דורה ולדורות הבאים. כזאת היתה גם אלמה שינדלר, בתו של הצייר אמיל שינדלר. היא יועדה עצמה לתפקיד כזה עוד משחר נעוריה. אם כי בה עצמה נתגלו כשרונות אמנותיים, בעיקר בתחום המוסיקה, חלמה על גן שבו יסתופפו סביבה „האנשים הבולטים ביותר", והיא שתסייע להם להגשים את יצירותיהם, תזריק לתוך עורקיהם מרץ־יצירתי, תעזור להם לפלס לעצמם דרך, תרומם את רוחם בכישוריה הטבעיים כאשה נאה ומפתה. וכפי שביטאה זאת: „אלהים עשה עמי חסד ואפשר לי להכיר את היצירות הגאוניות של התקופה הזאת, לפני שבשלו בידי יוצריהם והוצאן לרשות הרבים. ואם ניתן לי לאחוז במשוורת למען אבירי־האור האלה, הרי קיומי מוצדק ומבורך".

מהו סוד קסמה? קשה להשיב על שאלה זו רק מתוך קריאת ספרה „חיי", שבו סיכמה בערוב ימיה את ניסיונות־חייה. הספר אינו מעיד דווקא על כשרון ספרותי מובהק. היא כותבת לפעמים כגימנזיסטית, מרבה להשתמש במטבעות־לשון שחוקות, שוקעת לתוך סגנון פאתטי, מזויף. אך על אלה שהכירוה בחייהם ולא באמצעות הספר הכתוב על ידה, עשתה רושם שונה לחלוטין. רבים היו הגברים שסבבוה, ביניהם כמה מגדולי הדור: מאכס בורקהארד, מנהל הבורגתיאטר של וינה, גוסטב קלימט, המנצח אוסיפ גבריל־וביץ', המלחין פראנץ שרקר, הביולוג פאול קאמרר, המוסיקאים האנס פיצנר, ויגמריד אוקס, האדריכל ארולף לוס, הסופרים ארתור שניצלר, פריץ פון אונרו, הוגו פון הופמנסטאל, גרהארד האופטמן — אלה מקצת מן הגברים ברשימת אלמה. ברוב המקרים היו אלה יחסי ידידות אפלטוניים בלבה, מעין פרלוד לארבע הפרשיות המרכזיות בחייה, עליהן היא מספרת בספרה בפרוטרוט.

תמיד היתה שרויה בצלם של גאונ־ידות, יוצרים גדולים. זה היה גורלה. עם אחרים היתה „תלמידה נכנעת", עם אחרים — „אם מגינה". לפי עדותה: „ אני אוהבת את הגברים בזכות יצירתם, וככל שיצירתם גדולה יותר גם אהבתי אליהם חזקה יותר".

גופו היה רק צל

את בעלה הראשון, הקומפוזיטור גוסטאב מאהלר, ששימש כמנהל האופרה של וינה, הכירה אלמה שינדלר בבית ידידתה ברטה צוקרקאנדל, ב־7 בספטמבר 1901. הוא היה מבוגר ממנה בתשע־עשרה שנה. הניגודים בין השניים היו עצומים, ודומה כי עלולים היו להפוך כל קשר ביניהם לבלתי־אפשרי. אלמה, בת ה־22, היתה נערה נאה, בהירת שיער, חברותית וחופשית מאוד בהתנהגותה. מאהלר, בן 41, מכונס בתוך עצמו, ביישן, עצבני. לימים רשמה אלמה ביומנה את התרשמותה הראשונה ממאהלר: „הוא היה טיפוס של רווק, פחד מפני נשים. חשש שהן תְּקַמְּדנה את כשרונו. מתוך זהירות ביקש להימלט מן החיים, כלומר מן האשה... פרט לכמה הרפתקאות־אהבים שהיו לו בימי נעוריו, נשאר כמעט בתול."

בהתחלה לא נמשכה אלמה אליו, אף לא למוסיקה שלו. שנה לפני שהכירה אותו, הלכה לקונצרט שבו נוגנה הסימפוניה הראשונה של מאהלר, סלדה מפני אופי היצירה ועזבה את האולם באמצע הקונצרט. גם גוסטב מאהלר לא נטה לה חסד בפגישתם הראשונה. „ראיתי בה מעין בובה ולא יותר. איך אפשר להתייחס ברצינות לבחורות כה צעירות וכה יפות?" אבל, יש אשר דווקא הניגודים נמשכים זה אל זה. אלמה נמשכה אל היוצר ולא אל הגבר גוסטאב מאהלר. „אהבתי את רוחו של מאהלר, גופו נשאר לגבי מושג ערפילי־מופשט." כאשר מאהלר החל לחזור אחריה, לבקר בביתה, ניהלה אלמה רומן די רציני עם אלכסנדר ומלינסקי, מלחין ומנצח אוסטרי, גיסו של ארנולד שנברג, ואפילו קיוותה להינשא לו. לאחר שהכירה את מאהלר, היססה במי לבחור. היו לה די סיבות לדחות את מאהלר. האיש המוזר שלבש חליפות כהות, שאמנותו היתה זרה לה, שאופיו הרוגני הפחיד אותה, לא היה בדיוק הטיפוס שנערה כמו אלמה תינשא לו. ואף־על־פי־כן, בחרה בו. בינתיים עמדה על גדולתו כמוסיקאי יוצר, „האם אוכל לאהוב אותו כראוי לו?" שאלה את עצמה, וקיבלה את האתגר המסוכן הזה. כי יותר משאפה להגשים את עצמה כמוסיקאית, שאפה להקריב את אושרה למען האושר של חוולת, ולחיות על־ידי כך מאושרת בעצמה. רבר זה נהפך למעין „לייט־מוטיב" בחייה. אולי ידעה בעומק לבה כי היא עצמה אינה אלא בעלת כשרון בינוני, מכל מקום, לאורך כל חייה הקדישה את עצמה לטיפוח יצירותיהם של הגברים עמם התקשרה: הקומפוזיטור גוסטאב מאהלר, האדריכל וולטר גרופיוס, הצייר אוסקאר קוקושקה, הסופר פראנץ ורפל.

כצפוי חייה עם גוסטאב מאהלר, לא התנהלו על מי מנוחות. מאהלר נתגלה כבעל רודני, ערפדי, דיכא אותה ושלט בה ביד רמה. קודם כל תבע ממנה לוותר על „המוסיקה שלה", ולחיות רק למען המוסיקה שלו. „היצירה שלי תהיה גם היצירה שלך", כתב לה. „אין לך מעתה אלא תפקיד אחד: להסב לי אושר." אלמה היתה נסערת, התלבטה, ולסוף ויתרה לו. בכל שנות חייהם המשותפים לא הראתה לו אפילו תו אחד מן הקומפוזיציות שלה. היו לה רגעי אושר כשחשה כי גרמה לכך שמאהלר יוצר בחדווה במחיצתה, כאשר היתה מעתיקה את הפרטיטורות של הסימפוניות שלו. אך רב היה סבלה במסגרת חיי הנישואין שלה. „חיי המוזרים עם גוסטאב מאהלר גרמו לכך שבמשך עשר שנות חיי הראשונות כאשה, שמרתי על מגדליות של נערה צעירה. אהבתי את רוחו של מאהלר, גופו היה רק צל."

הוא התעלם מאישיותה, מצרכיה ומשאיפותיה, מן הקונפליקטים הפנימיים שהעכירו את רוחה. היה שתלטן באהבתו אליה, לא הבין אותה ותבע ממנה להתבטל בפניו. אלמה, שהיתה רגילה לחיי תענוגות ותפנוקים לפני נישואיה, שהיתה נערה אהובה ונערצת, מוקפת מחזרים מצאה את עצמה מבודדת, מקופחת, מתוסכלת.

מאהלר חי רק למען היצירה המוסיקלית שלו. היא עזרה לו אמנם לפלס לעצמו דרך, כאשר הסביבה התנכרה לו עדיין, אך הוא קיבל זאת כמובן־מאליו והתעלם ממנה כליל. אם היו לה רגעי שמחה וסיפוק — היו אלה רגעי הניצחון בקאריירה שלו. אבל, פרט לזאת היו חייה עם מאהלר „חיים חסרי מנוחה ומלאי יסורים." הולכי רכיל טענו כי היא מפלרטטת עם גברים אחרים. אפילו כשהיא יושבת בתא שלה בבית האופרה, בקונצרטים שמאהלר מנצח עליהם. אפשר שהיתה זו דרכה להתנקם בו על הקיפוח שקיפח אותה, שעה שטיפח את הקריירה שלו, על רודנותו וקנאתנותו בבית. תור הבדידות של אלמה נסתיים רק לאחר שהם עזבו את וינה ויצאו לאמריקה, שם קצר מאהלר הצלחות גדולות. אבל אלמה סבלה שם מהתקפת עצבים ונאלצה לחזור לאוסטריה לעונת ריפוי בעיר־נופש. אחרי מותו של מאהלר (1911) תיארה אותו אלמה כאיש חולה, חסר־אונים, שעשה אותה אומללה בחייה, פרט לאותם רגעי־ההצלחה כאשר הסימפוניות שלו ו„שירת הארמה" שחיבר זכו בהוקרה רבה. לא מעט בזכות הקרבנות שהיא הקריבה למענו. האושר היחידי שהיה מסוגל להעניק לה היתה הודאתו כי מעולם לא זכה ליצור בקלות כזאת וכהתמדה כזאת כפי שיצר בשנות חייהם המשותפות.

בין הבעל למאהב

עוד בחיי מאהלר נוצר קשר בין אלמה לוולטר גרופיוס, אדריכל גרמני צעיר, ששמו קשור ל„באוהאוס", אותו בית ספר לאמנות ואדריכלות שנוסד ב־1919, לאחר מיזוג האקדמיה לאמנות ובית הספר לאמנות רקורטיבית. אותו מוסד שעם חניכיו נמנו אמנים כפאול קליי, קנדינסקי ואחרים, ואשר הגיה כר רחב לניסיונות, להקמת גשר בין האמנות לעשייה, מתוך שאיפה למזג את האמנות עם האומנות. אלמה הכירה את גרופיוס בטופלבאד, כשהיא היתה בת 31 והוא בן 27 (אגב, כל בעליה, פרט למאהלר, היו צעירים ממנה. גרופיוס בארבע שנים, קוקושקה בשבע שנים, וורפל באחת־עשרה שנה). היא התלוננה באוזני גרופיוס כי מאהלר נוהג בה ביד קשה, מונע ממנה תענוגות חושניים, דבר שהקשיץ עליה זקנה מטרם־עת. גרופיוס הפך למאהבה, הציע לה לנטוש הכל מאחוריה וללכת אחריו. את המכתב עם הצעתו והבריבה, שלח גרופיוס בטעות אל מאהלר. קמה שערורייה. גרופיוס נסע לשכנע את אלמה לבוא אתו, אך חזר כלעומת שבא. בסופו של דבר, שיגר מכתב התנצלות לגוסטב מאהלר. הקומפוזיטור המפורסם למד לקח מן הפרשה, ניסה לפייס את אלמה, הבטיח כי יקדיש לה יותר תשומת לב. החל לחזור אחריה. אלמה, שבתחילה סברה כי הקשר שלה עם גרופיוס אינו עמוק ואינו רציני, חזרה בה והעמיקה את יחסיה עמו. כשנה לפני מותו של מאהלר, אלמה, שהיתה נכבשת ותרנית בחייה עם מאהלר, שינתה דרכה, ובקשריה עם הגברים האחרים שנכנסו למעגל חייה, היתה היא השתלטנית ואפילו אכזרית.

אשה אחת, ארבעה בעלים. בזה אחר זה. אחד מלחין, אחד אדריכל, אחד צייר, אחד סופר. סיפור חייה של העלמה אלמה שינדלר, שזכתה גם בשמות המשפחה: מאהלר, גרופיוס, קוקושקה וורפל.

כלת הרוח" של קוקושקה

שנה לאחר מותו של מאהלר, ב־1912, ניתקה אלמה את קשריה עם גרופיוס, כנראה משום שנתקפה רגש אשמה. בינתיים נכנס לחייה גבר חדש, הצייר אוסקאר קוקושקה, מראשי האסכולה האקספרסיוניסטית בגרמניה. איך הכירה אותו? יום אחד אמר לה קארל מול, אביה החורג: „אני מכיר בחור גאוני. אתמול הייתי מבקש ממנו לצייר את הפורטרט שלי." אלמה קיבלה את ההמלצה והזמינה את קוקושקה לביתה כדי שיצייר אותה. התפתח ביניהם רומן סוער. הם בילו את רוב זמנם יחד, בעיר שנקראה של וינה. קוקושקה היה מאוהב בה וביקש לשאת לאשה. אלמה לא נחפזה לתת הסכמתה. היא חששה אף חזרה על הקשיים שהיו לה בימי נישואיה למאהלר. קוקושקה היה בעל אופי לא־נוח. אם כי אהב את אלמה, נהג בה ביד קשה ואפילו היה פוגע בה בגסות. יחסה אליו היה דו־ערכי: מהעריצה ואפילו כחילה, ומכאן הערצה לכשרונו הגאוני. חיי הנישואים שלהם היו שרשרת של סכסוכים, מריבות, מאבקים עצמיים. „קוקושקה מילא את חיי תוכן, אך גם הרס אותי", כתבה אלמה. מתוך קנאה כפה עליה חיי הסגר בביתה. „לא יודעת מה הרגשתי" — רשמה ביומנה. „כל הסובב אותי שקע כאילו נעלם. רציתי לחיות כך שאוכל לקלוט לתוכי את אותו רגע של התגלות פנימית. שנים רבות חלפו מאז, אך הרגשת אותו רגע מוסיפה לחיות בתוכי, חזקה כפי שחיתה."

היא הרתה לקוקושקה, אך כיוון שחששה מפני אופיו האלים, סירבה לבוא עמו בברית הנישואין. כעבור שלוש שנים (1915) היא חשה כי קוקושקה שוב אינו נחשב בעיניה. הוא נהפך בעיניה לאדם זר ובלתי רצוי. אך קוקושקה עצמו אהב אותה ולא רצה להרפות ממנה. הוא חי עם אשתו, אך נשאר נאמן לאלמה. היה חוזר ומצייר אותה, רק אותה. וגם כשהיה מצייר נשים אחרות היו תווי־פניה של אלמה פולשים מבלי־משים לתוך התמונה. תמונתו „כלת הרוח" מסמלת את טיב הקשר שהיה ביניהם. קוקושקה ידע כי אין לו שליטה על אהובתו. בתמונה נראה הוא צייר גבר ואשה חבוקים אך זרים זה לזו ונמשכים לתוך המסמלת את אהבתם הפריכה. לאחר שנפרדו הזמין לעצמו קוקושקה בובה בגודל אשה, הדומה לאלמה וצייר לה הדימנים כשלה. כך טיפח לעצמו אשליה כי אלמה נמצאת עימו. יתרון נוסף שהיה לבובה: היא היתה פאסיבית לגמרי, חסרת רצון עצמי...

אבל גם אלמה נשארה קשורה לקוקושקה לאחר שנפרדו. ב־1930, כאשר מלאו לו חמישים, כתבה לו: „וככן אתה בן חמישים — בלעדי — ואני מדמה כאילו היינו יחד במשך כל השנים האלה, למרות המרחק הרב המפריד בינינו. מה אני רוצה לומר רק זאת, שנחוש את עצמנו שוב כאחדות אחת, זו שלא הניחה כלל להתקיים בתוכנו." היא ידעה כי תרמה תרומה ניכרת להתפתחותו האמנותית ורצתה כי הדבר ייזקף לזכותה וייזכר על־ידי הדורות הבאים.

חלום בלהות שארך שנתיים

אלמה נישאה לגרופיוס באוגוסט 1915, כחמש שנים לאחר פגישתם הראשונה. גרופיוס, שהיה המאהב הסולידי והאריסטוקרטי ביותר שלה, גויס לצבא, נפצע בחזית, החלים מפצעיו ונשלח שוב לחזית המלחמה. אלמה היתה בת 36. זכרו של גוסטאב מאהלר לא נמחה עדיין מנפשה. את קוקושקה לא יכלה לשכוח. כנראה לא במידה מלאה של הצלחה. את הקשר שלה עם גרופיוס היא הגדירה כ„חלום בלהות" שארך שנתיים. על שום מה? בספרה אין תשובה לשאלה זו. היא מציינת אמנם בכמה הזדמנויות כי גרופיוס היה ג'נטלמן גמור, אך נמנעת מלפרט את הבעיות שאפיינו את חייהם המשותפים. היא תיארה אותם בצורה די סתמית: „חיי הנישואין המוזרים ביותר שניתן להעלות על הדעת, כה חפשיים, אך עם זאת כה קשורים."

היא בת 50 הוא בן 39

ב־1916, שנה לאחר נישואיה לגרופיוס, היתה כבר אלמה מאוהבת בפראנץ ורפל. בתה מאנון, נולדה באותה שנה.

1. גוסטאב מאהלר

2. גרופיוס

3. קוקושקה (דיוקן עצמי)

4. פרנץ ורפל

כעבור שנה הרתה לוורפל, אך הילד שנולד מת. ב־1918 היא נפרדה מגרופיוס, אך עדיין היססה להינשא לוורפל, והעדיפה לחיות עמו מחוץ למסגרת הנישואין. הם התחתנו רק בקיץ 1929, כשכבר היתה בת 50 והוא בן 39.

פראנץ ורפל, בן־יחידו של תעשיין יהודי אמיד מפראג, התמסר משחר נעוריו לספרות ופרסם שורה ארוכה של רומנים, סיפורים, מחזות, מסות. אם כי ורפל היה בהרבה מובנים שונה מאהוביה־בעליה הקודמים, גם הקשר אתו החל בזכות זיקתה של אלמה לרוחו־היוצרת: „הוא כבש אותי ברוחו, בשירתו, שירה זו שהיא בעיני מן הדברים היפים ביותר שהכרתי". כשנתיים לפני שנפגשו קראה אלמה את שירו „המתוודע", התרשמה ממנו עמוקות: „שיר זה הוא כליל היופי והשלמות... הייתי רתוקה כולי באופן מוחלט ומסורה בידי נפשו של ורפל". היא חיברה לחן לשיר זה, ומאז עקבה אחרי כל מה שורפל פרסם. מה שמשך אותה במיוחד לוורפל היתה אהבת־הבריות שלו, זיקתו למוסיקה בכלל, וליצירתו של גוסטאב מאהלר בפרט. אהבתם היתה מבוססת על התמזגות מוסיקלית ורוחנית מוחלטת. על אהבתם, העמוקה והראובה, ריחפה רוחו של מאהלר, שנשאר האיש המרכזי בחייה של אלמה, גם לאחר מותו. היא היתה זקוקה לברכתו גם באהבתה החדשה. דומה כי בחייה עם ורפל השיגה אלמה דרגה של הארמוניה שנמנעה ממנה בקשריה עם הגברים האחרים. אמנם, גם חיי הנישואין שלה אתו לא התנהלו תמיד על מי־מנוחות. פקדו אותם משברים, שערוריות וסערות. לא פעם התפרץ ורפל והעליב אותה באמצע הרחוב. אך בעיקרם היו אלה חיי נישואין מוצלחים ונעימים, למרות כל הקשיים. „במובן מסוים נעשה ורפל אדם רציני, מודע לאחריותו כלפי עצמו. תענוג הוא לי לחלק עמו את חייו. זהו תענוג שאינו חסר מועקה, כיון שהוא קיים מחוץ לאילוצים החומריים..."

מבחינה פוליטית היה ורפל איש השמאל; בתקופה מסוימת אהד את הקומוניזם ואת ברית־המועצות: היו קוראים שיחסם החיובי לוורפל נבע יותר מנטיותיו הפוליטיות מאשר מערך יצירתו. לעומת זאת נמצאו אחרים שהטילו ספק בחשיבותו כ„הוגה אקטיביסט". הוא כתב שיר אחרי מותו של לנין, ואחרי עליית היטלר לשלטון בגרמניה לא מצא עוד מנוח — הבין את הסכנה המרחפת מעל לראשה של אירופה, לפני שאחרים הבינו זאת, גם האנטישמיות שהרימה ראש באוסטריה, הדליקה אצלו נורה אדומה.

ורפל גילה עניין ביישוב היהודי בארץ־ישראל ויחד עם אלמה ביקרו כאן פעמיים. המצב בארץ השאיר עליהם רושם קשה. בביקורם הראשון, ב־1924, הם ביקרו, בלווית פרופסור ש.ה. ברגמן מן האוניברסיטה העברית, בקבוצה בעמק יזרעאל שבה היו חברים מצ'כוסלובקיה, והשתתפו בדיון פוליטי. בעיני אלמה הכל נראה מאוד פרימיטיבי, לבושן הדל של הנשים, הילדים הלא־מטופחים, „שמעל פניהם נשבו רוחות־פרצים והחשו זבובים". באולם האוכל הגישו להם תה בספלים חלולים... באשר לאנשים שפגשו בביקורם זה, הם לא התרשמו, כתיירים האחרים, מן הדוקטורים שהפכו לחקלאים והפרופסורים שעברו בינתיים כספרנים (ברגמן). מצאו רק שני סוגי אנשים: החלוצים העייפים והכמעט־מיואשים והעסקנים ה„מאכערים" הנוכלים. הם חזרו וביקרו בארץ כעבור ארבע שנים. הפעם ציינו את ההתפתחות לטובה שחלה ביישוב, בית המלון החדש והמשוכלל שנבנה בירושלים, העלייה הניכרת ברמת החיים. מארץ־ישראל הם יצאו לסוריה וללבנון. כאן ראו מראות מרכאים יותר. מצד אחד בתי תפילה מפוארים, ומצד שני אנשים נמקים בעוני מנוון. ברחוב בדמשק ראה ורפל ילדי ארמנים, יתומיהם של אלה שנטבחו על־ידי הטורקים, כשהם גוועים ברעב. מראות אלה לא הרפו ממנו. הוא התחיל להתעניין בטרגדיה של העם הארמני ולרקום את תכנית הרומן שלו „ארבעים הימים של מוסה דג". כתיבת הספר בלהט וכמידה רבה של „מעורבות", נבעה לא רק מהתרשמותו העמוקה מגורל הארמנים, אלא גם בגלל ההקבלה שמצא בין גורלם לגורל היהודים. אלמה רושמת ביומנה כי „האנטישמיות הגואה באירופה היא שנתנה לוורפל את הדחף המכריע לכתיבת ספר זה".

מפלט באמריקה

פראנץ ורפל ואלמה הצליחו להימלט מצרפת ממש ברגע האחרון והגיעו דרך ספרד לאמריקה, באוקטובר 1940. כאן החל השלב האחרון בחיי ורפל, שנמשך עוד חמש שנות חיים. הוא המשיך לכתוב בקדחתנות, רומנים, סיפורים, תסריטים. מצבו החומרי היה טוב למדי. ספרו „מזמור ברנאדט", המבוסס על חווייה דתית־קתולית שהיתה לו בצרפת, ערב צאתו משם, נהפך לרב־מכר. תמיד היתה לו זיקה לדת, שאב השראה מכתבי־הקודש. אך עתה, כנראה בהשפעתה של אלמה התקרב יותר ויותר לקתוליות. אם כי לא המיר את דתו, כפי שאמרו עליו מפיצי שמועות זדוניים, היתה לו זיקה עמוקה לקתוליות — כפי שמעידה אלמה — זיקה שלא רצה להודות בקיומה... ורפל מת בסוף אוגוסט 1945. אלמה הזכירה כי בספרו „כוכבם של אלה שלא נולדו" הוא תיאר את מותו שלו ואת הלווייתו, שנערכה לפי הטקס הקתולי, והיא ביקשה לראות בזה כעין צוואה שלו. אך הדבר לא ניתן לה, משום שורפל לא המיר דתו ולא הוטבל. הוא נקבר בטקס אזרחי.

למרות קשריה הרבים עם יהודים, למרות נישואיה לשני אישים יהודים, נשארה אלמה אדוקה בדתה הקתולית, ואלו יחסה ליהודים בכלל היה דו־ערכי. בספרה האוטוביוגרפי מצאנו כמה וכמה התבטאויות בעניין זה. היהודים הם „מלח הארץ", והאמנות שלהם היא בעלת ערך אוניברסלי, — בתנאי שידעו להתנתק מן המסורת שלהם..." היא מודה כי אינה מסוגלת לחיות בלי יהודים, כי הנים הם היהודים שבמחיצתה, אך לעתים קרובות היא נתקפת זעם ועשויה להתפרץ עליהם... היא קשורה עם יהודים בגורלם, אך שומרת על מידת האובייקטיביות של שיפוטה העצמי ואינה מתעלמת ממגרעותיהם...

כזאת היתה אלמה.

יעקב כהן

מאת שמואל הספרי
צילם הרמתי

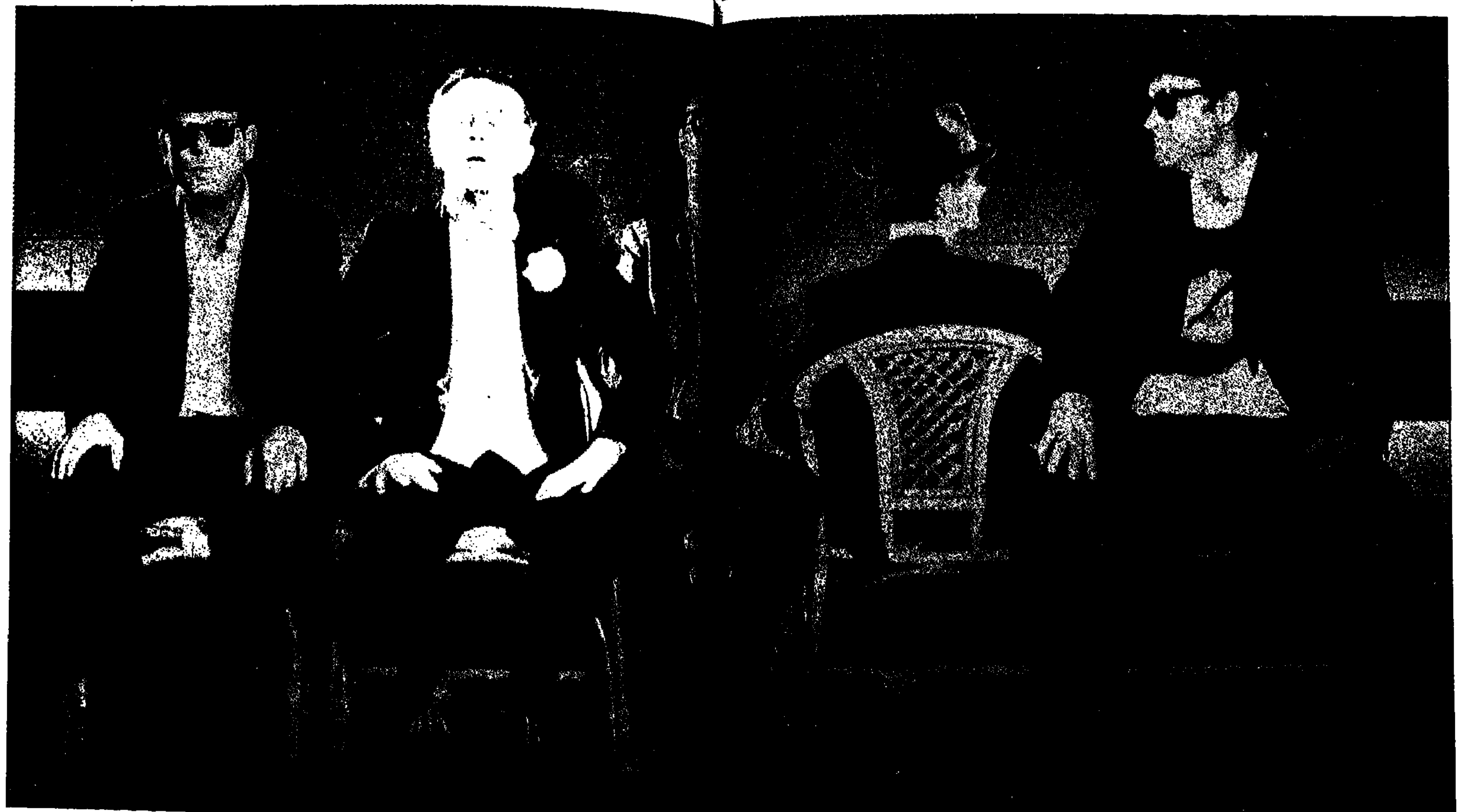

(מימין) יוסי קאנץ, דב נבון, יגאל נאור, אלברט כהן, שלמה וישינסקי

החילוני האחרון

מוסיקה.
נכנס שלאנג עם שני מנחים נוספים לבושים בגדי הופעה. מוארים בספוטים. התזמורת מלווה אותם בתיאום נוסח טקסי האוסקר או תכנית הטלוויזיה „הפלא ופלא". הם חביבים ומארחים.

שלאנג — ערב טוב וברוכים הבאים למופע הזוועות של שלאנג. בתוכניתנו היום —
א — פזמונים
ב — להטוטים
א — וידויים פומביים
ב — חקירות ועינויים
א — קצת נוסטאלגיה
ב — ו...הוצאה להורג! (מוסיקה)
שלאנג — אבל לפני שנתחיל בתכנית, קצת היסטוריה. בבקשה!
מוסיקה וינאית.
שלאנג — 1897 — מחזאי אוסטרי בינוני מעלה הצגה כושלת בקאזינו העירוני של באזל בהשתתפות כמה עשרות מוקיונים לבושי פראקים משומשים וצילינדרים מושאלים. טראגי־קומדיה מופרכת עם סוף עצוב — הקמת מדינת היהודים.
מוסיקה חלוצית.
א — תל־אביב 1948 — עסקן פועלים גוץ ומקריח מכריז על הגשמת הסיוט חוזינאי ומקים את אכזבת העולם המודרני — מדינת ישראל. רובים מצ'כיה. מטוסים מבריטניה. כסף אמריקאי. נפגעים מכאן.
מוסיקה צרפתית.
שלאנג — 1956 — מלחמה. סיוע מבריטניה. טאנקים מצרפת. רובים מבלגיה. הנפגעים — מכאן.
ב — 1967 — מלחמה. רובים מצרפת. נפגעים תוצרת הארץ. מטוסים מצרפת. כסף מאמריקה.
שירי מלחמה.
א — 1973 — מלחמה. קרבנות מישראל. טאנקים מאמריקה. מטוסים מאמריקה. כסף מ...
ב — ובין מלחמה למלחמה —
א — מלחמה. כסף מאמריקה טאנקים מאמריקה. ושוב...
מוסיקת רוק.
שלאנג — 1982 — שוב מלחמה. שוב טאנקים מאמריקה שוב כסף מאמריקה. שוב מטוסים מאמריקה. פקודות מאמריקה.
הנפגעים — מכאן.
ב — 198* — המלחמה האחרונה.
מוסיקת אבל.
א — שנתיים לפני הספירה — המוראל בישבן. האינפלציה בשמים. בתי הקברות מלאים יותר מבתי החולים. הדמוקרטיה חוגגת...
ב — שנה וחצי לפני הספירה —
מוסיקה חסידית.
א — הבחירות הלפני־אחרונות —
ב — עשרים מאנדטים לחרדים.
א — עשרה מאנדטים למתחרדים.
ב — שנים־עשר מנדאטים לחרדים־מתחרדים. למתחרדים לשעבר. לרשימה המתקרמת לחרדה.
שלאנג — וכל היתר לחירדור. לחאראדר. לחרדים. לחרד"ל. למפלגה הסוציאל־חרדית. החרדית־דמוקרטית. החרדים העצמאיים. לחרצפים. לחרדונים. לחרדופים לח"ס חרדים־ספרדים. ומנדטים ספורים לתחיה.
ב — הבחירות האחרונות — ממצע החרדים בבחירות האחרונות.
א — יבוטל הצבא.
ב — תיפסק המלחמה.
א — יוחזרו השטחים. יחתם השלום.
ב — יבוטל מס ההכנסה.
א — בעזרת השם. ייסגרו מקומות העבודה.
שלאנג — יחולקו הקצבות.
א — יפתחו עוד ישיבות.
שלאנג — יחולקו הקצבות הייחודיות.
ב — מדינת הלכה.
שלאנג — יחולקו עוד הקצבות.
א — איש חוק לשלטון. ייאסר הריכאון.
שלאנג — לכולם.
ב — לשלום ולניצחון.
שלאנג — הקצבות לקצבים ולקצבאים.
א — למזל ולברכה. לששון ולשמחה —
שלאנג — יוגבר קצב ההקצבות.
ב — ...הבחירות האחרונות לא התקיימו.
א — מיותר...
מוסיקת ניצחון.
ב — שנת אחת למדינת יהודה.

מחבר „מחזה העונה שעברה" — „קידוש", כתב וביים קבארט פוליטי. ערב שלם. התיאטרון הקאמרי בצוותא. לטעימה — שני קטעים. „מופע אינקוויזיציה עממי־בידורי"

שלאנג — גבירותי ורבותי. ישבו וחשבו — למה לסחוב אתנו את השם הרע של המדינה הלא מוצלחת, שגמרנו בכוונות משותפים? מי צריך את קופת השרצים הזאת? למה „ישראלי" אנחנו יהודים. אז למה להתחכם? „ישראלי" — „יהודי" ... „ערבי" — „ישראלי" ... „ישראלי" — כן דתי" ... „לא דתי" ... „דרוזי ישראלי"... יהודהו יהודים זהו. גמרנו. ומי שלא מצא חן בעיניו — קיבל מה שקיבל ושלום על ישראל, אז מה? הם לא עשו בעיות. לא ניסו מהפיכות? לא הקימו להם איזו מדינונת לחוד חים כמו הפלישתים?
תרועות ניצחון.
א — שנת שתיים למדינת יהודה —
מוסיקה: „שייבנה בית המקדש".
שלאנג — מספיק. נבנה בית המקדש. התחדשו הקרבנות. עייסק כל כך גאוני־לא חלם שום ציוני. הוד ומוח היהודי, ברוך השם. תיירות. עולי רגל. בתי מלון על הרים סביב בית המקדש. בית אגד ברקפסט בנק המקדשי המאוחד. בורסת הכהן הגדול. השקעות. שיחות חוץ לשמים. קרבנות על המזבח. כל היום על האש". כבשים. כבד אווז. חמוצים סלטים. שרק נמשיך ליהנות. מוסיקה.

...ותן בין אבלים
...ד לומר —
...ש קין בתחות
...ש אזה זכר לחורבן
...ד לומר —
...ש אבן בכליות
...יר — כמו חור בראש
...לי כמו שוש בין החוחים
...ארוטו
...לוהה. משום שנים כבר לא פגשתי את —
...חילוני האחרון
...הכיב
...ת לבן
...לוקה...
...חילוני האחרון! —
...ש שמש בחדרי השחת
...שר לומר
...ש עיה בבצה
...ד כמו יהלום שחור
...שר לומר
...ש של לבן
...למגדורה אגדית
...שלנטים...
— הוא מסתתר —
— הוא יימצא!
— החילוני האחרון!!!
...שרה בימינו
...בורת השם...
...ארוטן
...לוהה. אבל אולי כמו המשיח הוא משוט...
...משתפם אותו סוף־סוף
...ה נעשה לו —
— ברית מילה!
...אחות לב מתורה!
...חולת כיפה!
...משגון!
...ערכים!

נחנוקו!
נחנוט — ולעשות תבנית
של גבס ואז לשלוח
אקזמפלרים לתצוגה
בכל בית כנסת
למען יראו וייראו!
למען יידעו וישמעו!
אבל חשוב יותר מכל
להיזהר
שלא יחזור לו בתשובה. המנוול!

פזמון
שרק נצליח לכוון את השעה
שעמלנו לא היה לשווא חלילה
שרק נתפוס אותו כופר באלוהים
או גודו!
שלא יחזור לי בתשובה פתאום חלילה

הוא יהיה למשל ושנינה
הוא יהיה הכופר של המדינה
וביום כיפורים אם ירצה
ואם לא —
הוא יסע לבדו
במכונית
ויאכל סטייק לבן עסיסי
בחמאה
הוא יגלה עריות במוצבו
או יאונן
הוא יחלל בשבת
ויהיה מוסרי
ויחלוט לבדו מה נבון
ומה לא
הוא יכתוב על כתפיו
לבדו את גורלו
הוא יהיה הדוגמא השלילית
— החילוני האחרון!!!

אבל כדי שהוא יהיה האחרון האחרון באמת
נחתוך לו את הביצים
וכדי שלא יפתה את הנוער
נחתוך לו את הלשון
לחנוק!
לחנוט!
לצפות בעופרת רותחת
או לתקוע במשתנה של דיזנגוף ולתת לאש לשרוף
אותו ולמים לכבות אותו ולאש לשרוף אותו ולמים
לכבות לעולם ועד וחוזר חלילה — כבה ונדלק. כבה
ונדלק. כבה ונדלק
— החילוני האחרון!!!

אוי כשנתפוס את החילוני האחרון...
אמרו חכמינו —
חילוני מלשון חולי. חולני
חילוני מלשון חול — לקבור ולכסות בחול
אולי מלשון חו"ל — לגרש לחו"ל...
מלשון חולון — על משקל בית העלמין
חילוני מלשון חילול
חילחול!
חלל — ליפול חלל!
המנוול!
רבותי! חילוני מלשון חיל! חיל ורעדה! פחד. שימות
מפחד!
מלשון חיל — שימות בתור חיל...
שיתחלחל!
חילוני מלשון חלון
— דרך החלון
חילוני זה מחולשה. חלש.
חלבו!
חוליו!
— החילוני האחרון!!!!

פזמון

שרק נצליח לכוון את השעה
שעמלנו לא היה לשווא חלילה
שרק נתפוס אותו כופר באלוהים
או גודו!
שלא יחזור לי בתשובה פתאום חלילה

נא לחשוב. איך בל"ג בעומר
ישרפו את החילוני האחרון במקום את גמאל עבדול נאצר
ובפורים יאכלו „אזני אהרון"
ובחנוכה יתקעו לו נרות
ובפסח יכניסו אותו חזרה למצרים
ביום העצמאות את העצמות ישברו לו
ומיום הכיפורים הזה ועד יום הכיפורים הבא עלינו לטובה —
יש שעיר מצוין לעזאזל
אם לא ירד הגשם — בגללו.
אם תאונות בכביש זה בגללו.
אם מפסידים בקרב זה בגללו
אם אלוהים נטרף גם בגללו
אם בית מתמוטט זה בגללו
רכבת מתנגשת — בגללו
אם האשה צועקת — בגללו
הילדים צורחים — זה בגללו
אם פעולות טרור זה בגללו
טחורים ואולקוס, קילה — בגללו

ועוד בגללו אחרון לרגע זה — השואה. גבירותי ורבותי.
זאת שהיתה וזאת שתהיה —
שתיהן — בגללו!!
— החילוני האחרון!!!!

פזמון
שרק נצליח לכוון את השעה
שעמלנו לא היה לשווא חלילה
שרק נתפוס אותו כופר באלוהים
או גודו!
שלא יחזור לי בתשובה פתאום חלילה

ועכשיו — למצוא אותו!!

מאת רון כחלילי

ח רץ מפסל החירות, מגדלי התאומים והנשיא רייגן — ניו־יורק היא המעצמה התקשורתית הגדולה בעולם, ולו רק מפני שהשכילה להבין, הרבה לפני כולם, שאין פרות קדושות בדרך לפסגה. ופרות קדושות נמכרות שם כמו היו בקבוק קוקה־קולה חילוני. לכן תוכל לפגוש שם במקום בפרס החנוט, כפי שהוא ניבט אצלנו מתשדירי הבחירות האחרונות לכנסת — ברונהיו — המועמד הניו־יורקי לסנאט כשהוא רוקד ומשתולל, משחק פוטבול אגרסיבי, מתגלגל עם ילדיו על רחבת דשא ומשפריץ סילון מים דקיק על חבורת נערים. ובמקום באלי אוחנה הקפוא, המספר שאינו מעשן, תוכל לפגוש ברון רדלינג, שחקנה הפופולרי של קבוצת הבייסבול הניו־יורקית — שזכתה באליפות לפני כשלושה שבועות — כשהוא מפזז ומזמר בטבעיות ומספר אגב כך שהקראק הוא „השקר הגדול של היום".

בכל מקרה המסר יהיה תמיד חזק, פשוט וחד־משמעי. להססנות אין מקום, כמו גם לתחכום או להתחכמות. את כל אלו תמצא, בכמות לא מבוטלת, רק אם תרד לעומקם של המסרים.

לפניך כמה זוטות תקשורתיות, וזוטות תקשורתיות זה לא רק בותרת עיתונאית כזו או אחרת, או קריין טלוויזיה זה או אחר. תקשורת נכונה ואמיתית זה גם פלקט ברכה בכניסה לנמל התעופה וגם ג'ינגל למשקה מרק משרדי.

הלו אמריקה, הדר איי קמו!

.1

ה שלושה באוקטובר. נחיתה רכה בשדה התעופה של העיר הקשה בעולם — ניו־יורק. השעה 6 בבוקר לפי השעון המקומי, שעון הקיץ. שלטים באנגלית פשוטה מתווים לתייר החדש את דרכו בנבכי שדה התעופה. מהרמקולים הבלתי־נראים בוקעת מוסיקת־רקע חרישית. הזוקר אוזניו יוכל לשמוע את הג'ינגל החדש־ישן של ניו־יורק: „קם טו ניו־יורק, סטייט אוף מיינד". ג'ינגל אשר יכה באוזניך פעמים רבות אחר כך. מיד לאחר מכן תפגוש בליז טיילור האגדית הענודה בענק איזמרגדים מפואר כשמעליה מתנוססת כתובת בהירה: „ניו־יורק אוהבת אותך". באותה תנוחה ממש תפגוש מאוחר יותר את רוב נכסיה האנושיים של ניו־יורק: את פרנק סינטרה ואד קוץ' ומייקל ג'קסון וברברה סטרייסנד ועוד רבים נוספים.

פרנסי העיר יודעים כנראה את נפש בהמתם. מנת האהבה המופרזת הניתכת על ראשך בכמויות אדירות בכניסה לעיר, תשמש אותך עוד ימים רבים בעיר נטולת־אהבה כמו ניו־יורק. כך או כך, ניו־יורק יודעת לכבוש את לבך המפרפר בשלט צבעוני פשוט.

כך יוצרים עניין, כך יוצרים פטריוטיות מקומית. כך יוצרים גיבורי־שעה־מקומיים שלאחר מספר ימים יעלו שמותיהם אבק.

והעסק מתגלגל בערך כך: תכניות המלל השונות ברשתות הטלוויזיה מנתחות את הסיכויים מול הסיכונים. קטעים ממשאלי רחוב משובצים בכל הפסקת שידור אפשרית. תכניות מיוחדות מציגות את היסטוריית המפגשים שבין שני ראשי הגושים. חוזים ורואי נסתרות מנחשים את עתיד השיחות. מדינאים בדימוס ממלאים אמתחתם של רייגן וגורבאצ'וב בשפע של עצות, מגוחכות לפעמים. סובייטולוגים מומחים מחווים דעתם. אופנאי צמרת מורקים את מלתחתו של רייגן לעומת זו של גורבאצ'וב, יועצי תדמית מייעצים לנשיא איך ללחוץ את ידו של השליט הרוסי ומדגישים שלחיצת היד חייבת להיות חזקה ונחרצת, כיאה לאישיותו של הנשיא. כולם עוצרים נשימתם. כתבי הטלוויזיה הרבים מתארים את הארץ, האפוד, המתנה, האחוזה, הבית, המטבח, האוכל, ואפילו את חדר השירותים בו יטיל הנשיא את מימיו בעוד יומיים. והנה הרגע המיוחל מגיע. אמריקה נאלמת דום. מצלמות הטלוויזיה מזמזמות חרישית כשגורבאצ'וב מושיט ראשון את ידו לשלום. לחיצת היד, כך מראים הצילומים, היא רפה וקלושה. המומחים נקראים לניתוח מידי. „לא טוב, לא טוב", הם ממלמלים בחשיבות עצמית. הקהל האמריקני מוכה כאלם. לא מאמין למראה עיניו. מדוע לא הושיט רייגן את ידו ראשון? שואלים שוב ושוב. ושוב חוזרת כל ההמולה התקשורתית מחדש. איפה טעינו? למה? איך אפשר לתקן את הטעות? מה נעשה...

.2

ש דרת לינקולן בואכה לברוקלין. שורה אינסופית של מכוניות שרד משרכת דרכה באיטיות. אובך קל של בוקר שורה על הכביש המשובש. הדרך ריקה, שוממת.

היכן כל אותם שלטי חוצות מפורסמים של קוקה־קולה, מרלבורו ומקדונלד האמורים להכות את התייר הממוצע באקסטזה תקשורתית כבר בפתח?

ג'ניפר פדרסון, תקציבאית ב„גריי אינטרנשיונל", אחד ממשרדי הפרסום הגדולים והחשובים בעולם, תסביר לי מאוחר יותר. המפרסמים והפרסומאים האמריקניים נכנעו לבקשות הממשלתיות והסכימו להסרת „המפגע הסביבתי הזה" לאחר שמחקרים רבים שערכו לגבי מידת ההשפעה של עזרי פרסום אלו, העלו כי ערכם כקליפת השום.

„בולשיט", היא צחקקה כשסיפרתי לה שבישראל שילוט חוצות הוא אחד הכלים הפרסומיים היותר־אפקטיביים, איחלה לי יום טוב ופנתה בנימוס לעבודתה.

.3

ע רב ניו־יורקי קריר. 28 מעלות פרנהייט. התור הארוך בכניסה לבית הקולנוע מתקדם בצייתנות. 6 דולר הכרטיס. יש מחלקת מעשנים מיוחדת. המקומות אינם מסומנים. תפוס כפי יכולתך. העיקרון עובד גם בבית הקולנוע. „צבעו של הכסף", סרטו החדש של מרטין סקורסזה, עם פול ניומן וטום קרוז בתפקידים הראשיים, הוא הלהיט החם של הסתיו הניו־יורקי הקריר.

לאחר הקרנת מספר שקופיות צבעוניות נוסח הגלויות לתיירים, הסותסות קריאות התרגשות והתפעלות כמעט בלתי־מובנות מהקהל — מתחיל הסרט.

רגע, חסר משהו. כמובן — פרסומות.

איפה הפרסומות? אני מתגעגע למיס פיגי, לאגוזי ולג'ינגי ההוא מ„טרופית".

„אין טעם בפרסום בקולנוע", מסבירה לי מאוחר יותר אותה ג'ניפר פדרסון, „האמריקנים שהגיעו בעוונותיהם הדמוקרטיים למתירנות מטורפת וחסרת כל גבולות, נבהלו מהתוצאות — הרפס, איידס, קראק, סקס פרוע במקומות ציבוריים, אלימות מילולית ופיזית ועוד — וחזרו, מבחינה מנטאלית, שנים רבות אחורנית. היום תמצא יותר ויותר אמריקניים המסתגרים בבתיהם וצופים בטלוויזיה. מבחינה זו חזרה אמריקה לעידן המשפחתיות, לעומת עידן האינדיווידואליות שאפיין אותה עד לפני זמן קצר. וכשיש לך כלי מרכזי ואפקטיבי כזה, כמו הטלוויזיה, המחזיק מיליוני זוגות עיניים מרותקים שזהו להם הקשר היחידי עם העולם החיצוני שתדמיתו עדיין מאיימת, אתה לא זקוק לשום בית קולנוע מחורבן", והיא הסמיקה קלות, איחלה לי יום טוב ופנתה לעיסוקיה. בחורה יעילה הג'ניפר הזו.

.4

ה תקשורת האמריקנית, ובמיוחד הטלוויזיה האמריקנית על כל ערוציה, מתכוננת לפגישת הפסגה בין רייגן לגורבאצ'וב, שאמורה להיפתח בעוד יומיים ברייקייביק. כל העיתונים וכל מהדורות החדשות עוסקות אך ורק בנושא הזה. הבאה אם וכאשר? נֶוֶר אֶ דַל מוֹמֶנְט. NEVER A DULL MOMENT.

.5

ב תוך כל הבלגאן התקשורתי של לפני ואחרי המפגש ההיסטורי הזה, אנו עדים למלחמת פרסום קטנה. בכל שידור הפרסומות בערוצים השונים הופכים ליקרים מפז. כל שנייה עולה ועולה. חצי מיליון דולר. נקב מישהו בסכום עגול לדקת שידור ומאז זהו הסכום הכאילו־רשמי.

ומי אתה מוצא בפרסומת בטלוויזיה? את מכוניות ניסן, שברולט והונדה, אי.בי.אם, פפסי־קולה, סיטי בנק, חלב, המון סוגים של מאכלי בזק המתפארים באווירה המנטרלת את תעשיותם, גלידות, בתי כל־בו גדולים על מרכולתם בפזויות מגוחכת, הוועד למלחמה, מכשירים לפיתוח הגוף, פרסומות לסרטים, תרופות, חברות טיסה, ארצות שונות ובעיקר הוואי, פלורידה, ציפורניים מלאכותיות, אופנה, קוסמטיקה, מכשירי מתקים, אביזרי אמבטיה, שטיחים, מחשבים, אגזוזים, כלי־בית, תקליטים, אלקטרוניקה, עיתונים ועוד ועוד. אלברט פירות, אתה שואל את עצמך ומקבל כתשובה יואינג מ„דאלאס" הממליצה בחיוך מיוחס על תכשיר איזוטרי בחמת רצינות מופרזת.

.6

ה רדיו האמריקני על כל מאות תחנותיו, הליגליות והבלתי ליגליות, משדר 24 שעות ביממה ועקרונותיו אינם שונים מהעקרונות המנחים את הטלוויזיה, הזוכה לאחוזי צפייה יותר. ובכל זאת הרדיו האמריקני הוא סיפור בפני עצמו. למצוא שם מאות תחנות רדיו כשכל אחת מהן מתמחה במוסיקה ומלל שונה. הכל תמצא שם. גם פרסומות כמובן. של אלו היא בלתי נסבלת. אינך יכול להקשיב לשיר או כלשהו מבלי להיות מופרע לפחות 20 פעם. הכל קטוע. הכל זורם.

תשדירי הפרסומת, בניגוד לאלה הישראלים, משתרעים על דקות שידור למוצר אחד ואפילו יותר. כך אתה יכול תסכיתי רדיו ממש, וכסגנונות שונים ומשונים. לדוגמא: צרפתי. במשך כשלושה חודשים משודר באחת הרדיו תסכית הנושא אופי דרמטי שנושאו הוא אותו זמני השידור, כך הסבירה לי, מי אם לא אותה ג'ניפר אינם יקרים במיוחד, יחסית לטלוויזיה שהיא, כאמור, הפרסומי האפקטיבי ביותר. ובמלחמה כמו במלחמה הרדיו שיטות מכירה אגרסיביות משלו. כך, למשל, הוא לציבור המפרסמים זמני שידור במחיר נמוך במיוחד, וזאת להישרד מבחינה כלכלית. כך יוצאים כל הצדדים נשכרים. האמריקני, אני בטוח, לא כל כך מרוויח.

ומי מפרסם ברדיו? רוב אלו המפרסמים בטלוויזיה. המסר של אגב, הוא אותו מסר המניע את אמריקה כולה: ככל שאתה וגדול יותר — כך אתה מוכר יותר. זהו המוטו ועל פיו דבר.

תשדיר הפרסומת לישראל הוא בבחינת יוצא דופן. תשדיר ברדיו הנושא את הסלוגן: „קם טו יזראל" הוא בבחינת לא לרש. אין בו מסר חד־משמעי (ארץ חזקה, ארץ השמש, ארץ ניגודים וכו'). יש בו מיש־מש של רעיונות מעורפלים, ומסותרים מאחורי הכותרת המאוד־סתמית „בוא לישראל". לאמריקני הממוצע, הקל להשתכנע, המסר המעורפל הזה אומר דבר. והראיה? מספר המבקרים האמריקנים בישראל. לו כעצם לבוא לישראל כשמולה עומדת איטליה, המציגה משובח וההיסטוריה מפוארת („לאכול את ההיסטוריה של איטליה", בתרגום חופשי), או הוואי — „הדרך האקזוטית לחופשה הבאה שלך". למשרד החוץ (הקודם כמובן) הפתרונים.

> אנחנו מחקים את אמריקה
> ...ם בפרסומת. אבל גם כאן
> ...מקור – הוא דבר אחר
> ...מרי. ממוקד, חד־משמעי,
> ... האצבע על הדופק.
> ...ל פועם. אבל שם הכל
> ...סומת – גם הפוליטיקה

.7

ה חלום האמריקני עובד היטב גם באמריקה, ארץ מולדתו האמיתית. התקשורת האמריקנית, והפרסום האמריקני בפרט ממלאים את החלום האמריקני בתוכן בכל רגע ורגע. „הלוטו", הכוונה כמובן ללוטו האמריקני, „עוזר לך להגשים את החלום האמריקני". אופנת בנטון היא „צבעי הברית של אמריקה" ומוצרי המזון של „אנקל סם" הם „הטעם האמיתי של אמריקה". אפשר לחקיא אמריקה. הכל אמריקה. הבגדים הם אמריקה. המכוניות הן אמריקה והרגלים הם אמריקה. ומי שלא בכלל, הוא סתם משהו. האמריקניזם הוא שם המשחק שקבע את צביונו החזק עם עלייתו של רייגן לשלטון. ורייגן, עד כמה שהדבר ישמע מוזר, טבע את חותמו גם בפרסומת, שהיא בעצם נייר הלקמוס של הלך־הרוחות האמריקאי. „רייגניזם", כמו שאומרת ג'ניפר פדרסון בהבעה נלהבת „משתקף בכל פרסום אפשרי". לשאלה האם יש מגמת שינוי כלשהי בהלך־הרוחות הזה, מגביהה ג'ניפר גבה ועמעת ופולטת „רייגן זה אמריקה". בחורה פטריוטית הג'ניפר הזו, אם כי היא לא מייצגת את הרוב. במשאלי דעת הקהל האחרונים שנערכו באמריקה מסתמנת ירידה די משמעותית בכוחו של רייגן.

.8

מ קדונלד — אחד מסמליה היותר־חזקים של אמריקה. כל ניסיון למצוא קשר בין מקדונלד — רשת המזללות הגדולה באמריקה המתמחה בעיקר בהמבורגרים, לבין הווריאציה הקלושה שאתה מוצא פה, בארץ — מקדיוויד, בורגר־ראנץ' — נידון לכשלון מוחלט. באמריקה המשחק הוא עד הסוף ובמלוא הרצינות. והרצינות הזו מולידה לפעמים הברקות שיווקיות ופרסומיות שהאמריקנים כל־כך טובים בהן. לפניך מוגשת האחרונה שבהן: על מנת ליצור את הרושם שרשת מקדונלד היא רשת שאינה קופאת על שמריה, רשת המוציאה חדשות־לבקרים מוצרים חדשים לשוק, הכריזה חברת מקדונלד על יציאתו לאור של כריך חדש, המורכב משני עיגולי המבורגר גדולים, סלטים ורטבים. לאמריקנים, שתהו מהו שמו של המוצר החדש נכונה הפתעה: אין שם, ובעצם הקהל האמריקני בעצמו מתבקש למצוא את השם. מוצא השם הקולע, כך הובטח חזור והבטח, יקבל מיליון דולר טבין ותקילין. הכסף, כך ידע משרד הפרסום המפרסם את מקדונלד, משגע את בני־האדם, והוא צדק: מאות אלפי שמות זרמו בקצב מסחרר למשרדיה של חברת מקדונלד והשופטים, בשידור ישיר ובזמני השידור הטובים ביותר, בירו את טיב השמות. שום שם לא נמצא מתאים למגינת לבם של השולחים. מה יהיה? שאלו כולם, מי יזכה בכל הכסף הזה?

הפתרון לתעלומה התברר שבועיים מאוחר יותר. העיתונים היומיים הכריזו באותיות קידוש לבנה־שהיום, בשעה שמונה תבוא התעלומה על פתרונה. ומה היה בשעה שמונה? לא תאמינו: השם שנבחר הוא: „מק.טי.אל.טי". מה זה? מה השם הזה? מאות תגובות נזעמות הופנו למשרדי החברה בטענה שהשם שנשלח על ידם היה טוב יותר. בדיוק לתגובה הנזעמת הזו ציפה משרד הפרסום. שעה מאוחר יותר אפשר היה להבין את הטוריק הפרסומי המבריק של חברת מקדונלד: בתשדיר הפרסומת השני, שבא כמה דקות לאחר מכן, עמד בחור אמריקני טיפוסי בחדר ריק מול מיקרופון ונשא דברים נרגשים לחברת מקדונלד: „שלום, שמי ג'ון", אמר אותו בחור־שחקן והוסיף, „אני ומשפחתי אוכלים ונהנים מההמבורגרים של מקדונלד כמעט בכל יום. כן, כמעט בכל יום, במקום לבשל, לעבוד קשה, לבזבז הרבה כסף ולטרוח, אנחנו, משפחתי ואני, קונים ונהנים ממקדונלד. לפני שבועיים", ממשיך ג'ון לספר, „שמענו שחברת מקדונלד הוציאה כריך חדש, וכמו אמריקנים טובים הלכנו גם אנחנו לנסות אותו. המבורגר נהדר. אין מה לדבר" ופה הוא פירט את מעלותיו של המוצר החדש. „אבל תגידו לי", הוא מפנה פניו למצלמה, „למה, למה בחרתם את השם הנורא הזה מק.טי.אל.טי?"

כך, במשך כל הערב, ובימים הבאים אחריו, הופיעה גלריית דמויות ששיבחה את ההמבורגר עצמו והתלוננה על אי־קליטותו של השם הנורא. אסטרטגיית החדרת המוצר, כך ניתן היה להבין, היתה מהפכנית: החדרת שם קשה ובלתי קליט למוצר המוני ועשיית מטעמים מאי־קליטותו. מבריק.

.9

ס אבווי. רכבת תחתית. האוויר דחוס, מחניק. אלפי אנשים נקלטים ונפלטים בכל רגע מהקרונות עטורי הגראפיטי. המשותף לכולם: הקריאה. נדמה שרק רואה האמריקני הממוצע רכבת, וכבר הוא שולף עיתון: מגאזין או ספרון בעל כריכה רכה. כתוצאה מכך נראית לעתים הרכבת התחתית כספרייה תת־קרקעית ולא כרכבת תחתית. האם זה הפחד מהקשר האנושי? האם זה החשש מאלימות? האם זוהי מחלת נפש? התשובה, כנראה, נעוצה באיזושהו אמצע.

ומה קורה מסביב? על קירות הקרונות חגיגה של פרסום נכון ואמיתי. רוב הפרסומות מתייחסות למקום בו הן תלויות. לדוגמא: „כשיש לך נעלי נייק — אתה לא צריך סאבווי". הממשיך לקרוא יגלה שנעלי נייק הן כל כך נוחות שאפשר ללכת בהן קילומטרים מבלי להרגיש.

ועוד: „אם תלמדי אצלנו כתבנות — כבר לא תצטרכי לנסוע בסאבווי". למה? מפני שקרוב לוודאי שתסעי בלימוזינה של הבוס החדש שאנו נשדך לך. רוצה פרטים? תלשי אחת מהפתקיות (מצורפות שם עשרות פתקיות עם סימון לתלישה) והתקשרי בשיחה חופשית לבית הספר.

בכלל ההתייחסות לאפיק התקשורתי בו מועבר המסר הפרסומי מאוד רלוונטית. הרבה פעמים תשמע פרסומות בנוסח: „זה אמנם תשדיר פרסומת בטלוויזיה, אבל..." או: „ברדיו אפשר לפרסם הכל. אבל יש רק מוצר אחד אותו הרדיו מפרסם ובחינם: דוולקס". לכן מסע הפרסום של „האגודה לשפיות האזרח", שפורסם אך ורק בסאבווי, כל כך זכיר ואפקטיבי בעיני. הוא אולי מסע הפרסום היחיד שלא התייחס לסאבווי פיזית, אלא לתוצאותיו הנפשיות. „סכיזופרניה", היה כתוב שם באותיות קשות על רקע שחור „תוקפת 1 מתוך 100. לקבלת פרטים נוספים אנא פנה ל..."

מרהים, חוק ויחד עם זאת הגיוני כל כך.

הארבעה בנובמבר. נוחתים בשדה התעופה בן־גוריון. הקהל, כהרגלו, מוחא כפיים בהתרגשות. הדתיים, כרגיל, מסיימים את תפילתם עם פתיחת הדלתות ושועטים בגסות החוצה. הדיילות צורחות בנימוס מתפרץ „רילקס, להירגע". פקידי המכס בולשים בעיניים חשדניות בכל נכנס. ברוכים הבאים לישראל. ואני מתגעגע למיס אלי מ„דאלאס" הממליצה על המרק החם והמהביל ההוא ולפאמלה יואינג והספריי הטיפשי שלה, ולקצב החיים המטורף שטעמו, כך נדמה, מתוק יותר כשרגליך עומדות בישראל. הדשא של השכן תמיד ירוק יותר.

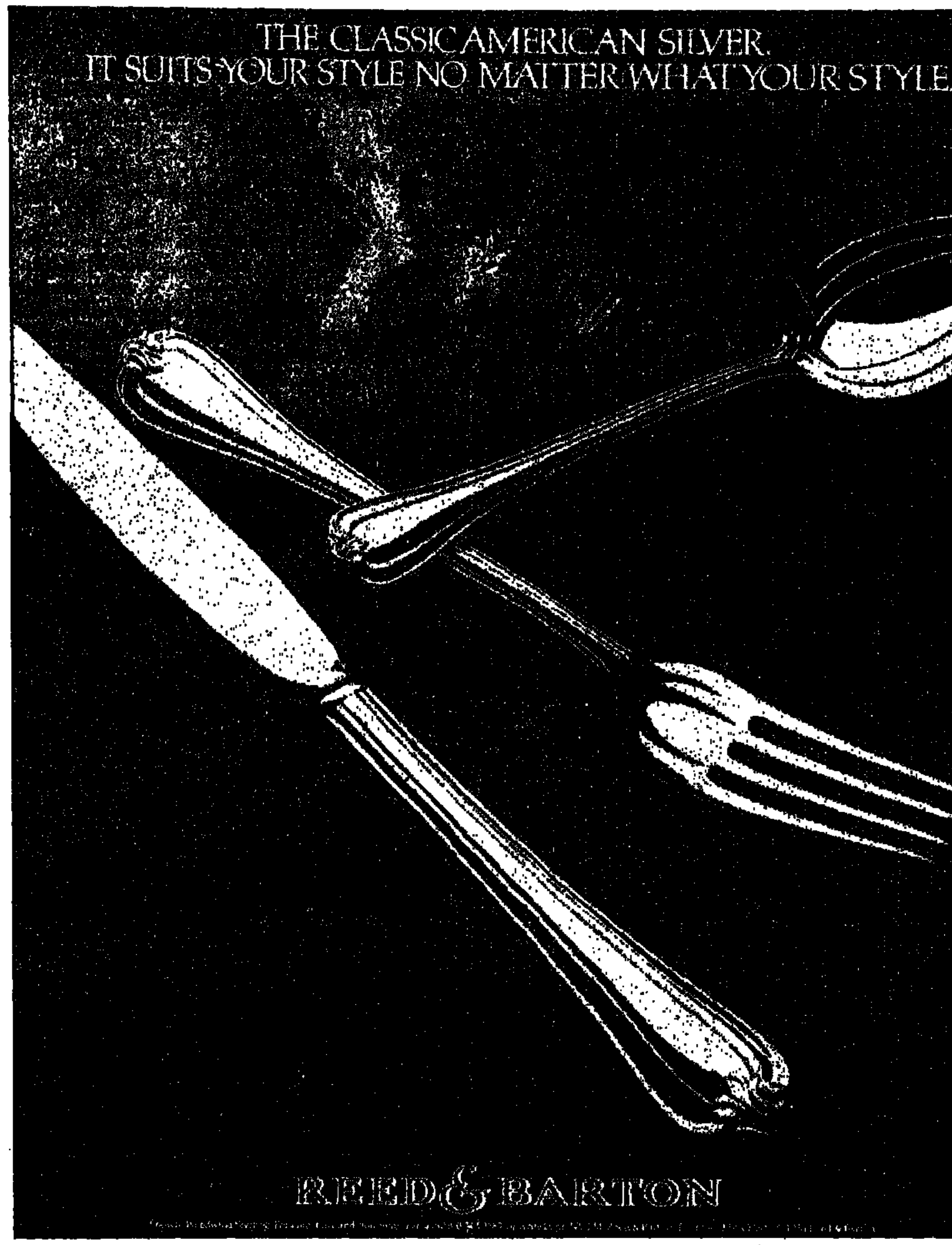

החלום האמריקני עובד גם על אניני הטעם

נולד לניצחון: גם ג'ין יבש יכול להיות [illegible]

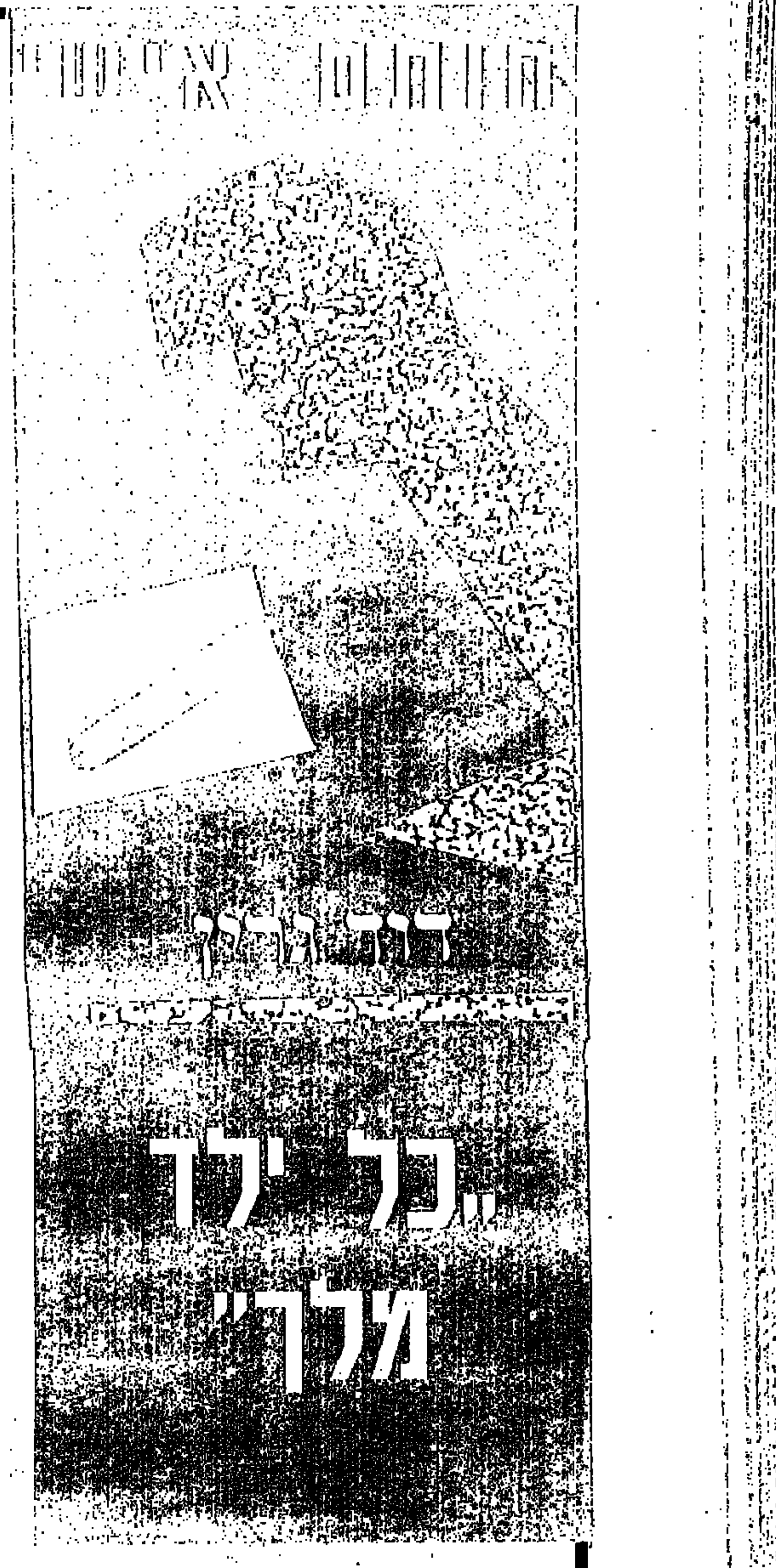

בכל התרבויות האנושיות נחשבת ההורות לאחת הפונקציות המרכזיות של האדם. מימושה על־ידי הבאת ילדים לעולם, מהווה תנאי הכרחי להמשך קיומה של האנושות. לכן דאגה החברה להדגיש תמיד חובת הפריה והרביה תוך הענקת משמעות אתית ואמוציונלית להורות. גישה זו יצרה במשך הדורות תהליך בו האמצעים לקיומה הפיזי של החברה, הפכו למטרה בפני עצמה.

ייתכן שלא קיים תפקיד אנושי אחר שידמה להורות מבחינת הפוטנציאל המתגמל המיוחס לו: הורות מהווה אישור לבגרות ונורמליות, מסמנת עלייה בסטטוס החברתי, מקנה סמכות, מעניקה תעסוקה, מגבירה את הלכידות המשפחתית, מהווה מקור לסיפוק רגשי ואמורה להבטיח את שיוכם העתידי של ההורים ולמנוע את בדידותם של ההורים לעת זקנה וצרה. מכאן שמושאי ההורות, הילדים, מוצגים על־ידי המסר החברתי כמקור אדיר של תקווה, אושר, הנאה וגאווה ומהווים בעצם קיומם אמצעי למימוש ציפיותיהם של ההורים כמעט בכל תחום.

להורות מתלוות, כמובן, גם דאגות וסכנות מרובות, אך אלה נבלעות בתוך המרכיבים המפתים של המסר החברתי, שלא כמו בקופסאות הסיגריות, אינו טורח להדגיש במידה מספקת אזהרה לציבור ההורים העתידי, הרואה כמובן־מאליו מילוי תפקיד הורי מעצם ניסיונו כבנים ובנות להוריהם.

פיתוי אנשים לתפקידי הורות אינו מספיק. בימינו דרושה הבנה שיטתית, בירור מעמיק, שיאפשרו לאנשים צעירים למלא תפקיד של הורים בעתיד, תוך ידיעה מפוכחת של היתרונות והחסרונות הכרוכים בו.

הילד במרכז החברה

במאה העשרים הפכה המשפחה הגרעינית המורכבת מהורים וילדים בלבד, למסגרת העיקרית בה מתממשת ההורות. יותר מבכל תקופה היסטורית אחרת, תפש הילד את בימת המשפחה, והחברה העמידה אותו ואת צרכיו במרכז. תופעה זאת התרחשה בעיקר על רקע שני תהליכים: הראשון נובע מההתפתחות התעשייתית ששחררה את הילדים מעול העבודה והקנתה להורים יותר פנאי לפעילות משפחתית משותפת. השני הן התיאוריות הפסיכולוגיות שפרחו בראשית המאה. שני תהליכים אלה תרמו למיקוד תשומת לב ההורים בצרכיו הפיזיים, השכליים והרגשיים של הילד כפי שלא קרה קודם לכן.

החברה בכללותה, והמשפחה בפרט, החלו להשקיע משאבים עצומים בחקר התפתחותו של הילד ובהבטחת גדילתו. ממיעוט מקופח הפכו הילדים למיעוט מיוחס, לפעמים גם על חשבון בלתי פרופורציונלי של סיפוק צרכי הוריו.

ככל שגדלה ההשקעה בילדים, תפחו ציפיות ההורים מהם. הם ראו בילדים התגשמות חלומותיהם הבלתי מושגים. תלו בהם תקוות לעולם טוב יותר ולהמשכיות המשפחה, תוך הבטחת העתיד הרגשי והחומרי של עצמם. ההורים למדו על ילדיהם, שינו את התנהגותם ופיתחו דפוסי משפחה שהתאימו למה שנראה כצרכי הילד. גישות חינוכיות מתקדמות וליברליות הזהירו מפני פגיעה אפשרית בנפש הילד וכך, למשל, נתפס העונש כאמצעי חינוכי אנכרוניסטי. את מקומו תפשו השכנוע והחסבר. בהדרגה הרגישו ההורים שלא תמיד הם מבינים את ילדיהם; הזרות ביניהם הלכה וגברה.

ספקנות ההורים להבנת נפש הילד וטובתו, גרמה במקרים רבים לאובדן ביטחונם בהגבה ספונטנית. זה גרם להתמקצעות החינוך ולתלות של ההורים במומחים, אצלם הם חיפשו תשובות והדרכה. מערך הכוחות בתוך המשפחה השתנה: הילדים הלכו והתחזקו בעוד שההורים הלכו ונחלשו. סמכותם הטבעית של ההורים הועמדה בספק. ראשית כל על־ידי עצמם וכתוצאה מכך על־ידי ילדיהם. שבמקרים רבים הפכו להיות ההורים והמחנכים של עצמם. תהליך זה מאופיין במיוחד על ידי העדר האב כדמות חינוכית וכמקור להזדהות ויצירת קשר אמוציונלי.

מערכת היחסים בין הורים לילדים הפכה, במקרים רבים, למעוותת וחד־סטרית. יותר מאי־פעם דגלו ההורים בגישה של נתינה ללא סייג, הגורמת לעתים קרובות להשתעבדות ההורה לצרכי הילד. הורים לא העזו לפתח מערכת יחסים הדדית המבוססת על התחשבות וכבוד. סיסמאות מתחסדות כגון "אני לא מצפה מהילד לשום דבר" שנגדו את מערכת הציפיות הריאליות של ההורה, השמיטו מתחת לרגלי משפחות רבות את היכולת לבנות יחסים תקינים של נתינה וקבלה, והכשירו את הקרקע לנטישת הילדים את המשפחה. תהליך זה מאפיין במיוחד את המשפחה האמריקנית, בה עוזבים הילדים את הוריהם בסוף גיל העשרה, וזאת לעומת תהליכים קונסטרוקטיביים של פרידה והשגת עצמאות תוך שמירה על קשר, ההכרחיים לגדילה והתפתחות תקינה.

העמדה הפסיבית של ההורים, חששם מהצגת ציפיותיהם לילדיהם כבסיס לגיטימי של פיתוח מערכת יחסים בריאה ובוגרת, גרמו למפח נפש של הורים רבים, הסותר את המסר החברתי, שילדים הם מקור לאושר ושמחה.

במחקר אמריקני, בו נשאלו הורים זקנים איזה שינויים היו מכניסים בתהליכי ההורות שלהם, לו ניתן היה לשחזרם, השיבו רבים מאוד, שהיו מוותרים לחלוטין על הבאת ילדים לעולם. מגמה המתבטאת היום גם בקרב זוגות צעירים הנישאים על בסיס הסכם של אי־הולדת ילדים.

לבטים של הורים כמחנכים

שינויים סוציו־תרבותיים מרחיקי־לכת, המאפיינים את ההתפתחות הטכנולוגית המואצת של החברה המערבית, גרמו למספר תופעות מהן הושפעה המשפחה ויכולתה החינוכית: ניידות, שגרמה לניתוק קשרים חברתיים ומשפחתיים, התפתחות מפלצתית של מרכזים עירוניים בהם חיים בני־אדם בניכור הולך וגובר, אלימות ודה־הומניזציה של קשרים אנושיים, שתי מלחמות עולם ומלחמות מקומיות בלתי פוסקות, אבדן התקווה לעולם טוב יותר, אימה גרעינית, אכזבה מאידיאלים הומניסטים חילוניים שאפיינו את הזרם המתקדם של החברה המערבית בסוף המאה הקודמת וראשית המאה הנוכחית; כל אלה תהליכים שגרמו לשינוי הדרגתי בסולם הערכים בקרב המבוגרים.

הורים החלו לפקפק ביכולתם וזכותם לחנך את ילדיהם לאור אכזבתם מעולמם הם, והעדיפו לנקוט עמדה בלתי מתערבת. גישה המתבטאת בחריפותה הרבה ביותר בגיל ההתבגרות.

המשפחה המערבית ההולכת ונחלשת הן במבנה שלה והן בתפקוד ההורים, פינתה את מקומה לקבוצת בני הגיל, בעיקר בגיל ההתבגרות. בני־נוער מצאו במסגרות חדשות תחלופה יעילה למדי למשפחתם המקורית, הן מבחינת שיוך ותמיכה אמוציונליים, והן מבחינת מערכת התייחסות ערכית ומוסרית.

כל התהליכים הנ"ל גרמו בהדרגתיות למה שנהוג לכנות תקופת המתירנות, המאופיינת בעיקר על־ידי אי־מעורבות־פעילה של ההורים בתהליכי ההתפתחות והגדילה של ילדיהם, אי־הצבת תביעות חינוכיות ואי־בהירות במסר החינוכי. לתופעות המאפיינות את "דור האני", כפי שהוא בא לידי ביטוי בתת־תרבות הנעורים בעולם המערבי: בתחום הערכי הפילוסופי התפתחה גישה ספקנית צינית, נטולת ערכים חברתיים כמעט לחלוטין. גישה הדוניסטית, הרואה בסיפוק המירבי והמידי ערך עליון, אכזבה מגישות רציונליות להבנת העולם ופנייה אל המיסטיקה והמטפיזיקה בחיפוש אחר תשובות רלבנטיות, כל זאת באיצטלה של פילוסופיה אקסיסטנציאלית שהובאה לפעמים עד אבסורדום ובצידוק אנמי ומוטעה של גישות פסיכולוגיות על "מימוש עצמי" ו"חיפוש אחר משמעות".

ברובד ההתנהגותי התבטאו תפישות אלה, בין היתר, בשימוש בסמים כמקור להנאה ו/או לפתרון בעיות, שינוי בדפוסי ההתנהגות הסקסואלית, הגורם לעתים לקשר פיזי־מנוכר כתחליף ליחסים אינטימיים המבוססים על קשר רגשי עמוק. הצטרפות לכתות דתיות או פסאודותרפויטיות מחד־גיסא, או הקצנה פוליטית תוך הדגשת פתרונות ברוטליים ומטורפים כאמצעי לשינוי חברתי מידי, מאידך גיסא.

גם במקרים בהם הצעירים לא נקטו פתרונות קיצוניים, התבטאה אי־יכולתם של ההורים לחנך את ילדיהם, בהארכת גיל ההתבגרות והימנעות מקבלת אחריות חברתית.

הזכות (והחובה) לחנך

המצוקה האישית והחברתית, המתבטאת לעתים קרובות באמצעות האכזבה מהילדים, מחייבת בחינה מחודשת של דפוסי ההורות וההשלכות החינוכיות והפסיכולוגיות הנובעות מהם. אל להורים להטיל ספק בזכותם לחנך את ילדיהם על פי דרכם, זכות זאת מוקנית לא כתוצאה מרכושנות ביולוגית על הילד, אלא מהחובה שלקחו על עצמם בהביאם את ילדיהם לעולם. שותפות מלאה של אבות ואמהות בתהליך ההורות עשויה להבטיח חלוקה שווה בעול ויצירת תנאים מאוזנים בתוך המשפחה להתפתחות תקינה של הילד.

הימנעות ההורים מביטוי ציפיותיהם מהילדים, יוצרת אשליה הרסנית שההורים נועדו לספק את צרכיהם של הילדים מבלי שאלה האחרונים מחויבים בהחזר כלשהו. יצירת דפוסי קשר בהם נעדרת ההדדיות, מקפחת לא רק את ההורה, אלא גם את הילד, הנדחף על־ידי ההורים לפתח גישה אגוצנטרית ונרציסטית בה יש מקום רק שרגע הוא. העדר ההתחשבות בצרכי הזולת פוגעת בהתפתחות הקוגניציה החברתית, שמקורה בפיתוח מערכת, בה הילד מחויב לענות על ציפיותיהם של הורים, כבסיס לתרגולת הקשר העתידי עם אחרים משמעותיים ועם החברה.

נישתם של הורים רבים המשקיעים אנרגיה בלתי מבוטלת בחינוך ילדיהם בגיל הצעיר, אך מפסיקים לפעול כהורים בגיל ההתבגרות, בעיקר בתחום הרגשי, הערכי וההתנהגותי, מהווה אחת מנקודות התורפה בהתפתחותם התקינה של צעירים רבים. תחום המשודים נשאר לפעמים התחום היחיד בו מתרחשת אינטראקציה משמעותית בין הורים לילדים. שם מעז ההורה לבטא בביטחה את ציפיותיו מהילד, מתוך אשליה שההישגים בתחום זה יבטיחו את עתידו.

הקשר הרגשי בין הורים לילדים בגיל ההתבגרות, תוך פיתוח אפיקי קומוניקציה, הם תנאים הכרחיים לגדילתו של המתבגר כמבוגר מאושר. הימנעות ההורים מעימות חינוכי, מרפה קודם כל את ידי המתבגר. תהליך השגת העצמאות והבגרות מתרחש על רקע של עימות בין דחפיו וצרכיו של הנער לבין הצבת גבולות חברתיים המיוצגים על־ידי ההורים. העימות הערכי בין הנער לבין גישתם הפילוסופית של הוריו, מהווה בסיס להתפתחות תפישת עולם קונסיסטנטית. על המתבגר לתרגל רעיונות, לשנות ולהפנים דעותיהם של אחרים ולפתח את רעיונותיו הוא והזירה היעילה והבטוחה ביותר בה מתרחש הדבר לראשונה, היא המשפחה, כשההורים הם השותפים הטבעיים לכך.

הורים רבים גורסים שעימות מהווה סיכון לשלום המשפחה ולהתפתחות הילד, דבר זה נכון רק כשההורים מפעילים את סמכותם בצורה בלתי מתפשרת, אך קונפליקט המוצא את פתרונו על רקע הקשבה הדדית, דו־שיח ופשרה, הוא יסוד לגדילה.

מעורבות ההורה בחיי הילד אינה פלישה לתחום הפרט, היא מבטלת את תחושת הניכור ומקנה יסוד למשא ומתן. הורים ש"לא רואים" "לא שומעים" ו"לא מדברים", הם גם הורים שמעלו בתפקידם כהורים, כיוון שזנחו את הילד באמצע המערכה לפיתוח אישיות בוגרת ומאוזנת. הפחד מפני הילדים בכל הגילים, אך בייחוד בגיל ההתבגרות, הוסם את ההתקשרות בין הורים לילדים ומביא את הנער להתנהגויות דוניות, בהן הוא מכתיב את כללי המשחק המשפחתיים, כפי שאלה מתבטאים בתסמונת "לא בראש שלי". פחד מפני הילד גורם להורים להתנהגויות הרסניות כסגידה לילד, תוקפנות, פינוק או הזנחה.

היעדרו החינוכי של האב, כשותף מלא בכל תחומי החינוך, נחשבת היום לאחת מבעיות וחולשות המשפחה המודרנית. מצב המחריף לאור תהליך הפמיניזציה של מערכת החינוך הפורמלית, בה פועלות לאורך כל שנות החינוך, בעיקר נשים. מימושה של הורות יעילה תלויה בחזרת האב, ללא פשרות לזירת המשפחה, תוך מילוי פעיל של תפקידיו החינוכיים.

ראשית התמודדות ההורים בחינוך הילדים מתרחשת במסגרת המשפחה, תוך גיוס מירב הכוחות הנפשיים והאינטלקטואליים המצויים בידי ההורים. תהליך זה יהווה בסיס לפעולות חינוכיות מונעות, והפניה אל גורמים חינוכיים וטיפוליים, תבוא כתוספת להתמודדות החינוכית של ההורים.

המומחים בתחום החינוך והפסיכולוגיה אינם יכולים לבוא במקום ההורים, אלא לידם. דרוש שיתוף פעולה בין כל הפונקציות, מוקדם ככל האפשר. אך הילדים שייכים בראש ובראשונה להוריהם, ועל אלה מוטלת האחריות שנטלו על עצמם בהבאת ילדיהם לעולם. צעד זה עשוי להבטיח את מימוש המסר החברתי ולהפוך את ההורות למשימה אפשרית.

ד"ר דוד גרין, יליד מכסיקו, עלה ארצה ב־1958. פסיכולוג. מרצה בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל־אביב ובסמינר הקיבוצים בת"א, ועובד בתחנת הקיבוצים לטיפול בילד ובמשפחה בת"א. בה הקים את המדור לטיפול בבעיות הסמים.

עוסק במחקר בנושאים הקשורים בבעיות בגיל ההתבגרות, הורות ושכול.

הורות; משימה אפשרית

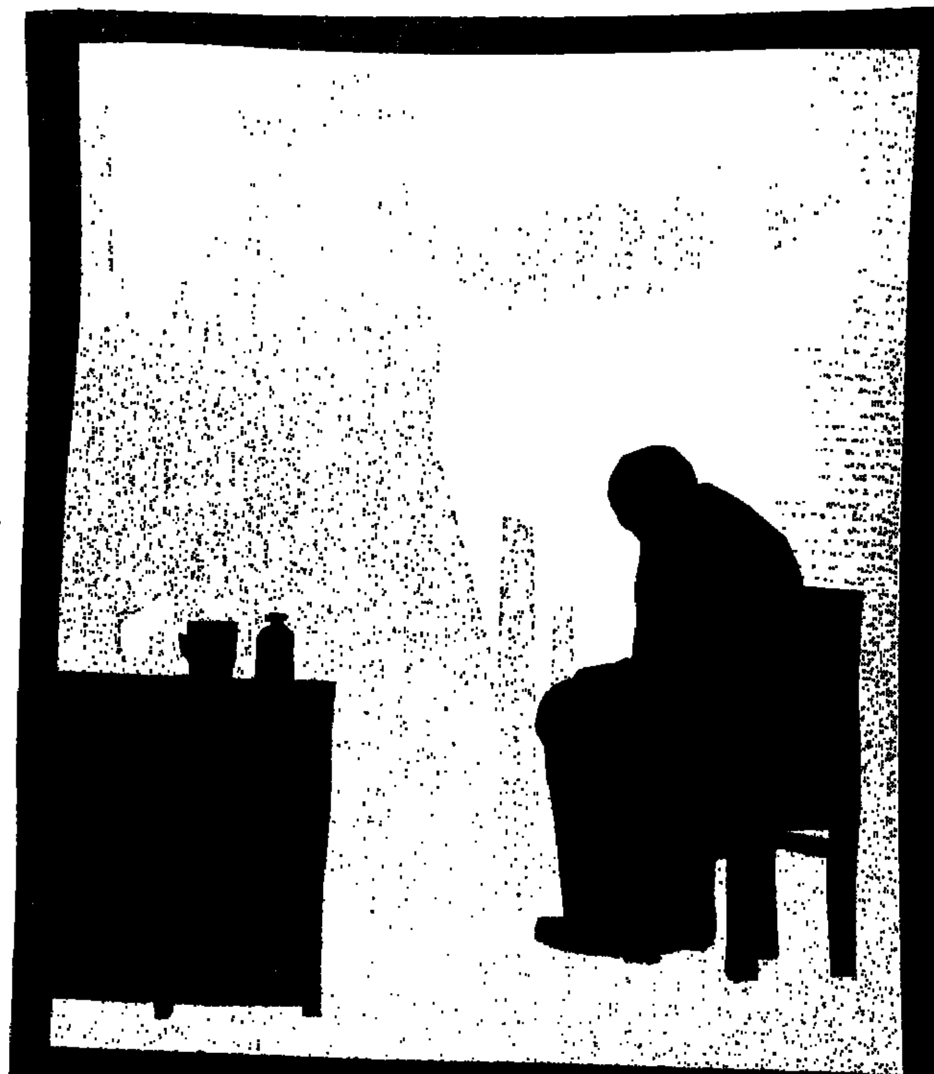

גשר לנין

אודה: אדנון

מאת דודו פלמה

יושבים היו על מרפסת קטנה בבית החולים האיטלקי שבהר־הכרמל. למטה בגן הקטן השקוף בחומה נמוכה עבד ערבי זקן. כאילו הוא מטפח מחיצה ירוקה קטנה בין הגהינום שכאן לבין שאר העולם שמעבר לחומה הנמוכה.

רוח קרירה נשבת מהגאיות הכחולים וצוננת את מצחם הלוחט. עמדה לפניהם שעה קלה עד שתבוא האחות עמנואלה – הנזירה האיטלקיה ותיקח אותו לחקרנות. מתחת לבית־החולים התבשל הנמל בשמש הרותחת.

האב ישב והביט נכחו ועיניו הירוקות חייכו אל העולם באותה תמימות שהכאבים והסרטן לא ידבירו לעולם. ואני הבטתי אליו ואהבתי אותו כל־כך, עכשיו, שקצו כה קרוב. עוד מעט תציץ האחות־הנזירה ותקרא אליו "סוציאליסטה, בוא". היא קראה לו "סוציאליסטה" והרופא כינה אותו "לנין", בגלל כתביו הנבחרים שהיו מונחים ליד המיטה. הוא רק ישב ואהב, עכשיו, את העולם כולו, כפי שנגלה אליו ממרפסת קטנה בבית־החולים האיטלקי שבכרמל, כאילו הוא רואה אותו אחר, יפה יותר וכואב פחות. אולי כך רואה את העולם אדם הקרוב כל־כך לקצו. לך תדע.

אבא השתעל וסגר בידו את חלוקו – "לך תביא את לנין". אמר לי בקול סדוק והמשיך להתבונן בהר־הכרמל כאילו הוא חושש שאם יסיר ממנו את מבטו שוב לא יעמוד שם כאשר ישוב ויביט אליו. ירדתי לחדר, חסן, שראה אותי נכנס, הסתובב אל הקיר. הוא לא אהב שמבקרים יראו את אותות הקרינה שבפניו וירחמו עליו. בעל גאווה היה חסן. במיטה השנייה ייבב אמסלם, תמיד מרחם על עצמו, תמיד חושב שרק לו כואב. אבל מי אני שאשפוט את אמסלם. לקחתי את הספר שהיה מונח על כיסא־עץ קטן ליד המיטה. הבטתי על כריכתו האדומה ועל מסגרת הזהב הדקה שסגרה על ריבוע שחור ובו חרוט היה באותיות של זהב "ו.א.לנין – כתבים נבחרים". יצאתי עם לנין החוצה, מחושך לאור; אבא שוב לא יכול לקרוא. הוא לא יכול יותר לצרף את האותיות למלים ואת המלים למשפטים. לכן קראתי בקול, וייחלתי שהמלים היבשות והמסודרות כל־כך, כמו גדודי חיילים אדומים קטנים, שיוצאות לכבוש את העולם לעשותו צודק יותר, נכון יותר, ייחלתי שהמלים האלה תבאנה, אולי, מעט מנוחה לשריפה שבערה במוחו המוקרן. וניסיתי לדמות לעצמי איך הקונסטרוקציות המהירות והברורות, שמעמיד המהפכן הישיש, זורמות עכשיו בחלקים הלא־פגועים של מוחו, ומביאות למות את ההקלה שמביא לגוף המורפיום. המלים פרחו לחן האוויר הקריר של המרפסת:... "ובשעה שהסוציאל־דמוקרטיה הרוסית מפנה את כל תשומת ליבה לעבודה בקרב פועלי בתי־החרושת, נכונה היא לתמוך באותם המהפכנים הרוסיים, שלמעשה באים הם לידי העמדת העבודה הסוציאליסטית על בסיס מלחמת־המעמדות של הפרולטריון... בלי להעלים כלל וכלל, ששום בריתות מעשיות עם פראקציות אחרות של המהפכנים אינן יכולות ואינן צריכות להביא לידי פשרות וויתורים בתיאוריה, בפרוגרמה ובדגל"... בעוד אני ממשיך וקורא התפצל חלק מתודעתי והתבונן ביחד אתו למטה, אל מורד ההר, ראיתי את לנין יושב ומלטף את משולש זקנו ומעצב מלאכת־מחשבת של מלים, המון המון־מלים, כמה עוצמה היתה אז למלים, כמה כוח. ועוד ראיתי שם איך הפכה שנאת־נעורי לאהבה גדולה. ושמעתי את הקול בוקע מתוכי – "כמה שנאתי אתכם" – צעק הנער שבתוכי לעבר האדם שכל־כך אהבתי ושכבר היה מעבר לכל זה – "כמה שנאתי את עצמי על חוסר היכולת לאהוב אתכם, על־כך שדנתי את עצמי לראות את כולנו – האב, האם והנער – דרך השנאה, וכשאני עוצם את עיני שלא לראות, אני שב ורואה את הנער הזה שהולך ושונא את הכל, שנוטר להוריו את טינת ילדותו האבודה, עד שהוא שונא כל אשר להם חלק בו, אפילו את עצמו".

האיש הזקן עצם את עיניו והקשיב לבנו שקרא בקול רך את לנין, ובתוך קרעי מוחו הפגוע צצה ועלתה תמונה שלא זכר שהיא קיימת שם עדיין – "היה זה לאחר שיעקב מת ממכת־חשמל, הסתובבתי נרדף במדרכות הרחבות, שיש עליהן מקום לכל, מלבד לאנשים מוכי־צער. עד שבבלי דעת, מצאתי עצמי ניצב מול דלת הדרך, ובבלי־דעת נמצאתי פתאום בפנים, בתוך אפלולית החדר. האור הבוהק פלש פנימה בסילונים דקים דרך החריצים שהותירו לו הווילון והתריס, וניגר דרך גרגרי האבק התלויים באוויר, וצבע פסים בהירים על גופך העירום, הישן. עמדתי שם שעה ארוכה, מלטף את גוף הלודר השחום והשריר שלך בעיני, וכולי אחוז אימה פן תקיץ פתאום ותראה אותי מחלל רק את קדושת בדידותך, אחוז חרדה איומה פן תיפקחנה עיניך החומות ואני אראה דרכן את עיני אבי אבי שלי, מתמלאות צער על שסרתי מאמונתו ומדרכו בעולם. את עיני אבי אראה בתוך גוף הלוחם שלך. ולפתע נזכרתי שוב ביעקב וראיתי אותו למעלה על המנוף, וראיתי את כפות ידיו, מניעות במומחיות את התנאים, וראיתי את חוט החשמל נקרע פתאום מתנועת המנוף, ראיתי את החוט צונח וצונח עד שפגע ביעקב. וראיתי את גופו של יעקב בפגוע בו הברק, איך שזינק והתמתח והתכווץ לנקודתו של כוח עצום ובלתי־מתפשר ואני צעקתי פתאום – "מתו יעקב מתו" ואתה התעוררת פתאום ומתחת לאט את גופך השרירי, שחושמל משנות העמל בבננות, תלית בי את עיני אבי הנוראות ואמרת בשקט – "יעקב? מי זה יעקב?" ואני ברחתי משם מתייפח, כדי שלא אראה אותך רואה אותי בוכה, ואולי גם כדי לחגן עליך מפני צער ומכאוב, שצריכים היינו לחיות מנת־חלקו של הדור שלי בלבד, שאנחנו דור המדבר אנחנו, ואתם, לכם ניתנה הארץ לרשתה".

התמונה שעלתה במוחו שבה והתערפלה ושקעה בין סיבי המח הקרועים ושוב עלה קולו של הנער הקורא בלנין – ... "העבודה המעשית של הסוציאל־דמוקרטיה מציבה לה, כידוע, את התעודה לכוון את מלחמת המעמדות של הפרולטריון ולארגן את המלחמה הזאת בשתי צורותיה: הסוציאליסטית (מלחמה במעמד הרכושנים, לשם הריסת המשטר המעמדי וארגון החברה הסוציאליסטית) והדמוקרטית (מלחמה בשלטון־היחיד לשם כיבוש חרות פוליטית ברוסיה ודמוקרטיזציה של המשטר הפוליטי והחברתי ברוסיה)"... עצמתי שוב את עיני רוחי ובעודי קורא בקול וראיתי אותה, את אמי. אשה רחבת־גרם, דמות איכרה, לבושה לרוב בטעם רע, ממעיטה לדבר, גופה החסון כולא בתוכו נפש חבולה ומתחבטת, המתפשת אחר מוצא שאיננו, עד שגאו בה כל הדברים, שרצית כל־כך להגן עלי מהם. אבא, וסגרו אותה במוסד ההוא, לא רחוק מהמקום בו אנו נמצאים היום. היה חם ולח כמו היום כאשר הגעתי משערי המוסד לחולי־רוח, הבנוי על צלעות הר הכרמל. (ואמא כתבה לי שבלילות היא שומעת את צריחת כוהני־הבעל הנשחטים). עצי אורנים מאושים ברוח קלילה, קיבלו את פני, ופינו מקום לשבילי אספלט רחבים, תחומים בערוגות־ורדים פורחות. ביתנים קטנים היו מפוזרים, קוביות־קוביות, ברווחים קבועים ולהם מרפסות קטנות הפולשות לפנים ומרושתות בסבכות־ברזל עבות, עשויות שתי וערב, רוצעות לעיני המסתכל את הפנים שמאחוריהן. פסעתי מהסס על השבילים ופתאום ראיתי אותה, מאחורי אחת הרשתות, פתאום עלו פניה מתוך ערבוביית הפנים האטומות שחלקן מחייכות חיוך עיוועים וחלקן זועק באימה, בדממה. פתאום הבנתי שהאשה הזרה שעיניה ציוו עלי להסתלק היא אמי. פתאום התלכדו תווי פניה והלמו בתוכי כפטיש. ובעוד גופי הולך אליה, פניתי לאחור וברחתי משם לקול צחוקן המטורף של הנשים, והמשכתי כך לברוח אל האם שלא היתה, מן האם שבתוכי, מן האם שמאחורי הרשת המסורגת.

ובעודי נוסע משם במכונית שאספה אותי, ראיתי את עצמי כמה שבועות קודם לכן, מתקרב לבית הורי, ראיתי איך ידי מעיקה על ידית הדלת, ראיתי את הדלת נפתחת לאיטה, וכבר מבחוץ ראיתי את אמא מוטלת על הרצפה, שמלתה הפרחונית מופשלת מעל לברכיה הבשרניות, מסביב לה פזורים בקבוקי הכדורים הריקים, וקול נחרה, חרחור, עולה מגרונה. אחר־כך נסעתי לבקרה בבית־החולים וכבר שכבה שם אשה זרה, לא אמא שלי, צינור דק ושקוף חדר לתוכה דרך נחיר אפה הימני, פס של רוק זרם בעיקול שפתיה וגלש במורד צווארה הלבן, ונבלע לאיטו בצווארון החלוק. היא בלעה בגרונה ושפתיה רחשו לי משהו. הסתכלתי לצדדים, כדי לראות אם מישהו מסתכל ואמרתי בלחש – "אמא, אמא שלי" – והלכתי. ומאז כל חיי אני הולך משם, ואולי יום אחד יהיה לי האומץ לחזור. לאט־לאט התעוררתי ושבתי לשמוע את קולי קורא בלנין לאיש הזקן שישב ועיניו כבר החלו להצטעף ושם, על המרפסת הקטנה בבית־החולים האיטלקי הצופה אל הכרמל שבאחד מרכסיו עמד גם המוסד ההוא, השלמתי אתו את כל שהחסרתי בילדותי. כך, כאשר אני יושב וקורא לו בספר שלא אמר לי דבר, ורק נותן למלים של מהפכן רוסי למתוח בינינו גשרים, מעל לזמנים ומעל לכאבים..." תפקידנו – למזג את פעילותנו עם השאלות המעשיות היום־יומיות של חיי הפועלים, לעזור לפועלים להתמצא בשאלות אלה, לעורר את שימת־לבם אל הקיפוחים הקשים ביותר, לסייע להם לנסח ניסוח מעשי ומדויק יותר את דרישותיהם כלפי הבעלים"... פתאום עלה בינינו קולה של האחות עמנואלה – "סוציאליסטה, בוא, הגיעה שעת־הטיפול". ואחר גם הופיעו דמותה העגלגלה ועיניה הלחות. היא אחזה בידיות הכיסא הגלגלים והסיעה אותו משם אל המעלית ואני נשארתי על המרפסת עם לנין, נפרד ממנו בפעם האחרונה, כפי שעשיתי בכל הימים האחרונים, כאשר לקחוהו לטיפול. וכאביו הפכו חלק ממני, כאבי הרוח וכאבי הבשר. כבר היו לאפר, אך לאפר מאוהב.

המלכות החדשות של הרוק, שלא כבעבר, הן מלכות עם בית ועם כתר. כל מה שרציתם לדעת עליהן

נשות הרוק־אנ'רול

סוזי – מנהיגת ה„בנשיז"

נשים גדולות בתולדות הרוק

אי אפשר לספר את ההיסטוריה של מוסיקת הרוק מבלי להזכיר שלוש נשים: ג'וני מיטצ'ל, ג'ון באעז וג'ניס ג'ופלין.

● **ג'ניס ג'ופלין** שהיתה הזמרת הגדולה של הרוק הפסיכודאלי ומתה בגיל צעיר, כמקרה סמים פאתטי — הפכה לאגדה.

● **ג'ון באעז** כי היתה זמרת הפולק החשובה ביותר, ואשר עברה למוסיקה המודרנית והביאה אתה אנשים כבוב דילן.

● **ג'וני מיטצ'ל** היא היוצרת הבולטת ביותר של מוסיקת הרוק בעשרים השנים האחרונות. ביחד עם דילן, יאנג, זאפא וכמה אחרים היא אחת הדמויות שהשפיעו ביותר על מוסיקת הרוק ובמיוחד על האמנים הסטייליס־טיים (בין אם אלה השפעותיה כיוצרת פולק־אישית או כזמרת ג'אז).

● **כריסי היינד** סולנית גיטריסטית וכותבת שירים של הלהקה האמריקנית המצוינת „הפריטנדרס" מובילה הרכב רוק נוקשה־גברי לחלוטין והיתה ל„אב־טיפוס" של מובילת להקה, בינתיים ללא מתחרות.

● **דבי הרי** ריכזה את כל תשומת הלב סביבה בלהקת „בלונדי" בזכות המראה, לא פחות מאשר הכשרון. אחרי שלוש שנות הפסקה היא חוזרת עם שיר חדש.

● **בלונדינית** יפה אחרת **שינה וויימות'** היא הבסיסטית המצוינת של „ראשים מדברים" הטוענת לכתר „להקה אמריקנית טובה ביותר". בשעות הפנאי היא מנהיגה ביחד עם מתופף הלהקה, בעלה כריס פרנץ, את פרוייקט הכייף „טום־טום־קלאב" שבו מרוכז הפוקוס, בכשרונותיה, בין השאר כזמרת.

דמויות מרשימות וזוכות חשיבות מהעבר, כמו משוררת וזמרת הרוק פטי סמית, וסולנית העבר וכותבת השירים של „ספינת הכוכבים" של ג'פרסון, ו„מטוסו של ג'פרסון" — גרייס סליק, ממעטות לפעול. לינדה רונדסטאדט כוכבת הקאנטרי־רוק־פופ החשובה פונה היום גם לשטחים יותר אמנותיים (עבודה עם פיליפ גלאס ופול סיימון) ואלו רק חלק מהנשים שבזכותן הפך הרוק לפחות מאציו ויותר טוב.

מאת עמית רוט

ה **גזע חדש של נשות הרוק־אן־רול צומח לנגד עינינו: שאפתניות, שולטות בקריירה שלהן, ונשיות־ללא־בושה, אחת־אחת ובקבוצות, הן מושלות, בדרכן המיוחדת, על טריטוריות שהיו שמורות בעבר לגברים ומעוררות צרכים רדומים ... שונה לגמרי.**

אלה המלכות החדשות של הרוק ושלא כבעבר, מלכות עם בית ועם כתר.

סינדי לאופר היא ככל הנראה ... מכולן. כשפרצה לתודעת הקהל ... ש„צבע בכל צבע ובלבד שיהיה ... מלתחת בבגדים יוצאת דופן וכשרון ... ולזהותי במיוחד, היה קשה למצוא ... באלבומה הראשון שם מתאים יותר ... כל כך לא שגרתית". שלוש שנים ... מאז אלבום הבכורה הזה שהוציא ... יותר תקליטונים מכל אלבום ... או אלבום נשי שקדם לו ולאופר ... לזכות בקהלה מחדש, עם התקליט „צבעים טבעיים". הרבה שנים היא ... בדעות קדומות, וקשיים אחרים ... הרגיל והיום היא צריכה להוכיח ... שחורת טובה מצעירות כמו מדונה ... בשני אלבומיה האחרונים ... על כל הצלחה נשית או גברית ...

כל הזבל הסקסיסטי

סינדי היא פמיניסטית. בראיון ... נשאלה אם היא לא חושבת שזה ... שבסקרים בעיתונים השוו אותה למדונה. היא ענתה: „אפילו לא ידעתי. נו... אז מי זכה?"

„רוב הבנות אהבו אותך ורוב הבנים אהבו את מדונה," ענו המראיינים. היא הגיבה בצחוק: „אני משערת שזה אומר שאני מכוערת".

המראיינים לא הסתפקו בכך והעלו את הטענה הרגילה כנגד מדונה ונשים אחרות שמשתמשות במיניותן: „אנו חושבים שהנקודה היתה שאת היית אמורה לחיות הפמיניסטית, ומדונה היתה אמורה להיות האובייקט המיני".

„אני לא חושבת שזה נכון", ענתה סינדי, „אני חושבת שמדונה היא פמיניסטית גם אם היא לא מבינה את זה. אני לא יודעת מה היא חושבת, כי אף פעם לא נפגשתי אתה, אבל לאישה יכולה לחיות מיניות. היא מרגישה מינית וזה מה שהיא משדרת. זה לא דבר רע. אתם לא יכולים לנטרל את כולם מהמיניות שלהם".

הלהיט הראשון של סינדי נקרא „נערות רק רוצות לעשות כייף", וכדי למנוע פירושים מוטעים היא אומרת: „אל תאמרו לי היי, תחשפי עוד קצת רגליים", או „היי, עשי כך או אחרת, שחררי קצת את המחוך..." כי אני אהלום בכם. אם הייתי רוצה, הייתי עושה זאת. אני אף פעם לא רוצה שיאמרו לי מה לעשות.

„נערות רק רוצות לעשות כייף" לא התכוון לומר „השליכו רגליכן באוויר, נערות רק רוצות לכייף", ולא נערות רק רוצות שישכיבו אותן. זה מה שאנשים חשבו על זה בהתחלה, וזה גרם לי לומר: „היו תקשיבו, חברים, אני פמיניסטית. שרפתי את החזייה שלי כשהייתי בת 14. אל תאכילו אותי בכל הזבל הסקסיסטי הזה, ומה לעשות, הנה באה אשה (מדונה) שמרגישה מינית והם חייבים להאכיל אותה בעוד זבל סקסי, אותן הנשים שמתאוננות שהיא מינית, מחזיקות בוודאי טונות של תקליטי האבנים המתגלגלות וטונות של תקליטי פרינס. סקסיזם קיים מאז ומעולם. אשה היא אובייקט מיני כאשר מישהו אחר הופך אותה לכזאת. אם אשה מרגישה מינית, יש לה זכות להרגיש כך לא פחות מאשר לגבר".

ואכן הרבה זמרות מרגישות שדרות מיניות, יופי והן בחלק בלתי נפרד מהופעתן. כך גם ארבע המרכיבות את ה„בנגלס" — BANGLES — הלהקה המבטיחה ביותר שהתגלתה השנה, עם צאת תקליטה השני „אור שונה" שהכיל להיטים מוחצים כמו "WALK LIKE AN EGYPTIAN" ו־"MANIC MONDAY" שכתב מעריץ שרוף בשם „כריסטופר" שהוא גם פרינס. גם „הבוס" (ספרינגסטין) הוא מעריץ נלהב של האחיות ויקי ודבי פטרסון שמנגנות **בגיטרות ותופים, סוזאנה הופס** — בגיטרה **ומיקי סטיל** — בבס, כולן באמצע שנות העשרים לחייהן. פריצת דרך בקריירה שלהן חלה כאשר פתחו את סיבוב ההופעות הקודם של סינדי לאופר. כצפוי, מאחר שכל אחת מהן לא רק מנגנת וזמרת אלא גם בחורה נאה למדי, רוב הקהל שבא להופעותיהן מורכב מזכרים וגם כל הכתבות שקראתי על הבנגאלס נכתבו בידי גברים.

הן מספרות: „זה נחמד שאנשים מתעניינים בנו, אבל זה נעשה קשה כאשר לפתע אין לנו בכלל זמן חופשי. ז'תאומרת, להקות של בנים לא צריכות לדאוג לדברים כמו: לשים איפור על הפנים בבוקר ולהיראות טוב לאורך כל היום... יש אנשים, במיוחד צלמים שחושבים שבגלל שאנחנו נשים, אפשר להתייחס אלינו כמו לדוגמניות, להלביש אותנו ולהלביש עלינו כל תדמית שעולה להם לראש. הם עושים אתנו כל מיני דברים שבחיים לא היו חושבים לעשות עם בחורים. היה אחד, לא מזמן, שרצה לשנות לגמרי את המראה שלנו, ושנסיר את הבגדים... אנחנו רק רוצות שאנשים יבינו שאנחנו לא דוגמניות, לא שתקניות, לא איזה שהוא אירוע של שנות השישים, ואנחנו לא חידוש קטן וחמוד. אנחנו להקת רוק־אנד־רול, וכך אנחנו רוצות שיתייחסו אלינו".

מול חומה של גברים

אך עדיין ההופעות שלהן מתוארות כ„ביטלמניה ללא בנות" ובסיום ההופעות, אחרי כל הדחיפות בקהל, הן עומדות מול „חומה־של־גברים" שחלקם כבר התיישב על הבמה. ה„בנגלס" מביאות למוסיקת הרוק היבשה של שנות השמונים את ההרמוניות המרעננות תמיד של קליפורניה שמזכירות לתקות קלסיות של שנות השישים כמו ה„ציפורים" והיקויים בריטיים מוצלחים כמו ה„חולים" (ואפילו ה„ביטלס"). אבל הן מצחיות שהן ילדות של שנות השבעים, ותקליטים מאוחרים של ג'וני מיטשל כמו COURT AND SPARK — 1974 היו החומר שעליו הן גדלו.

גם ארבע נשים אלה כותבות את מרבית החומר שהן שרות, מה שלא מפריע להן לקחת שירים מצוינים של כותבים „מקצועיים" ל„בנגאל". אותם ולעשות מהם להיטים. ארבעה הקולות השונים כל כך, ורצון מכוון לגוון בכל האפשר הופכים את „הבנגלס" ללהקה שבה כל מעריץ ימצא דמות שיאהב. מסכמת סוזאנה הופס וגורמת למיקי סטיל לצחוק: „היא מתכוונת לבחורים", מסבירה הבסיסטית.

אם בארה"ב נשים משתלבות בכל תחומי המוסיקה, הן ברוק אגרסיבי כמו זה של **ג'ואן גט**, פולק־אמנותי מודרני כמו במקרה של **סוזאן וגה** (מהכשרונות החדשים הבולטים שצמחו לאחרונה) או מוסיקה אמנותית רבת ממדים כמו זו של **לורי אנדרסון**, הרי מעבר לאוקיינוס הדמויות הנשיות הבולטות פונות כמעט כולן לממלכת „המוזר ומעניין" החל מסוזי הפנקיסטית מנהיגת ה„בנשיז" וכלה **בקייט בוש**. אמנם מדי פעם עולות דמויות חדשות (וישנות) כמו **מריאן פייתפול** הנהדרת (הכוונה לתקליטיה המאוחרים ולא לניסיונות המוסקיליים שעשתה בשנות השישים והשבעים). אך בבריטניה בזרם המרכזי של המוסיקה, אין כמעט ייצוג ליוצרות רציניות ועצמאיות, רק יוצאת מן הכלל אחת: הכושית ילידת האיים הקריביים, **ג'ואן ארמטריידינג** המולטי־כשרונית. מעל לעשר שנים היא עומדת כמעט בודדה ומצילה את כבוד המוסיקה הנשית הבריטית במוסיקה הפנקי־רוק האישית שלה.

בבריטניה ה„מספרים" הנשיים החדשים, הם עדיין תופעות קוריוזיות כמו הציצים שיודעים גם לשיר, של סמנטה פוקס הבלונדינית והשטויות המשעממות כתמיד של שלישיית הבנות – „בננה רמה" – תופעות זניחות. נשים מעניינות באו לעולם הרוק וללונדון גם מהיבשת האירופית, ובמיוחד מגרמניה. ניקו מי שהיתה חברה בלהקת האוונגרד „מחתרת הקטיפה" הניו־יורקית, בסוף שנות ה־60, ממשיכה לפעול ולהפתיע עם מוסיקה אקזוטית ורבת עוצמה גם בשנות ה־80 בחברת התקליטים הבריטית העצמאית „בגרס בנקט".

להקה גרמנית צעירה „אקס מאל דויטשלאנד", שהתחילה כחמישיית בנות ומכילה כיום 2 גברים ו־3 נשים, זוכה לביקורות נלהבות בעיתונים הבריטיים בזכות תקליטיהם והופעותיהם במועדוני הרוק שהוארו כ„מלנכוליה חיובית".

דווקא יוצרות כושיות ואירופיות זוכות להצלחה ב„מכה" של עולם המוסיקה האירופי — לונדון.

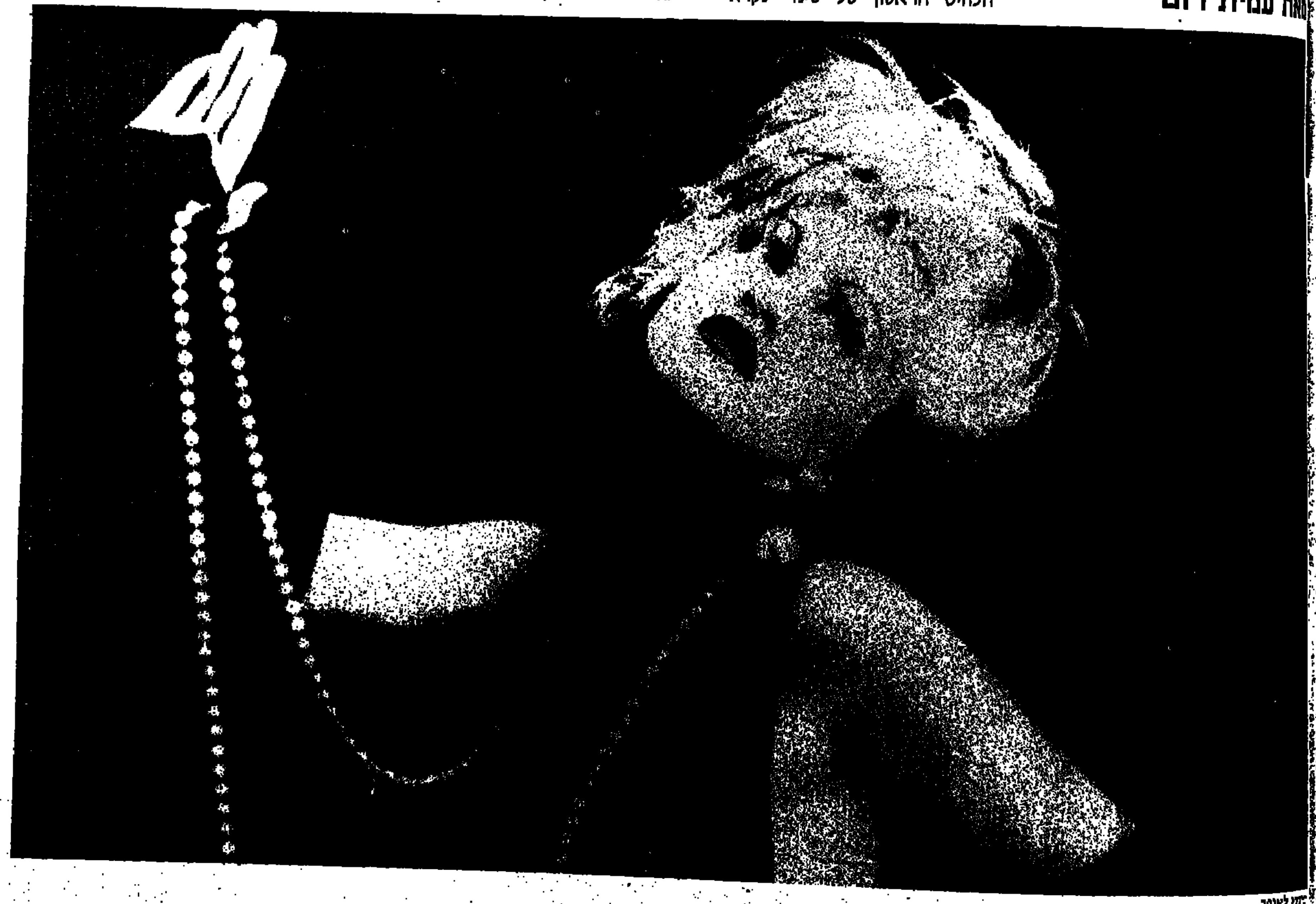

סינדי לאופר

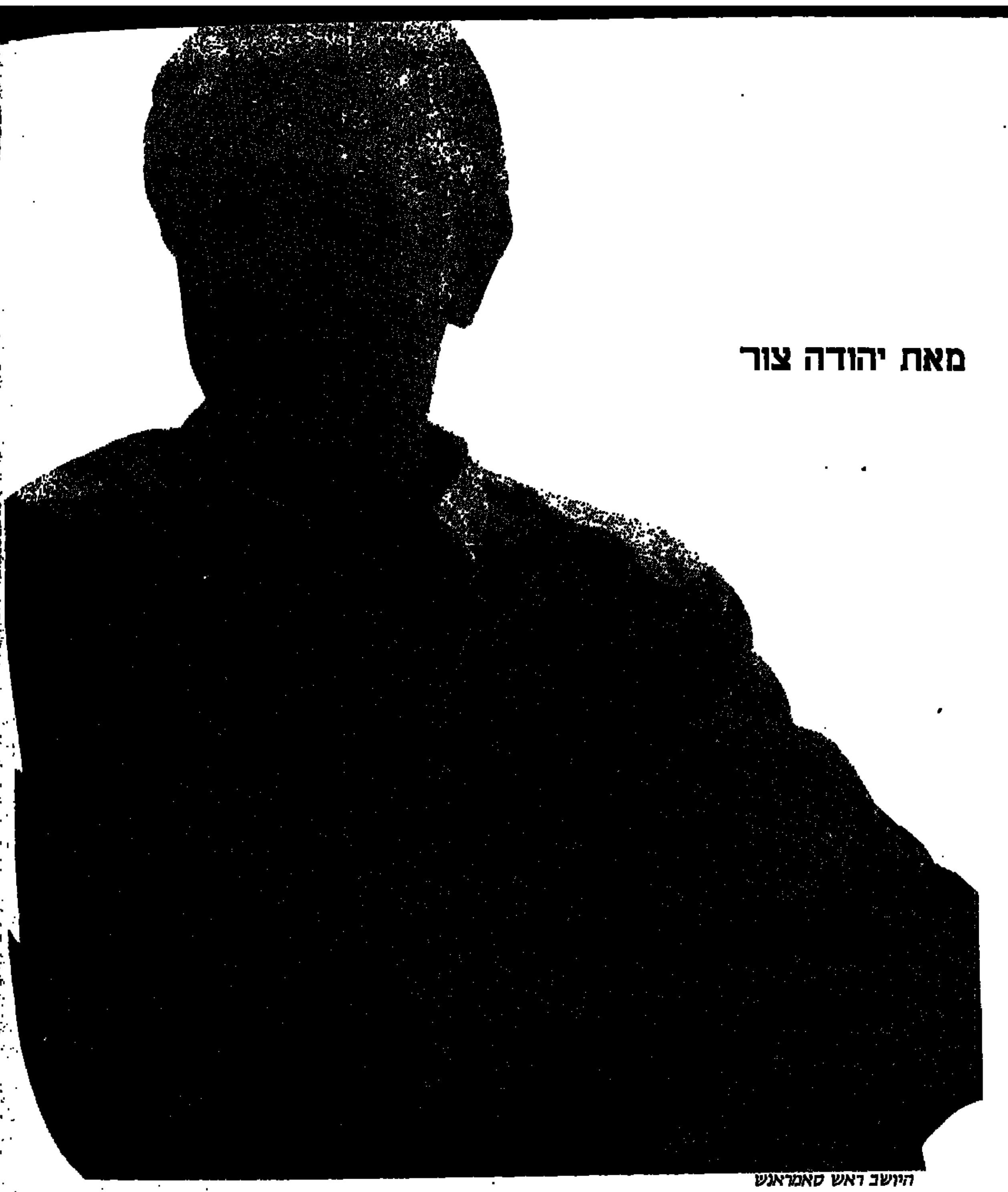

היושב ראש סאמארנש

מאת יהודה צור

יותר ספורט, יותר כסף

שווייץ, לוזאן, 17.10.86 השעה 17.40. באולם רחב ידיים של ארמון הוועד האולימפי העולמי מצהיר הנשיא, חואן אנטוניו סאמארנש על העיר שזכתה בתחרות, שהחלה לפני שש שנים. הוא פותח את המעטפה הנכספת ומצהיר שברצלונה היא הזוכה במאבק העיקש, מאות בני ספרד שנכחו במקום מריעים לנשיא הוועד האולימפי, בן העיר בה יתקיימו המשחקים האולימפיים ב־1992.

מעולם לא היה מאבק בהיקף כזה. מעולם לא נאבקו ביניהן שש ערים תוך שימוש בכל האמצעים המותרים והאסורים כדי לזכות בארגון המשחקים האולימפיים. מעולם לא הוצאו סכומי כסף אדירים כאלה על־ידי הערים המועמדות לזכות במינוי. מעולם לא נשפך כל־כך הרבה דיו באמצעי התקשורת העולמיים, האירופיים בעיקר, על הפרטים שמאחורי הקלעים במאבק על אירוח המשחקים האולימפיים. מעולם לא הקדישו למעלה מ־800 עיתונאים, נציגי אמצעי התקשורת העולמית, ימים ולילות במשך חצי השנה האחרונה כדי לסקר את המאבק על הזכייה בפרס הנכסף. מעולם לא נעשה שימוש כה רב באמצעים שעד כה היו נהוגים רק בעולם הריגול והכספים הבינלאומיים.

הסיבה לכך פשוטה: ההצלחה הכלכלית חסרת התקדים של המשחקים האולימפיים בלוס־אנג'לס של 1984. באולימפיאדה במקסיקו, ב־1968 היו הפגנות, מעצרים, פגיעה בשמה הטוב של הארץ המארחת והפסדים גדולים לאוצר הלאומי. במינכן נשפך דם של ספורטאים ישראלים במשכן האולימפי. והחשוב יותר עבור הגרמנים המארחים — הפסדים שעד היום לא שולמו. מונטריאול, בקנדה של 1976, גרמה כמעט לפשיטת רגל של העיר, של מאות יזמים פרטיים, ועד היום משלמת קנדה את הריבית של ההשקעות האדירות שלא שולמו. מוסקבה של 1980 היתה עדות חותכת להפסדים כלכליים במסווה של נימוקים פוליטיים ומוסריים, כשרקע המאבק של הנשיא קרטר על זכויות האדם ופלישה רוסית לאפגניסטן. לכן, כאשר צריך היה לבחור במארחת ב־1984, כמעט לא היו מועמדות, לוס אנג'לס זכתה בקלות. בעוד שכולם ניבאו את קץ המשחקים האולימפיים, גרמה היוזמה של אנשי העסקים האמריקניים לשידוד מערכות במחשבה העולמית. לוס אנג'לס היתה הצלחה כלכלית חסרת תקדים. לכן, על המועמדות של העיר המארחת ב־1992 התנהל מאבק איתנים. למועמדות ניגשו: פריס, אמסטרדם, בריסביין שבאוסטרליה, בלגרד ובירמינגהם. במירוץ ארוך נותרו שלוש ערים כמועמדות רציניות: ברצלונה, פריס ואמסטרדם.

מקצוענים או בלתי מקצוענים?

כדי להבין את סיבת הקשיחות במאבק, רצוי לחזור קצת לאחור, למוסקבה 1980. זמן קצר לפני שהתחילו המשחקים האולימפיים, התכנס הוועד האולימפי הבינלאומי. על סדר היום סעיף אחד: קביעת יורשו של הנשיא דאז, לורד קילנין, אשר הודיע על פרישתו. מבין ארבעה המועמדים, ספרדי, צרפתי, גרמני וטוניסי, נבחר חואן אנטוניוס סאמארנש יליד 1940, מברצלונה שבספרד המכהן בוועד האולימפי זה 20 שנה. ברקע המאבק לזכייה במינוי הנשיא העולמי הסעיף ה־26 בתקנון האולימפי הקובע את החוקים והתנאים לקבלת הספורטאים לאולימפיאדה. האם לאפשר למקצוענים ליטול חלק במשחקים האולימפיים לצד הבלתי־מקצוענים. בתקופתו של הלורד קילנין כבר נעשה צעד לליברליזציה בסעיף 26. אך בתמיכת יו"ר הארגון הכל־יכול של פיפ"א (ארגון הכדורגל הבינלאומי) ניגש סאמארנש למאבק, כאשר מאחוריו עומדות פדרציות הספורט בעיקר של טניס, כדורסל וכדורגל שהם ענפי הספורט המסוקרים ביותר על־ידי רשתות הטלוויזיה האמריקניות והאירופיות המשמשים, כמובן, מקור הכנסה ליצרני בגדי ספורט וגעלי ספורט בכל העולם, בעיקר אדידס. בעליו של החברה הבינלאומית הורסט־דסלר, יליד צרפת, נקרע בין נאמנותו לצרפת לבין האינטרסים הכלכליים שלו. כמובן מנצחים האחרונים. כל הכוחות האלה התייצבו מאחורי סאמארנש ובחרו בו, לנשיא הוועד האולימפי. הם ציפו שבבוא הזמן ישיג את מבוקשם: פתיחת ענפי הספורט במשחקים האולימפיים בפני הכוחות המקצוענים. בריה"מ וארצות מזרח אירופה, בתמיכת ארצות העולם השלישי, מתנגדות לכך. עבור בריה"מ וארצות מזרח אירופה שספורטאיהן מקבלים משכורת מן המדינה כדי להימנע מכל עיסוק פרט לספורט, שינוי בתקנון יגרום להפסד של מדליות וזהב רבות. אפשר רק לנחש מה יקרה כאשר שחקני כדורסל של האן.בי.אי האמריקנית יתמודדו מול השחקנים של מזרח אירופה. ארה"ב, כידוע, החרימה את אולימפיאדת מוסקווה. הוויכוח התרוקן מתוכן.

המלחמה על העיר

מאז התחילה המלחמה בתוככי הוועד האולימפי הבינלאומי. מצד אחד חואן אנטוניו סאמארנש עם אנשיו ובני בריתו, מול אויביו, בראשם מנכ"לית הוועד האולימפי הבינלאומי, מוניק בריליוס, צרפתייה, אלופה אולימפית בשחייה. מראשית שנות השבעים היא שלטה למעשה בארגון הבינלאומי בעיקר הודות לחולשת הנשיא, לורד קילנין לבקבוקי הוויסקי כאשר הם מלאים. קשוחה, סמכותית, מפחידה, אשת־הברזל של הוועד האולימפי, כך כינו אותה. היא קבעה מה שרצתה בתוככי ארגון הספורט. בתקופת שלטונה בארגון השתנו חיי הלילה העליזים של פקידיו. בריליוס, יחד עם מזכירתה וידידתה האינטימית מרי שבלייר, הנהיגו „טרור לסבי", על הפקידות נאסר להתרועע עם כל זכר, תהיה דרגתו אשר תהיה. סאמארנש הצליח לכרסם בכוחה תוך שימוש באיומים, סחיטה וניצול הפחד מפניה, ולפני כמה שנים פוטרה האשה הכל־יכולה בארגון, תוך קבלת פיצוי של מיליוני פרנקים שוויצריים. במקומה מונה טכנוקרט, שקיבל מעתה את כל הוראותיו ישירות מסאמארנש אולם המלחמה בין השניים לא הסתיימה. בריליוס כבר הודיעה שכתבה ספר על הוועד האולימפי הבינלאומי, עמוס גילויים החושף את חיי ההוללות של ראשי הארגון בשנים הרבות בהן כיהנה בתפקידה הרם. סאמארנש והוועד הבינלאומי כבר הכינו צוות משפטנים בינלאומיים כדי לתבוע את בריליוס בבוא הזמן. בינתיים, מוניק בריליוס השייכת למפלגתו של ראש ממשלת צרפת הנוכחי ז'אק שיראק, נרתמה לתמוך במועמדותה של פריס. בריליוס, אשר לא הסתירה עד כה את שאיפתה לכהן כשרה בממשלה הצרפתית, ואף לעמוד בראשה בבוא הזמן, תרמה את הידע הרב שצברה על כל הנפשות הפועלות במשחק העיקרי שמחירו 8 מיליארד דולר.

המוני ברצלונה חוגגים את הזכייה

פריס, ברצלונה, אמסטרדם

בבוא הזמן התייצבה ספרד בחזית מאוחדת בעוד שבין הצרפתים התגלע פילוג. מישל ברנייה ציר בבית הנבחרים ממפלגתו של שיראק ואחד מהכוכבים העולים בה, דרש שלא פריס, אלא אלברטוויל שבמחוז בחירתו, תזכה במינוי. חורשיים בוזבזו בין פריס לאלברטוויל עד שלחצו של שיראק, והבטחתו האישית למנות את ברנייר כשר בממשלתו הסירו את האיום. בינתיים גרם אלן דנס, נציג הוועד האולימפי הצרפתי, לסערת רוחות פוליטית, כי השווה את צ'ילה של פינושה לבריה"מ של גורבאצ'וב. יומיים מאוחר יותר ניבאה סוכנות „טאס": בפעם הראשונה, את ניצחונה של ברצלונה. פריס הפסידה את עשרת הקולות הבטוחים של הגוש המזרחי, אשר התנגד עד כה לסאמארנש בגלל תמיכתו במקצוענים במשחקים האולימפיים. שיראק ביקש מבעליו של אדידס לא לשכוח שהוא צרפתי, אך זה העדיף את ידידותו עם סאמארנש ואת הרווחים העצומים למפעליו בעולם, המוערכים בשני מליארד דולר, אם תכניתו של סאמארנש תצליח. הולנד הטילה את כל כובד משקלה כדי שאמסטרדם תזכה. חברת ק.ל.מ ומפעלי הייניקן, יצרני הבירה, ניצלו את הקשרים בארצות אפריקה ואסיה שם נמצאים מאות מפעלים בבעלות שתי החברות ההולנדיות, כדי שארצות העולם השלישי יתמכו במועמדות אמסטרדם.

כל הפוליטיקאים באים

שבועיים לפני ההתמודדות המכרעת התחדדו הניגודים והוחרפו המאבקים. ז'אק שיראק הציע לכמה ארצות באפריקה לוותר על חובותיהן לצרפת תמורת תמיכתן במועמדות פאריס. שיראק עצמו ביקש ממוחמד מזאלי ראש ממשלת תוניס, שנמלט מארצו לפני כמה חודשים, להיזכר בתמיכת צרפת בממשלתו במשך שנים, ולבוא להצביע באולם של הוועד האולימפי. מזאלי, שחשש לחייו מאיומי בורגיבה, הגיע להצבעה בחיפוי כבד של אנשי ביטחון צרפתים שנשלחו במיוחד לשמור עליו. שיראק עצמו הגיע ללוזאן שבשווייץ והטיל את משקלו על המשלחות, כדי לשכנען שפריס שווה את קולן. ראש ממשלת ספרד, פליפה גונזלס, טס במיוחד לשווייץ, ובמשך יומיים שלמים אירח כשבעים מתוך שמונים וחמישה אנשי הוועד האולימפי הבינלאומי, שנכחו במקום. אנשי המשלחת הספרדית אירחו את נשותיהם של אנשי הוועד ורבות מהן סיפרו מאוחר יותר שמעולם לא זכו למתנות, ארוחות וטיולים כמו אלה, במיטב האירוח והנימוס הספרדיים. למקום הגיעו גם פרנץ יוזף שטראוס, שהפעיל את השפעתו למען פריס, מלך נורבגיה שדיבר בזכות אמסטרדם, וגם ראש ממשלת הולנד לא התבייש להטריח את עצמו לעיר השווייצית כדי להזכיר לאנשי הוועד שהולנד גם היא על מפת אירופה האולימפית.

המאבק הלך והחמיר עד לשעות הקטנות של ה־16 באוקטובר. על־פי העיתונות הספרדית הושקעו במאבק עצמו מאות מיליוני דולרים על־ידי כל המשלחות, כי העיקר בזכייה הוא לא הכבוד, שכבודו במקומו מונח אלא 8 מיליארדי הדולרים ה„פרס" המקווה לעיר הזוכה. ברצלונה, לקראת 1992, תשנה צורה. הספרדים מתמוגגים מן הזכייה הכפולה. חגיגות 500 שנה לגילוי אמריקה על־ידי קולומבוס, ואירוח המשחקים האולימפיים של 1992.

מאז לוס אנג'לס, האולימפיאדה היא פיתוי עסקי בלתי רגיל. פריס, אמסטרדם וברצלונה לחמו על הבכורה – לשנת 1992. תככים, מכות מעל ומתחת לחגורה, שיחוד נציגים ונשותיהם, גיוס ראשי ממשלות – תחרות עולמית ממש. כיצד זכתה ברצלונה?

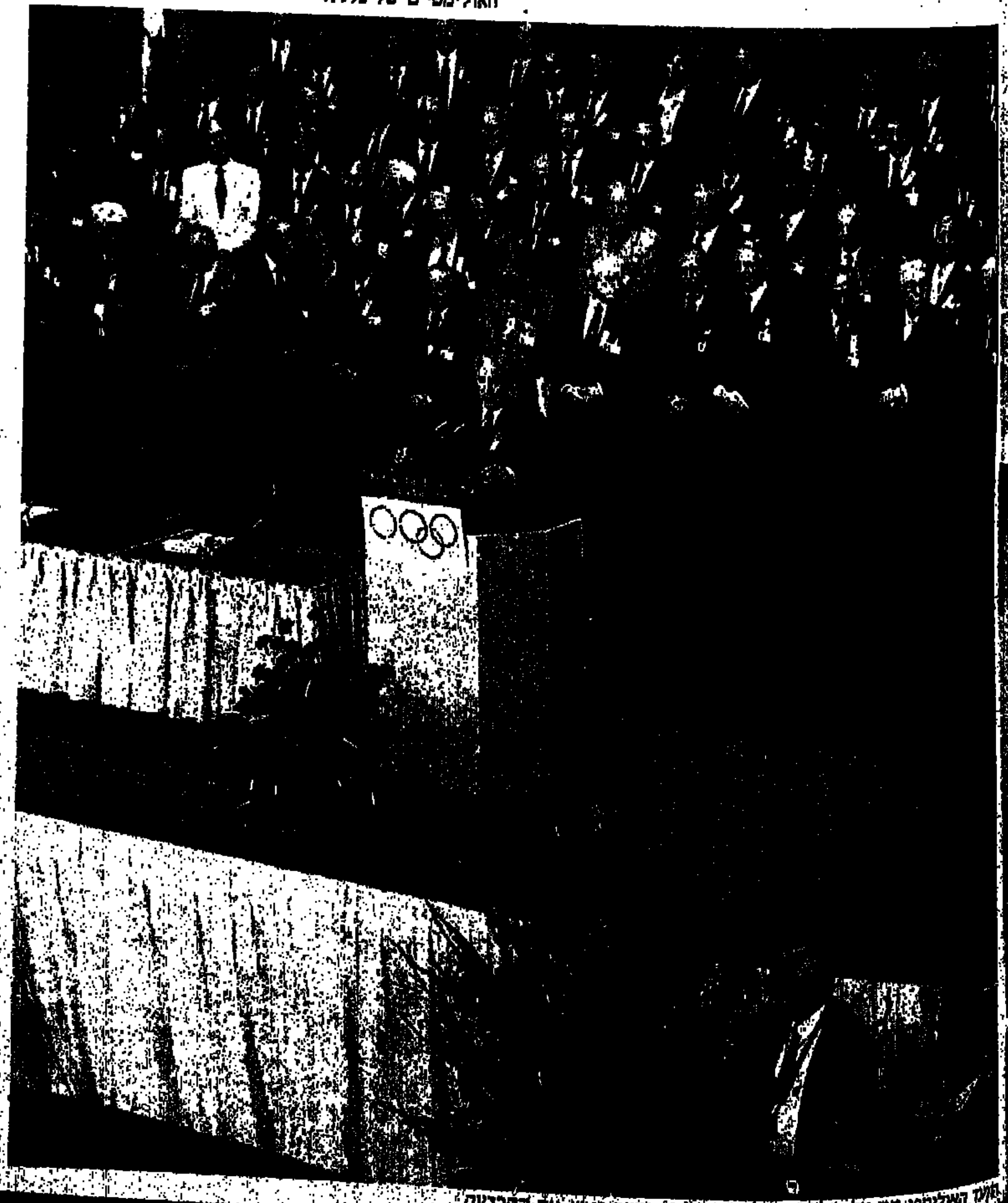

הוועד האולימפי קם על רגליו כדי לשמוע מפי היושב ראש את ההכרעה

ארבע פעמים

ארבע פעמים היתה ברצלונה מועמדת לארח את המשחקים האולימפיים ורק בפעם האחרונה הצליחה במשימתה, לא במעט הודות לאחד מבניה העומד היום בראש הוועד האולימפי העולמי.

גם ב־1920 התמודדו ברצלונה ופריס על אירוח המשחקים של 1924. בראש הוועד האולימפי הבינלאומי עמד אז הברון דה־קוברטין, צרפתי שהטיל את מלוא כובד משקלו כדי שפריס תארח את המשחקים. בספר שפרסם בשנים האחרונות לחייו, „זכרונות אולימפיים" מתאר קוברטין באיזה אמצעים, לא תמיד הספורטיביים, ולא תמיד הוגנים, השתמש כדי שבירת צרפת תארח את המשחקים.

ב־1931 העמידה שוב ברצלונה את מועמדותה למשחקים של 1936. הנציג הספרדי, אציל ומקורב למלוכה, הציג את מועמדות ברצלונה חודשיים לפני שהדיחו את מלך ספרד והוכרזה הרפובליקה. האציל הספרדי שלחם למען המשחקים תחת המונרכיה, סלד מן המחשבה שהרפובליקה תארח את המשחקים. הוא נמלט לצרפת ומועמדות ברצלונה ירדה מן הפרק. מן ההפקר זכתה ברלין.

ב־1966 הוצגה שוב מועמדות ברצלונה למשחקים של 1972. אולם יריבות בין שרים בממשלת פרנקו אשר התפלגה בין התמיכה במדריד ולברצלונה גרמו שוב לדחייה במועמדות הספרדית. גם הפעם נבחרה עיר גרמנית: מינכן.

עסק של שמונה מיליארד דולר

העיתונות הספרדית יודעת לספר על 8 מיליארד דולרים כסכום משוער של מחזור המשחקים. למעלה מ־3 מיליארד דולרים ישקיעו בברצלונה עצמה, כדי להכין את העיר למשחקים. העבודות האזרחיות החשובות ביותר הן בניית מרכז מסחרי ומשרדי, בסכום של כ־500 מיליון דולר. הם ימומנו על־יד הון ערבי ובנק אירופי שבראשו עומד פראר סלט, איש עסקים שמדברים במועמדותו לוועד האולימפי הבינלאומי. מאות מיליוני דולרים יושקעו בכבישים, בניינים, בניית הוילה האולימפית; כ־300 מיליון דולר בתקשורת, שחברות הבינלאומיות מתמודדות כבר עתה על קבלת הזיכיון להקמתה. רק תמכירות לשירותי טלוויזיה יכניסו לספרד כ־350 מיליון דולר. מאות מיליוני דולרים יתקבלו בספרד ממכירת שידורים בטלוויזיה בכבלים ל־80 מיליון בעלי מכשירי טלוויזיה באירופה. 30 מיליון דולר ישולמו ל־150 בעלי עסקים, שעסקיהם יופקעו כדי לבנות במקומם מבנים למשחקים האולימפיים. אנשי חברות הבנייה משפשפים ידיהם: שני מיליארד דולר יושקעו בבנייה ישירה של מבנים בברצלונה. בעיר יש מיליון מקומות לתיירים, ובעלי בתי המלון אינם מתרגשים מ־300 אלף התיירים שיגיעו לעיר לפי התכניות. בנוסף לכך יגיעו כ־180 אלף איש כדי ליטול חלק במשחקים עצמם, ביניהם ספורטאים ומלוויהם, כ־15,000 איש, שופטים למיניהם — 7,000 איש, דיילים ושתקנים לתשדירי שירות — 2,500 איש, עיתונאים וטכנאים, פרשנים של רדיו וטלוויזיה — 8,000 איש, וכ־35 אלף שיעסקו בכל הצדדים הטכניים של האירוע. חברות המייצרות כלי רכב מתמודדות על קבלת המכרז לייצור 400 אוטובוסים ומיניבוסים לשימוש השחקנים. כ־800 מיליון דולר יפלו בחיק הזוכים במכרזים למכירתם והפצתם של הסמלים האולימפיים. (כל זאת על פי מיליארדי הדולרים שהרוויחו המפיקים בלוס אנג'לס).

מוזיאון אולימפי ב־20 מיליון דולר

חואן אנטוניו סאמארנש, בן 66, אשר מתכוון להמשיך לשלוט בארגון לפחות עד למשחקים האולימפיים בברצלונה, עוסק כבר עתה בבניית מוזיאון אולימפי שעלה 20 מיליון דולר. [illegible]

כל יום

28.11.86 — 4.12.86
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

28.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 קשת וענן — הרמב"ם (ב).
08.40 מסך לספרות (יסודי) — גשם יהי.
09.00 מוסיקה ד'־ו' — סולו — החליל.
09.20 לשון ותקשורת ג'־ה
10.05 חשבון ו' — מוטי כופל שברים.
10.30 הגיל הרך — בבית של פיסטוק
11.00 מדעי הטבע (יסודי) — טרמיטים.
11.15 חברה ותרבות (יסודי) — סופרים מספרים — יהואש ביבר.
11.45 אזרחות חטה"ב — 1. כלכלה — קצה החוט, 2. כלכלון — מיסים.
12.15 חברה ותרבות (על יסודי) — ישר ולעניין — פנים אל פנים.
12.45 מוסיקה (על יסודי) — העשרה — עידן הפרט ב' — י. מנוחין.
13.30 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
13.35 זהו זה — שידור חוזר.
14.30 האוניברסיטה הפתוחה: דמוקרטיות ודיקטטורות — מאו תוהו ובוהו מאורגן.

איאן קרמייקל בסרט "הגברת נעלמת" (22.15)

15.00 מפגשי בראשית — פרשת חיי שרה — הפרופ' ישעיהו ליבוביץ ישוחח על דמותו של אברהם אבינו — יחסו להגר ולישמעאל.
15.30 ערב חדש — מוסף לשבת — מנחה: דן מרגלית.
16.30 קיצור החדשות (ערבית).
16.32 ספינת האהבה.
17.20 לקט שירים (ערבית).
17.30 סרט ערבי.
19.20 על המרקע (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 שיר לשבת.
20.05 ערב שבת — סדרת שיחות של הרב שמואל אבידור הכהן — פרשת חיי שרה.
20.15 מבט ליל שבת.
21.15 ממני — תכנית ראיונות עם מני פאר.
22.15 הגברת נעלמת — סרט קולנוע (ראה הפניה).
23.50 פסוקים לשבת. חדשות.

סרט קולנוע — "הגברת נעלמת" — שני צעירים הנוסעים ברכבת מהירה המחזירה תיירים מגרמניה הנאצית לאנגליה, ערב מלחמת העולם השניה — מבחינים בהיעלמות הפתאומית של גברת חביבה ומבוגרת שהיתה איתם בקרון. בהתחקות אחריה נקלעים השניים לתוך פרשת ריגול מסובכת במיוחד אך אינם מוותרים גם כאשר נשקפת סכנה לחייהם. לראשונה הובא הסרט אל הבד ב־1938 על־ידי היצ'קוק. סרט זה הופק ב־1979 בבימויו של אנתוני פייג'. אליוט גולד וסיביל שפרד מופיעים בתפקידי שני הצעירים, את הגברת הנעלמת מגלמת אנג'לה לנסברי. שעה 22.15

שבת טלוויזיה

29.11.86

16.00 זאב מעופף — פרק רביעי: הוכחה לעת לילה.
16.50 קיצור החדשות (ערבית).
17.00 מיוזיק־הול פרק שני: איבון, מנהלת התאטרון, מוצאת ממון למחוה לפתיחת העונה. אנה, השחקנית הפליטה, מעוררת את תשומת לבם של הגברים בתיאטרון.
18.00 סדרת סרטי מדע — בלאנק.
18.30 מגזין לאמנות 1. תיאטרון הבובות שליד בית־הגפן, 2. מוזיאון לתלבושות בצרפת, 3. תערוכת אופף גבעון, 4. קולנוע, 5. מבזק ידיעות (ערבית).
19.00 בידור חו"ל תכנית קסמים עם סילואן הגדול. התכנית הוקלטה בורסאי בצרפת לאחר הופעותיו בלאס וגאס, פאריס, ניו־יורק, טוקיו, לונדון ועוד בליווי להקת רקדניות וקוסמים (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 מי הבוס? סדרה קומית שם הפרק: חמיו של טוני. טוני תוהה כיצד ולמה הפתיע אותו חמיו בביקור פתאומי בביתה של אנג'לה; שופע מתנות יקרות לסמנתה.
20.30 צירופים — חיים יוסוביץ מארח אישים ואומנים הקשורים במורשת ישראל.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 ספורט: משחק השבת.
22.30 ילדי גן העדן — סרט קולנוע בשני חלקים חלק שני: (ראה הפניה).
24.00 פסוקו של מקום. חדשות.

סימון סניורה ב"מיוזיק הול" (17.00)

סרט קולנוע "ילדי גן העדן" — חלקו השני של הסרט. מן המפורסמים בכל הזמנים — "האיש בלבן". לאחר מספר שנים, גראנס עתה פלגשו של רוזן. מטיילת ברחבי העולם הגדול, אך תמיד שבה לביתה, לפאריס. בכל פעם שהיא מגיעה לפאריס ממהרת לתיאטרון לראות את באטיסט בהופעה, ואינה מוותרת אף לא על הופעה אחת שלו. באטיסט התחתן בינתיים עם נטאלי אבל מעולם לא שכח את גראנס. פרדריק למטר היה לשם דבר במקצועו, ולמרות זאת הוא מקנא בהצלחתו של באטיסט. לאסנר הפושע בעל התיאוריות ההברתיות הקיצוניות חוזר וזומם מזימה. בתפקידים הראשיים: פייר בראסר, ז'אן לואי בארו, ארלטי, ומריה קאזארס. במאי: מרסל קארנה. כתב התסריט: המשורר ז'אק פרוור. שנת ההפקה: 1943. שעה: 22.30.

ראשון טלוויזיה

30.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
08.03 שעת כושר.
08.15 תלמוד — שניים אוחזין
08.40 מסך לספרות (יסודי) — הסנדלר העני והמלך (כ).
09.00 אנגלית ו'.
09.20 השעה שלנו — המפוזר מכפר אז"ר (כ).
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד
11.00 חשבון ה' — השבר מהו
11.15 צרפתית.
11.30 גיאוגרפיה ה'־ו'
12.00 ספרות (חטה"ב)
12.25 אנגלית ט'.
13.00 אנגלית י'.
13.30 מוסיקה — הרכבת מקיפירה.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 בלי סודות — מ"ז.
14.45 Hello Israel - Unusual Occupations
15.00 האוניברסיטה הפתוחה
16.00 רחוב סומסום — אוסקר והוריחה.
16.30 בית ספר לשוטרים — סדרת הרפתקאות חדשה בת 12 פרקים
17.00 ערב חדש — מנחה דן מרגלית.
17.30 פסטיגל 85 — ברודווי על הכרמל, מנחים: גרי יגיל, אבי קושניר ודוברט, בהשתתפות ילדי הפסטיגל.
18.20 סרט הנפשה.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 רוצה פתרון (ערבית).
18.45 חידושים והמצאות חישה מרחוק (חלק א) מכשירים חדישים

מרק בוטום בסדרה "בית ספר לשוטרים" (16.30)

המורכבים על לוויינים, מאפשרים מבט מלמעלה על כדור הארץ. המטרה: לעקוב אחר יבולים, שרות נפט, זיהום בים ועוד. (ערבית).
19.00 יומן השבוע (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 להיט בראש.
21.00 מבט לחדשות ומוסף שער ראשון.
21.45 שושלת (ראה הפניה).
22.35 כניסה חפשית — מילכוד שנות הארבעים. התכנית תעסוק בשינויים ובמעברים של גילאי 35־40. בהשתתפות הצופים.
23.40 פסוקו של יום וחדשות.

"שושלת" — הפרק העשרים — קרינגטון טס ללאס־וגאס להשיג הלוואה להחזיר את הונו לפטול קולבי ולהציל את נבחרת הפדורגל שלו. להפתעתו הוא מוצא את סאלון במטוס, שבאה להגן עליו מפני הבריון ממנו ילווה את הכסף. לטרי אחותו של הסטיבאטור ניק טוסקאני מסתבר כי אחיה פועל נגד קרינגטון מתוך מניעים של גמול ונקם על מות אחיו הצעיר. כן הוא מאשים את קרינגטון. סאמי, אחייניתה של קריסטל מוצאת מקלט בזרועותיו של סטיבן, לאחר שהתעוררה בבעתה משנתה, אלקסיס שפוגשת אותה בצאתה בבוקר מחדרו של סטיבן, מחליטה כי הגיע הזמן שבנה יקים לעצמו משפחה. כשנודע לאלקסיס כי קריסטל בהריון, קנאתה בוערת בה, ובהזדמנות הראשונה היא מבהילה את הסוסה עליה רוכבת קריסטל. קריסטל נופלת ומתעוררת בכאבים עזים. ובחשש גדול שהיא עלולה לאבד את תינוקה, אנו מצפים לפרק הבא. שעה: 21:45.

שני טלוויזיה

1.12.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 אורחות — חטה"ב — 1. כלכלה — קצה החוט, 2. כלכלון — מיסים.
08.40 בלי סודות — ב'ד'.
09.00 אנגלית ה'.
09.20 חשבון פשוט ד' — המרחק (כ).
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רגע עם דורלי — למה ומדוע.
11.00 ערבית מדוברת (ו'־ה') — יין ולידיז
11.15 אנגלית ו'.
11.30 ארץ מולדת — ממשבר להתעצמות (כ).
12.00 אנגלית ח'.
12.25 תלמוד — שניים אוחזין — הייכי דמי 2.
13.00 מדעי הטבע ז'־י"ב — סקרנותם של חתולים.
13.30 צרפתית העשרה.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 מאה ציורים מפורסמים — מלחמה — סצינות מתוך הטבח בקיוס — דלקרואה.
14.25 קסים קסם — משחקים.
14.50 רכבת ההפתעות.
15.15 קשר משפחתי.
16.00 הפונדק בערוץ חמשת המייל — פרק 3: אהבה בטרם סתיו.
17.00 ערב חדש.
17.30 עליזה בארץ הפלאות שם הפרק: פילי הדבש.

רוברט יוריק הוא הבלש ספנסר (22.20)

17.55 הופה היי.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 סקירת תכניות (ערבית).
18.35 ספורט (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 המירוץ אחר הגלימה. הפרק החמישי: לחצים. במרכזו של הפרק הזה שני עניינים. קשייו של התלמיד החדש סטיב ויליאמסון להתמודד עם הלחץ, שהלימודים בביה"ס למשפטים מטילים עליו, ומבוכתה של רוז, גרושה מזה 25 שנה, לנוכח חיזוריו של אבי אחד התלמידים.
20.50 נקודת חן.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 זה הזמן.
22.20 ספנסר בלש להשכיר — סדרת סרטי מתח ופעולה (ראה הפניה).
23.50 פסוקו של יום וחדשות.

"ספנסר, בלש להשכיר" — סדרה חדשה של סרטי מתח המבוססת על ספריו של מחבר סרטי מתח רוברט פארקר. ספנסר, בלש פרטי מבוסטון, בעל אישיות רב־גונית. אירי במוצאו, מגור קלף, כוכב כדורגל ומתאגרף לשעבר. חובב שירה, מתעניין בפילוסופיה ואדם בעל עקרונות. קשוח כלפי הדין אך בתוכו מסתתר לב רך — במעט גבר. דמויות נוספות בסדרה: סוזאן, מורה יועצת, היא האשה שבחייו. ידידו הבלש שחום העור, הוק (אברי ברוקס). שני אנשי משטרה המסייעים בידו מהשון קורק (ריצ'ארד דביקל) והסמל פרנק בלסון (רון מקלארטי). הפרק הראשון: "ספנסר בלש להשכיר". בתפקיד ספנסר רוברט יוריק ובתפקיד סוזאן ברברה סטוק. שעה 22:20.

שלישי טלוויזיה

2.12.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 חשבון פשוט ד' — המרחק (כ).
08.40 בלי סודות — ג'ש.
09.00 אנגלית ח'.
09.20 בתרגום לערבית — טבע — על הדם 1970־170.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום.
11.00 צרפתית על־יסודי.
11.15 חשבון ה' — חיבור בשברים.
11.30 ארץ מולדת — אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה (ב).
12.00 גיאוגרפיה ז'־ט' — סחיפה.
12.25 ספרות (על יסודי) — אמנות הבמה של שייקספיר.
13.00 מוסיקה על־יסודי (העשרה) — באך והעוגב (משולשים מוסיקליים).
13.30 לשון ותקשורת — הילדים משכונת חיים — הכללה 1.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 הרפתקאות הברון ממינכהאוזן.
15.45 ניצן — סרט המספר על ילדים ומבוגרים בעלי ליקויים בלמידה או ילדים חריגים.
16.00 שביל באמצע שביל בצר — נחל הבשור — טיול השבוע: פארק אשכול, תל שרוחן, חירבת מעון.
16.15 רובוטריקים — מדע בדיוני באנימציה.
17.00 ערב חדש.
17.30 זנב לחדשות — עם האריה רמה, הארנבת משי והקוף פיפס.

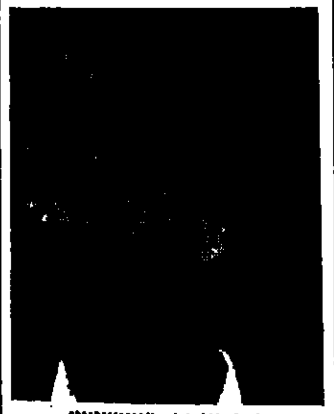

דודו טופז מנחה השעשועון "חפש ת'פיפס" (20.02)

18.00 שובה של האנטילופה הפרק השישי: המקום שכלב.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 קץ האימפריה — סדרת תעודה. הפרק השנים־עשר — הפדרציה של רודזיה וניאסלאנד (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 חפש ת'פיפס — תכניה אחרונה בסדרה.
20.30 כולבוטק.
21.00 מבט לחדשות.
21.40 מבט שני.
22.40 שיגעון ושמו פוקס — הפרק העשירי: תשר בלי כיסוי.
23.05 בית דין לילי הפרק השני: הנזירה (ראה הפניה).
23.30 פסוקו של מקום. חדשות.

"בית דין לילי" — הפרק השני בסדרה — הרי סטון השופט, מסתבך עם נזירה צעירה ויפה, שבאה להעיד במשפט ואינה מסתירה את הערצתה לאישיותו המיוחדת. למענו היא מחליטה לנטוש את חיי הנזירות בחיים תוססים יותר. ההצלה באה מאם המנזר שמגיעה במהירות להציל את הנזירה הצעירה ומבטיחה לה כי תעזור לה במעבר הדרגתי לחיים החדשים בהם בחרה. שעה: 23:05

רביעי טלוויזיה

3.12.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 ארץ מולדת — ממשבר להתעצמות (כ).
08.40 אנגלית ו'.
09.00 מדעי הטבע (יסודי) — מתנת הטבע — הדרים.
09.20 אנגלית ז'.
10.00 מדעי הטבע ה'־ו' — הלב — משאבת הפלאים.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — [illegible]
11.00 חשבון ו' — רוחו של קפטין פיל.
11.15 אנגלית י"א־י"ב — Hello Israel Sports Sports.
11.30 קשת וענן — ובראשי חדשיכם (ב).
12.00 אנגלית ח'.
12.25 אנגלית י'.
13.00 מדעי הטבע (על יסודי)
13.30 חברה ותרבות — שלום רב לך חוף כנרותיון.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 מנהרת הזמן
15.00 האוניברסיטה הפתוחה: ניהול משאבי אנוש — ואלרנוויל — חלק א' כימיה — מולקולות וחיים.
16.00 פרפר נחמד — בחורף.
16.30 פיצוחים.
17.00 ערב חדש.
17.30 שמיניות באוויר — נושא והכנית — האנורקסיה (הרעבה עצמית) בגיל ההתבגרות.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).

[...] שקריאל ב"רוח הארץ" (20.02)

על ספרות ותרבות. תכנית על הסופר המצרי נגיב מחפוט במלאות לו 75.
נקי הבריאות 1. מחלת אסטמה (קוצר נשימה) — דרכי האבחון והטיפול במחלה. 2. הסכנה בחדירת גוף זר למערכת הנשימה, בעיקר אצל ילדים קטנים, בשל אכילת גרעינים וכו' (ערבית).
חדשות (ערבית).
כותרות מבט.
רוח הארץ — סדרת סרטי תעודה על אנשים ומקומות בישראל.
מבט לחדשות.
מוקד.
חופשה עד חצות — סרט קולנוע (ראה הפניה).
פסוקו של יום וחדשות.

סרט קולנוע — "חופשה עד חצות" — בעגה של מלחי הצי האמריקני חופשה עד חצות פירושו חופשה קצרה המסתיימת בחצות הלילה. המלח [illegible] באקס, שיוצא לחופשה, פוגש שלא במתוכנן עם מגי, נערה ממבאה מקומית, אם לבן בן 11. מגי, הרגילה [illegible] ובקבלת טובות מהמלחים המבקרים אותה, מתיידדת עם ג'ון [illegible] עמה. הקשיים מתעוררים כאשר בגלל טעות [illegible] ג'ון מספיק לקבל את משכורתו, ומגי מספיקה לקבל את [illegible] שלה. ג'ון גם מגלה כי [illegible] עוד קודם שמגי עליה [illegible], ואף־על־פי־כן הוא מחליט שלא לנטוש את משפחתו החדשה למרות הקשיים והמשברים [illegible]. במאי הסרט מארק רייז'ל. בתפקידים הראשיים: ג'יימס [illegible]. שעה: 22:05

חמישי טלוויזיה

4.12.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
08.03 שעת כושר.
08.15 מושגים ביהדות
08.40 בלי סודות — ס"ע.
09.00 ארץ מולדת — אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה (כ).
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב)
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ה'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום.
11.00 אנגלית ו'.
11.15 ערבית מדוברת (ו'־ה') — מראג'עה ב'.
11.30 אנגלית ח'.
12.00 מדעי הטבע (על יסודי) — חיסון.
12.25 אנגלית ט'.
13.00 הסטוריה על־יסודי־העשרה
13.30 ספרות — מסך לספרות
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 קשר משפחתי.
15.00 טאו טאו.
15.25 רחוב סומסום — מפגש בחיק הטבע.
16.00 זהו זה.
17.00 ערב חדש.
17.30 מקרון 1 שם הפרק: ביקור בפריס.
17.55 ג'יין אייר הפרק הרביעי: התפתחות יחסי ידידות בין ג'ין למר רוצ'סטר והתקרבות הדדית.
18.25 פסוקו של מקום — מבט אל אשתאול.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 שבועון טלוויזיה (ערבית).
19.00 מפגש תכנית בענייני השעה (ערבית).

מוני מושונוב מגיש "זהו זה" (16.00)

19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 לקראת שידור.
20.15 מבט ספורט.
21.00 מבט לחדשות.
22.10 ראול ואלנברג הפרק האחרון
23.05 יאנקי סמוראי — סרט תעודה. הפקה הולנדית שעשה צוות ישראלי, במלאות 45 שנה למתקפה היפנית על פרל הארבור.
23.55 פסוקו של יום חדשות.

תוכניות טלוויזיה ביום שישי 5.12.86

בשעה 21:15 — "סיבה למסיבה" — תכנית בידור בהנחייתה של רבקה מיכאלי.

בשעה 22:05 — סרט טלוויזיה — "מארי" — הפקת טלוויזיה משנת 1985 המבוססת על חייה של מארי דופלסיס, שהיתה בזמנה ההשראה לרומאן המפורסם של אלכסנדר דיומא "הגברת עם הקמליות". שלא כבספר של דיומא, כאן מגולל סיפורה המלא של הצעירה שנודעה אחר־כך בשם מרגריט גוטיה — נערה כפרית אנונימית, שהיתה לדמות מוכרת ומבוקשת בחברה הפריסאית. מרגריט גוטיה שימשה בת לוויה מקובלת לעשירי החברה שהתהדרו על חסדיה. את דמותה בסרט מגלמת השחקנית הבריטית גרטה סקאקי, אחת התגליות של הקולנוע הבריטי בשנים האחרונות. לצדה מופיעים כוכבים מפורסמים כמו: סר ג'ון גילגוד, הלמוט ברגר, [illegible] בן קינגסלי ("גאנדי") [illegible]. במאי: [illegible]

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח־התיכון טלוויזיה

יום שישי 28.11.86
13.00 וודי וודפקר. 13.30 בית חולים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצוייר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 וובסטר. 18.30 קשרי משפחה. 19.00 חדשות. 20.00 פלגאי. 21.00 סרט (ערבית). 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

שבת 29.11.86
13.00 הבלשים הצעירים (מצוייר). 13.30 הקטנים. 14.00 סיפורי ילדים. 14.30 הרפתקאות בעולם. 15.30 ימי העמק האבודים. 16.00 כדורגל אנגלי. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 ספורט. 19.00 כדורגל איטלקי. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט. 23.00 מועדון 700.

יום ראשון 30.11.86
13.30 חיים אחרים (סדרה). 14.00 מועדון 700. 14.30 מעשיות משמחות (ערבית) 15.00 סרט (ערבית). 16.30 "אי המטמון". 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 סאנקי. 18.30 כפיות של כסף (קומי). 19.00 שישים דקות. 20.00 תכנית מוסיקאלית עם גלברט וסליבן 21.00 סרט. 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

יום שני 1.12.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — "מבצע אינר". 16.30 היתקליף (מצוייר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ימים מאושרים. 18.30 לברן ושירלי (סדרה). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 כדורגל אמריקאי. 23.00 מועדון 700, חדשות.

יום שלישי 2.12.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף (מצוייר). 17.30 החבובות. 18.00 נסיעה בחלל (דמיוני). 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 מקגיוור (בלש). 22.00 זאב־אוויר (מתח). חדשות.

יום רביעי 3.12.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — "נוקטרן". 16.30 היתקליף (מצוייר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 זוהי הוליווד. 18.30 משפחת קמבל. 19.00 חדשות. 20.00 סימון וסימון (בלש). 21.00 רמינגטון סטיל. 22.00 קגני ולייסי. 23.00 מועדון 700, חדשות.

יום חמישי 4.12.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — "התרמית". 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 משפחת ג'פרסון. 18.30 דוק פילוט. 19.00 חדשות. 20.00 הרדקסל ומקורמיק. 21.00 עובדות חיים (סידרה). 22.00 לאור הירח. 23.00 מועדון 700.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 28.11.86
13.30 כדורגל (ספורט כללי ורק בערוץ 1). 14.30 תן לי שהות (רק בערוץ 1). 15.45 גוף האדם (רק בערוץ 1). 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 17.50 הסוס השחור (רק בערוץ 1) 18.30 תיבת המוסיקה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 תכנית בערבית המיועדת לתושבי השטחים. 21.10 היה היה נשר. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 הרפתקאות שרלוק הולמס.

שבת 29.11.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.15 ילדי רחוב די־בי־סי. (רק בערוץ 1). 18.30 חייו של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.40 החיים בשנות האלפיים (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שוב אתה כאן? (קומדיה אמריקנית). 21.10 בידור חו"ל. 21.10 איש ים ומאורעות סידרה דוקומנטרית (רק בערוץ 1). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

יום ראשון 30.11.86
17.20 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 18.00 כפר בין הענקים (תכנית בצרפתית לילדים). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.09 חדשות בצרפתית. 18.40 ההיסטוריה של הלבוש (רק בערוץ 1) 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 סליחה (קומדיה). 21.10 היקום ואנחנו (סידרה דוקומנטרית־היסטורית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דאלאס.

יום שני 1.12.86
15.50 מועדון מיקי מאוס (רק בערוץ 1). 17.00 הגמדים (רק בערוץ 1). 17.45 סדרה דוקומנטרית באנגלית (רק בערוץ 1). 18.00 רופאים בתפקיד (סידרה בצרפתית). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 אין כמו בבית (קומדיה אנגלית). 21.10 סדרה חדשה 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 ורים ואחים (סידרה אנגלית).

יום שלישי 2.12.86
15.50 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 17.25 אחות (רק בערוץ 1). 18.00 חייו של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.10 עולמו של וולט דיסני (רק בערוץ 1). 18.10 המיקרו מחשב בפעולה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 20.30 תיבת המוסיקה (מיטב הלהקות הבריטיות). 21.10 הילרי. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 רמינגטון ומייקפיס (סידרת מתח).

יום רביעי 3.12.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.20 פנקי רוסטר (רק בערוץ 1). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.40 מסע בחלל (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 צרפת היום. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה ברירה (קומדיה אמריקנית). 21.00 האוריבלות על פרשת הרבים (דוקומנטרי). 21.30 אלפרד היצ'קוק מציג — סרטון מתח. 22.00 חדשות באנגלית. 22.00 האבקות חופשית (מיטב ההתחרויות האנגליות — רק בערוץ 1). 22.10 שוד המהמרים הגדול.

יום חמישי 4.12.86
17.50 פלאש גורדון (רק בערוץ 1). 18.00 שאנו אליוה. תכנית בידור. 18.00 תכנית לחקלאות (מאנגלית רק בערוץ 1). 18.20 תאטרון (מאנגלית רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 הקופאית בסופרמרקט (קומדיה). 21.10 סלקן קרסט (סדרה). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

28.11.1986

קול המוסיקה
07.08 בהאזנה נינוחה — ויואלדי: קונצ'רטו לפיקולו, כלי מיתר וקונטינואו בדו מג'ור. בוקריני: קונצ'רטו בסי במול מג'ור לצ'לו וקנטרבס. קלמנטי: סונטה בס' 1 לשני פסנתרים בסי במול מג'ור. מוצארט: דיברטימנטו מס' 17 ברה מג'ור ק. 334 לחליל, כנור, ויולה, צ'לו ו־2 קרנות. בטהובן־ליסט: סימפוניה מס' 5 בדו מינור
09.00 קונצרט בוקר — מוסורגסקי: תמונות בתערוכה. מנדלסון: שלישיית פסנתר בדו מינור. סטרווינסקי: סוויטה מתוך פולצ'ינלה. נינו רוטה: קונצ'רטו של ערב לפסנתר ותזמורת. ברטוק: קונצ'רטו לתזמורת
11.57 מגישים שיר
12.00 מן הרטיה — השלישייה הישראלית עם מאיר רימון — קרן כרהמס. שלישייה לכלי־קשת בדו מינור. שלישייה לקרן, כנור ופסנתר במי במול מג'ור
13.05 בהאזנה נינוחה: גלינקה: הפתיחה רוסלאן ולודמילה. ויואלדי: הסתיו, מתוך עונות השנה. שומאן: קונצ'רטו לצ'לו בלה מינור. אלגאר: וואריאציות אניגמה. דבוז'אק: הסימפוניה התשיעית מן העולם החדש
15.00 לקראת שבת
16.00 לבקשתכם — גרנדוס: אינטרמצו מתוך גויסקס. באך: קנטטה מס' 208 (הציידת). מוצארט: קונצ'רטו ברה־מינור לפסנתר ולתזמורת ק. 466. שוברט: שלישייה בסי־במול מג'ור. לפסנתר, כנור, צ'לו
18.00 דור הזהב — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות — קלרה הסקיל — פסנתר/ארתור גרומיו — כנור תכנית שניה. בטהובן: סונטה מס' 3 במי במול מג'ור. מוצרט: קונצ'רטו מס' 9, במי במול מג'ור ק. 271. סקרלטי: 2 סונטות: לה מינור, פה מינור

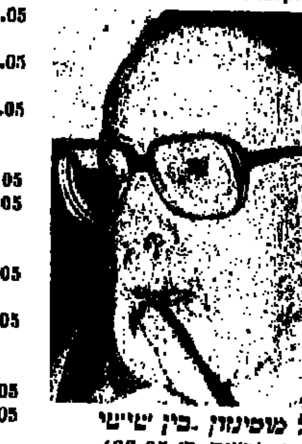

יגאל מוסינזון "בין שישי לשבת" (רשת ב' 23.05)

18.00 מוסיקה קאמרית. בטהובן: סונטה מס' 1 ברה מג'ור לכנור ופסנתר, שוברט: רביעיית כלי קשת מס. 14 ברה מינור, העלמה והמוות
20.05 שירים ישראליים
20.30 קונצרט ליל־השבת — באך: פרטיטה מס' 2 ברה מינור, לכנור יחיד, מוצרט: חמישייה בלה מג'ור, ק. 581 לקלרנית וכלי־קשת. דבוז'אק: סרנדה במי מג'ור אופוס 22. אלביק מניאר: סימפוניה מס' 3, אופוס 11, קופלנד: 4 תמונות מתוך הבלט רודאו
23.00 ברק הברוק — ורסיני רנסנס (ש.ח).

רשת א'
07.30 פעמי המורה — מצעד פזמונים — בסגנון מזרחי
09.30 השיר לא תם — שירים עבריים
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתי"ס לקראת שבת — לכתות הביניים (הגבוהות והמעט: אנשי השבת
11.30 השכלה ודעת לכל מרחבא — ערבית מדוברת — מורה ד"ר אביתי שבטיאל שעור מס' 6
12.05 והאר עינינו — שירים וניגונים
14.00 לכת ולכן ולכל המתעניין — תכניות לילדים א) תגאון סולנה — תכנית מאת שרגא פרידמן, ב) שלכם לברכה שירים וברכות
15.00 קבלת שבת — פרשת חיי שרה — פיוטים, זמירות, קריאת בתורה והפטרה. שיחה בהלכה. רעיונות לפרשה. אורחים לשבת
16.05 פרופיל — דיוקן ישראלי. עם מוריס וילכה, שמנהל מחלקת ההסברה של הסוכנות
17.10 ליל שבת — שירים עבריים
18.06 מוסף רדיו לספרות
19.05 שובי השולמית — קטעי הווי ושירה לשבת
19.30 שירודים לעולים
22.05 מקום אחר אלסקה
23.05 שירים עבריים.

רשת ב'
06.57 רגע של עברית
07.00 הבוקר הזה
08.05 כל צבעי הרשת
12.10 שריקת פתיחה
13.00 בחצי היום
14.06 הזמנות והנחות בטלות
16.05 עובר ושב
17.05 מאחורי הכותרות — מגזין לרדיו, לטלוויזיה ולעתונות
18.06 האיזון הקדוש — עם מאיר שלו
19.05 הטור השבועי
20.05 ואני תפילתי
21.05 השושנה פורחת — לקט רומנסות ושירי־עם ספרדיים
22.05 עוד לא רקדתי די — ריקודי עם
23.05 בין שישי לשבת — שיחה בשניים, בין יצחק לבני לבין הסופר יגאל מוסינזון
00.10 שיר אינו רק מנגינה — שירים עבריים בנושא חד.

גלי צה"ל
06.30 פוקחים עין עם מירב אופיר
07.07 תוספת בוקר — צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 בילוי נעים
11.05 קולה של אמא, עם אלכס אנסקי
12.05 סנדלים — שעתיים עם דורי בן־זאב
14.05 עוד לא שבת — עם שלמה ארצי
15.05 שלמה גרוניך, שם טוב לוי ווירידים בהופעה פומבית בכפר הירקון (ש.ח.)
16.05 שיר בשקט בשקט
17.05 רבעים דוקומנטריים — 1. תאטרון ישראלי נסיון ותהייה. 2. הליגה נגד השמצה בארה"ב
18.05 חיילים, אנשים צעירים — תוכניתה של פנינה בת־צבי
19.05 בראש גדול — עם שלמה גרביץ, יו"ר תנועת בית"ר העולמית
20.05 לא על הלוף לבדו
22.05 מרתון מיילס דייויס שנות השמונים
03.00 לא רוצים לישון.

רשת ג'
07.07 יום שישי חזר
08.05 להיות שם — שעה אחת, שמה אחת
09.05 אגן הים התיכון
11.05 משהו משהו
13.05 צפיחית בדבש — עם דן כנר
15.05 לשנות ערב — שירים עבריים
17.05 כאן, שם ובכל מקום
18.05 זמר שכוה — שירים עבריים
20.05 צלליל שבת
22.05 טיול לילי — שירים עבריים
23.05 איזה לילה — מסיבת ריקודים.

שבת רדיו

29.11.1986

קול המוסיקה

07.90 „שחרית לשבת": ביזה: „הנערה מארל", סויטה מס' 1; פ. בדחיים: פסטוראלה עם וריאציות לקלרנית, נבל ותזמורת; א. קמפרא: „הנשים", קנטטה; פ. דביין: סימפוניה קונצרטית בסול מג'ור ל־2 חלילים ותזמורת; מנדלסון: קונצ'רטו ברה־מינור לכנור ולתזמורת („מן העזבון"); איבר: דיברטיסמאן.
09.00 „למי סידורה — לה פה סול"
10.00 „קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית ימ רשה"ש" תכנית ליסט — בניצוח יורי ארונוביץ' סולנים: ברכה עדן ואלכסנדר תמיר: סימפוניית „דנטה": פנטסיית „הנודד" (שוברט) בעיבוד ליסט: „טאסו". פראמה סימפונית מילואים — עם ברכה עדן ואלכסנדר תמיר: מנדלסון: אלגרו ברילאנטי: רחמנינוב: 6 קטעים.
11.57 „מגישים שיר"
12.00 „במחיצת אמן דגול". עם ישה חפץ
13.05 „קונצרט לצהרי שבת": גריג: מחולות נורבגיים: צ'ייקובסקי: קונצ'רטו מס' 1 בסול מג'ור לפסנתר ולתזמורת: ברהמס: סימפוניה מס' 2 ברה־מג'ור
15.00 „אינטרלודים" (ש.ח)
16.00 קרל מריה פון ובר — חלוץ הרומנטיקאים במלאות 200 שנה להולדתו תכנית רביעית: קלע הכשפים
17.00 „פגרש את האמן הישראלי": אליהו שולמן בנור/אמנון סילבר פסנתר: בלוך: סונטה מס' 1; ברהמס: סונטה מס' 3 ברה מינור. אופוס 108
18.00 „הקונצרט שלי"

רחל חלפי בתכנית „דרכי ארם" (רשת א' 15.05)

20.00 „רדיו דרמה" — „אנשים בלילה" — חלק ב' מאת יהושע סובול והלל מיטלפונקט משתתפים: טינה טולין, יצחק חזקיה ואהרון אלמוג (ש.ח.)
21.05 „אופרה" הומפרדינק: הנזל וגרטל

רשת א'

09.05 „עולם המדע"
09.30 „סיפורדיו": „התוב. אבק על הפסנתר" שני סיפורים מאת יעקב שבינ
10.05 „מגישים שיר"
10.09 „מוסיקה לבוקר שבת": פול: חופשה בספרד: ליסט: רפסודיה הונגרית מס' 2; פוצ'יני: אריה מתוך „מדם בטרפליי"; בואלדיה: פתיחה „הכליף מבגדד"; קלמן: ואלס כפרי: ארינסקי: קונצ'רטו ורשא: הלמס ברגר: מחול השדים: דבוז'אק: הומורסקה: הל: לוניתקה
11.05 „הזקן בן 100" — סדרת משדרים במלאות 100 שנה להולדת דוד בן־גוריון: „דוד בן־גוריון ותפיסתו הממלכתית מאז הקמת המדינה" (ש.ח.)
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים: א) „שירים הם חברים של ספרים" — „גלגלים" מאת מירים שניר: ב) „הצבעוני השחור" — מאת אלכסנדר דיומא: ג) „ספור לשבת: „הרפסודה שאבדה" — מאת יפרח חביב
15.05 „דרכי ארם" — עם רחל חלפי
17.10 „בימות ובריים"
18.00 „רדיודרמה" — „אוסקר וניקולט" תרגום: לאה גולדברג, משתתפים: גדי יגיל, אילי גורליצקי, דבורה דותן, טובה פרדו, אמנון טסקין, מני פאר, ליאור ייני ועוד (ש.ח.
19.05 „אנתולוגיה קטנה לשירה"
22.05 „בוגדים ... למירה" (ש.ח.)

רשת ב'

08.05 „מי ישן", א) „מכרות המלך שלמה" — מאת ר. האגרד: פרק שלושה־עשר: ב) אגדת־עם מעובדת לתסכית: ג) „ארבעה ימים על הסניו"
09.05 „שאלה של טעם"
09.55 עוזריה אלון מספר על נוף הארץ
10.05 יומן השבוע
11.05 „חמישה בעקבות אחר"
12.05 „תשואות ראשונות" — אמנים בראשית דרכם
13.05 „בול" — האמת על רצח יאיר שטרן
14.11 „שירים מחייכים"
14.30 „שירים ושערים"
17.05 „ארץ חמדת"
18.06 „מפיק ורי"
18.30 ממגרש הספורט
19.05 „הקול קולנוע"
20.05 יומן השבוע (ש.ח.)
21.05 „המבדיל" (2:40)
21.08 „פרח בנני" — תכנית כבקשתך לשירים מזרחיים.
21.10 „מלווה מלכה"
23.05 „ציונות 86"
00.10 „לילה טוב"

גלי צה"ל

07.05 יופי של שירים — שירים עבריים.
08.05 „מעל ומתחת לשמיכה"
09.05 „מקהלה עליזה" — שירים וסיפורים לילדים עם שרה דורון.
10.05 „טוב לשמוע"
11.05 „במצב הנוכחי"
12.05 „מילים ומנגינות" — חווה אלברשטיין משוחחת עם רחל שפירא
13.05 שאלות אישיות — יעקב אגמון משוחח עם המשורר יוסף שרון.
14.05 הכל זורם — עם דובי לנץ.
15.45 „841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו מאת איתמר לוי. (פרק שמיני)
16.05 סינמה שבת — תכנית בענייני קולנוע
17.05 „על הקרשים" — תוכנית התאטרון של גלי־צה"ל
18.05 „משלנו" — מצעד הפזמונים העבריים.
10.05 מצעד הפזמונים הלועזי
20.05 „רחוק מן העין" — „באביב הם ישובו חורה". טיול בצלילים עם תכורת הזמר הצרפתי
21.05 „מסורת מסורת" — במוצאי יום מנוחה
22.05 „קול הג'אז הזה" — עם דני קרפל.
00.05 ציפורי לילה מארח — קובי מידן מארח את האמרגנים לייליאן שוץ
02.05 לא רוצים לישון.

רשת ג'

08.00 „גוונים" — שירים עבריים
10.05 „על בטוח" — להיטי כל הזמנים
12.05 „להיטים לוהטים"
14.06 „כוכבים"
15.05 „אתם זוכרים את השירים?
17.05 „שיר בין־ערבים"
19.05 „זמר שכזה" — שירים עבריים
20.05 „פזמונהמון" — מחרוזות פזמונים.
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים
23.05 „רדיוטק" — פזמונים בשצף קצב

ראשון רדיו

30.11.1986

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה — צ'ייקובסקי: סרנדה בדו־מג'ור לכלי־קשת; שוברט: סונטינה בלה־מינור; באך: הקונצ'רטו המשולש לחליל, כנור, צ'מבלו וכלי־קשת: בטהובן: טריו מס' 10 במי־במול מג'ור לפסנתר, כנור וצ'לו: א. כלוך: קונצ'רטו גרוסו מס' 1 לתזמורת כלי קשת ופסנתר אובליגטו.
09.00 קונצרט בוקר — ברוקנר: פתיחה בסול־מינור: אלבינוני: קונצ'רטו בדו־מג'ור ל־2 חצוצרות ותזמורת: מוצארט: וריאציות על שיר־עם צרפתי; שומאן: 7 שירים; דבוז'אק: קונצ'רטו בלה־מינור לכנור ולתזמורת; שופן: 10 פרלודים: ברליוז: הרולד באיטליה, סימפוניה עם ויולה־אובליגאטו: ברטוק: דיברטימנטו לכלי־קשת.
11.57 מגישים שיר.
12.00 אמנים באולפן — אינה יוסט — צ'לו סולו — רגר: סויטה ברה מינור; איזאי: סונטה: רוטייה: 3 שורות על שמו של פאול זכר; באך: סויטה מס' 1 בסול מז'ור.
13.05 בהאזנה נינוחה — צ'ייקובסקי: סויטה מתוך מפצח האגוזים; מסנה: אריה מתוך האופרה ארודיאד: שומאן: קרייזלריאנה; יאנאצ'ק: מחולות לאכיים; פרוקופייב: קונצ'רטו מס' 1 ברה מג'ור, לכנור ולתזמורת.
15.00 מוסיקה כאן ועכשיו — זאב שטינברג: פרולוג חגיגי: יוסף טל. אימנו ל־12 נגנים: שולמית רן: משחק פרטי: מרגה כיטר: סונטה לפסנתר.
16.00 מוסיקה ליום ראשון — ברליוז: ילדותו של ישו:

רות אלמוג ב„שיחת חצות" (גלי צה"ל 23.55)

מונטוורדי: מגניפיקט בשמונה קולות; מונטוורדי: מוטט.
18.00 למי סידורה? — לה פה סול (ש.ח.)
19.00 מוסיקה קלאסית קלה
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי
20.27 מגישים שיר
20.30 הקונצרט הקאמרי השבועי (הקלטה מפסטיבל ישראל — ירושלים 1984) בטהובן: רביעיה אופוס 18, מס' 3 ברה מג'ור; מוצרט: חמישייה ק. 515 (+ ו. כריסט): שוברט: רביעייה ברה מינור המוות והעלמה
22.30 מן המקורות — המורשה המוסיקלית העממית של מבסיקו — ו'
23.00 מחזורי יצירות — באך. הקונצ'רטו הברנדנבורגים: קונצ'רטו מס' 5 ברה מג'ור, לצ'מבלו, כנור, חלילית וכלי־קשת; היידן: הקונצ'רטו לצ'לו ולתזמורת: קונצ'רטו מס' 1, בדו מג'ור; שוברט: השירים

רשת א'

7.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 חוגה — עם בני הגדל
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — ספור וצליל · תכנית לגיל הרך טיול בעקבות הרוח
11.30 השכלה ודעת לכל — צרפתית למתקדמים, שעור מס' 57
12.05 בערוגות הבושם
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים — 1) שירים הם חברים של ספרים, מעשה בארנב קטן; ב) השלושה משכונת מחלול — מאת אברהם בר־טורא, פרק ראשון
14.45 לילדים הגדולים — חתול בשק — ילקוט כל־בו הרוזן ממונטה כריסטו — מאת אלכסנדר דיומא, פרק חמישי
15.30 עולם המדע (ש.ח.)
15.55 ספר חדש — סקירה
16.05 שאלה של טעם (ש.ח.)
17.10 רגע של עברית
17.12 מגישים שיר
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — פסיכולוגיה בחינוך — אוכלוסיות חריגות במערכת החינוך בהדרכת ד"ר יוסי גוטמן
18.06 מינחת ערב — משדר יומי להווי דתי ומסורת
19.05 מחשבת ישראל
19.30 שידורים לעולים
22.05 תפוח ועץ — תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם עורכת ומנחה: רבקה מיכאלי בצוות ד"ר עמירם רביב — יצירת קשר של התינוק עם סביבתו

רשת ב'

08.05 עושים עניין — עם גבי גזית ושלום קיטל
09.05 ביקור בית — עם רבקה מיכאלי
10.05 כל צבעי הרשת
11.30 סעו לשלום — עם גדעון הוד
12.10 אלף־אלף ב־בית — עם אהוד מנור
13.00 בחצי היום
14.06 בת צחוק — הווי והומור
15.05 רגעי קסם
16.05 שירים ושעורים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים
18.06 מסיבת עתונאים
18.45 היום בספורט — היום הזה
20.05 שלום לבדרודי
22.05 צמוקים ושקדים — מבחר שירים ביידיש, בנושא אל תשליכנו לעת זיקנה
23.05 צלצול שלישי — שבועון לאומנויות

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת. גורמים בכושר התמרון. מרצה: פרופ' שמואל מרחב
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום · עם מירב אופיר
07.00 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל
09.00 אילה בוקר — עם אלי ישראלי
10.05 הפסקת 10
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף
13.05 אחר אחר — פזמונים ישראליים
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 רדיו ספורט
17.05 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.45 משולש — עימות יומי בענייני השעה
20.05 חיילים, אנשים צעירים — תוכניתה של פנינה בת־צבי
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת. גורמים בכושר התמרון. מרצה: פרופ' שמואל מרחב
22.05 על הדבש ועל הכיפאק
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות עם הסופרת רות אלמוג
00.05 ציפורי לילה — עם דודו טופז
02.05 לא רוצים לישון

רשת ג'

07.07 שיר בבוקר בבוקר — שירים ופזמונים ישראליים
09.05 מה, כבר תשע — עם אבי אתגר
10.05 שבעים מי יודע
11.05 שעה תמימה — עם מלאכי חזקיה
12.05 רק מוסיקה
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי
14.06 פזמון חוזר
15.05 חדש, חדיש ומחודש
16.05 הצגה יומית
18.06 מצעד הפזמונים הלועזיים
21.05 ארום עתיק
23.05 הלילה הוא שירים

שני רדיו

1.12.1986

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה — הנדל: זיקוקי דינור מלכותיים, היידן: קונצ'רטו ברה מג'ור לגיטרה ותז. כלי קשת, ובר: חמישייה בסי במול מג'ור לקלרנית ורביעיית כלי קשת, מנדלסון: סימפוניה מס' 3 בלה מינור הסקוטית
09.00 קונצרט בוקר: באך: סויטה תזמורתית מס' 3, מנואל דהפייה: קונצ'רטו לצ'מבלו, חליל, אבוב, קלרנית, כנור וצ'לו, ווהן וויליאמס: פנטסיה על נושא של תומס טאליס, ברהמס: שלישייה מס' 1 בסי מג'ור לפסנתר כנור וצ'לו, אלגאר: קונצ'רטו בסי מינור לכנור ותזמורת, בטהובן: סימפוניה מס' 7 בלה מג'ור
11.57 מגישים שיר
12.00 מן הסרטיה — פרוקופייב: סונטה לכנור ופסנתר ברה מג'ור, מוצרט: חמישייה בסול מינור ק. 516
13.05 בהאזנה נינוחה — גלוק: קונצ'רטו בסול מג'ור לחליל ותזמורת, מנדלסון: קונצ'רטו מס' 2 ברה־מינור לפסנתר ולתזמורת, מוצארט: קונצ'רטונה לשני כנורות ותזמורת ק. 190, ראבל: אמא מספרת, סויטה, שוברט: פנטסיית הנודד
15.00 הסברה מוסיקלית הרביעיות הראשונות של ברטוק, תכנית שניה
16.00 מאולמי הקונצרטים בעולם — פסטיבל שבועות מוצרט בזלצבורג. המקהלה והתזמורת של רדיו אוסטריה/ל. האגר, מלכת השמיים לסופרן, מקהלה ותזמורת ק. 127, רצ'טטיב ואריה בסול מג'ור, ק. 143, טה דאום ותזמורת

דן רונן „רדיו דרמה" (רשת א' 16.05)

ק. 141, מיסה ברו מינור, ק. 139
18.00 רגש על הביצוע, כתת אמן
19.00 תזמורות כלי נשיפה
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי
20.27 מגישים שיר
20.30 מאולמי הקונצרטים בעולם — פסטיבל טיבור וורגה בשוויץ/מנצח: טיבור וורגה, מוצארט: דיברטימנטו ברה מג'ור ק. 136, באך: קונצ'רטו בלה מינור לכנור ותזמורת, רו"כ 4 כ"א, קוראי: דואו, לכנור וצ'לו, מוצרט: סימפוניה בפה מג'ור, ק. 138, רטווילר: קונצ'רטו לחליל, נבל ותזמורת, מוצרט: סימפוניה מס' 41, בדו מג'ור, ק. 551 („יופיטר")
22.30 פעם ועוד מיכאל לבינאס: קריאות לאנסמבל בן 11 כלים (תנוגן 3 פעמים)
23.00 מחזורי יצירות באך: הקונצ'רטי הברנדנבורגים: קונצ'רטו מס' 6, בסי במול מג'ור, לכלי־קשת, היידן: הקונצ'רטי לצ'לו ולתזמורת: קונצ'רטו מס' 2, ברה מג'ור, שוברט: השירים.

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 „חוגה" — בני הגדל
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס ספור אני שומע — לכתות ב',ג' — נחלת־שבעה — מאת טובה הרשקוביץ
11.30 השכלה ודעת לכל בעיות פתוחות ברפואה — פרופ' משה ארונסון גבולות הרפואה: (חקר ההורקנות)
12.05 שיר ופזמון
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים
14.45 לילדים הגדולים בארץ חלמה — חירונו של שמואל רווז
15.25 הכדור עגול — ספורט לנוער
15.53 מאוצר הספרים — סקירה על ספר חדש
16.05 רדיו דרמה — חכמי חלם משתתפים: עזרא דגן, חנה רוט, נירה רבינוביץ ועוד
17.10 רגע של עברית
17.12 מגישים שיר
17.20 האוניברסיטה הפתוחה יחסים בינלאומיים בעידן הגרעיני המורה התיכון בעידן הגרעיני, ד"ר שי פלדמן
18.06 מנחת ערב
19.30 שידורים לעולים
22.05 אותות ומופתים — סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי — 50 שנות שידורי הספורט ברדיו (ש.ח.)

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 עושים עניין — עם גבי גזית ושלום קיטל
09.05 ביקור בית — עם רבקה מיכאלי
10.05 כל צבעי הרשת
11.30 סעו לשלום — עם גדעון הוד
12.10 אלף אלף בבית — עם אהוד מנור
13.00 בחצי היום — חדשות ופזמונים
14.06 בת צחוק — הווי והומור
15.05 רגעי קסם
16.05 שירים ושעורים
17.05 חדשות בענייני משק וכלכלה
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים
18.06 שעה חופשית — מגזין שבועי לעניני חנוך
18.45 היום בספורט
19.00 היום הזה
20.05 סולם הזמירות
22.05 פינת הג'אז
22.58 רגע של עברית
23.05 משחקי לילה.

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת שירת המקהלה מרצה: המשורר אהרון שבתאי
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום, עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 אילה בוקר — עם אלי ישראלי
10.05 הפסקת 10
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף
13.05 אחר אחר — פזמונים ישראליים
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 ראיון מיוחד עם האלוף אמנון שחק — ר' אגף המודיעין במטכ"ל
18.45 משולש — עימות יומי בענייני השעה
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 הלהקות — לצפון באהבה — על להקת פיקוד הצפון בסוף שנות השבעים
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — שירת המקהלה, מרצה: המשורר אהרון שבתאי
22.05 על הדבש ועל הכיפאק
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות — עם האדריכל יעקב רכטר
00.05 ציפורי לילה — עם גילת מאור
02.05 לא רוצים לישון.

רשת ג'

07.07 שיר בבוקר בבוקר
09.05 מה, כבר תשע
10.05 שבעים מי יודע
11.05 שעה תמימה
12.05 רק מוסיקה
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי
14.06 פזמון חוזר
15.05 חדש, חדיש ומחודש
16.05 הצגה יומית
18.06 היה היה — מצעד פזמוני העבר
20.05 לי ולך — שיר וברכה
21.05 קצת אחרת — פופ מתקדם
23.05 הלילה הוא שירים

שלישי רדיו

2.12.1986

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה — גרשווין: …פסודיה בנוסח בלוז, דייקא: …ליית הקוסם, גלאסר: לאללה … סויטה דרום אפריקנית, … סימפוניה מתוך … מחול המוות, … סונטה ברה מג'ור, צ'ייקובסקי: מתוך הקטעים לפסנתר.
09.00 קונצרט בוקר — ג'מיניאני: סונטה מס' 3, ברו מג'ור, לצ'לו … הנדל: סויטה מס' 1 … לצ'מבלו, באך: … מס' 1, בסי מינור, לכנור … טרטי: ארג'נו לכלי־קשת, … קונצ'רטו בסול, לפסנתר ולתזמורת, מאהלר: 5 שירי ריקרט.
11.57 מגישים שיר.
12.00 מן הסרטיה — סונטה לכנור ופסנתר בסול מג'ור אופוס 78, שלישייה בלה מינור, אופוס 114, לפסנתר, ויולה וצ'לו.
13.05 בהאזנה נינוחה — בעריכת … גליאנט — באך: הסויטה הצרפתית מס' 6 במי מג'ור, צ'ימרוזה: קונצ'רטאנטה לחליל, אבוב ולתזמורת, ארן: סימפוניה מס' 1 בדו־מג'ור, מוצרט: סינפוניה קונצ'רטנטה לכנור, ויולה ולתזמורת ק. 364, בטהובן: שביעייה אופוס 20 במי־במול מג'ור.
16.00 מוסיקה צעירה.
16.30 קונצרט קאמרי — ערבית מוסיקלית, שומאן: 2 רומנסות לאבוב ופסנתר. שומאן: סונטה לכנור ופסנתר, מנדלסון: … ברוקנר: רביעיית מיתרים … מג'ור.

… פרידמן מגיש „בוקר טוב ישראל" (גל"צ 08.05)

17.30 קולות תוכנית שירי עם … בעיבודים של מנדלסון.
18.00 מתוך התקליטיה.
18.30 פניני אופרה — וורדי: שיר הערבה ואוה מריה מתוך אותלו, מוצרט: לקט מתוך המערכה הראשונה של דון ג'ובאני. אופנבאך: מערכה א' מתוך הלנה היפה.
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי.
20.27 מגישים שיר.
20.30 מאולמי הקונצרטים שלנו — התזמורת הקאמרית הקבוצית … שמבדל, ישי קנל: … למיתרים (בצוע בכורה), … בריו: שירי עם. שוסטקוביץ': סימפוניה קאמרית רביעייה מס' 8. מקהלת הגברים מסיגבורג, … מנצח: תיאו ברויר/קרל וורנש — כס שירים מאת שוברט, … ליגה, גלוק, אריות מאת בטהובן, לורצינג, וורדי.
22.30 תכנית ג'ז.
23.00 מחזורי יצירות: באך: הספרון של אנה מגדלנה באך — חלק א', היידן: הקונצ'רטי לחליל, אבוב ותזמורת קונצ'רטו מס' 1, כדו מג'ור.

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 חוגה · עם בני הגדל.
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים.
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה.
11.05 רגע של עברית.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס שיעורים לחינוך המיוחד, שני לוחי כרוב, מאת רעה בלטמן.
11.30 השכלה ודעת לכל, משה שטיפירו: מקומם של מיפקדי האוכלוסין בתולדות היישוב. פרופ' עוזיאל שמלץ.
12.05 מלילך המזרח כבקשתך.
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים
14.45 לילדים הגדולים — חתול בשק — ילקוט כל־בו.
15.25 השכלה ודעת לכל מרחבא. ערבית מדוברת. מורה: ד"ר אביחיל שבטיאל שיעור מס' 7.
15.55 ספור חדש — סקירה.
16.05 עם אנשים פנחס ווררין חתן פרס המורה המצטיין בפיסיקה (ש.ח.).
17.10 רגע של עברית.
17.12 מגישים שיר.
17.20 האוניברסיטה הפתוחה תרבות וחברה בתקופת היישוב והמדינה. אורחות וקונפליקט של ישראל בת זמננו — פרופ' אריק כהן.
18.06 מינחת ערב.
19.05 שעור בתלמוד — מפי שבתאי סבטו מסכת ברכות.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 שנינו יחד וכל אחד לחוד

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה.
08.05 עושים עניין, עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 ביקור בית.
10.05 כל צבעי הרשת.
11.30 סעו לשלום — עם גדעון הוד.
12.10 אלף־אלף בבית — עם אהוד מנור.
13.00 בחצי היום.
14.06 בת צחוק — הווי והומור.
15.05 רגעי קסם.
16.05 שירים ושעורים.
17.05 חדשות בענייני משק וכלכלה.
17.10 יומן כלכלה.
17.30 על מספרים ואנשים.
18.06 אצבע על הדופק — שבועון בעניני בריאות ורפואה.
18.45 היום בספורט.
19.05 היום הזה.
22.05 עוד פעם אחת כמו עץ סרק.
22.58 רגע של עברית.
23.05 קפה ראשו — חידונים בהשתתפות המאזינים עם שמוליק רוזן.

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת הויכוח על הסופר. מרצה: ד"ר אבנר כהן.
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם איתן ליפשיץ.
08.05 בוקר טוב ישראל.
09.05 אילה בוקר — עם אלי ישראלי.
10.05 הפסקת 10.
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף.
13.05 אחר אחר · פזמונים ישראליים.
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב.
16.05 „841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו מאת איתמר לוי, פרק שמיני (ש.ח.)
16.15 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
17.00 ערב טוב ישראל.
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.45 משולש — עימות יומי בענייני השעה.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 ראיון מיוחד עם האלוף אמנון שחק — ר' אגף המודיעין במטכ"ל.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת הוויכוח על הסופר. מרצה ד"ר אבנר כהן.
22.05 על דבש ועל הכיפאק.
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים.
23.55 שיחת חצות — עם אורי גורדון, ראש המחלקה לעליית הנוער בסוכנות היהודית.
00.05 ציפורי לילה — עם עוזי לוי.
02.05 לא רוצים לישון.

רשת ג'

07.07 שיר בבוקר בבוקר — שירים ופזמונים ישראליים.
09.05 מה, כבר תשע — עם אבי אתגר.
10.05 שבעים מי יודע.
11.05 שעה תמימה — עם מלאכי חזקיה.
12.05 רק מוסיקה.
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי.
14.06 פזמון חוזר.
15.05 חדש, חדיש ומחודש.
16.05 הצגה יומית.
18.06 מקום בצמרת — מצעד הפזמונים הישראליים.
21.05 ארום עתיק.
23.05 פניני ג'אז.

רביעי רדיו

3.12.1986

קול המוסיקה

07.09 בהאזנה נינוחה — רספיגי: סויטת הצפורים; היידן: קונצ'רטו לצ'לו ברו מג'ור; בטהובן: מוסיקה למחזה אגמונט של גטה; הונגר: סימפוניה מס' 2
09.00 קונצרט בוקר — סיזאר פרנק: וריאציות סימפוניות לפסנתר ולתזמורת; ברהמס: השישייה השניה לכלי־קשת; חצ'טוריאן: קונצ'רטו לכנור; הונגר: המלך דוד, אורטוריה. מגישים שיר.
12.00 אמנים באולפן — ש. פוקסון־היימן, כרט ברמן — פסנתר ב־4 ידיים; וובר: 6 קטעים ועידים קלים 6 קטעים; רגר: וריאציות ופוגה על נושא של מוצרט
13.05 בהאזנה נינוחה — סן־סנס: שביעייה; בטהובן, קונצ'רטו מס' 1 לפסנתר ותזמורת; וולטון: פסאר
15.00 רק אתמול נולדה — מהקלטות רדיו חבל הסאאר התז. הסימפ' של רדיו חבל הסאאר בניצוח דניס ראסל דייויס: הנס ורנר הנצה: הליגובלוס אימפרטור (אלגוריה מוסיקלית); לואיס בלרד: מקרה בוונדד ני
16.00 מהקלטות התזמורת הסימפונית ימ רשה"ש עם זוכי תחרות קול־ישראל לאמן הצעיר 1986, מנצח: דייויד רוברטסון; דבוז'ק: קונצ'רטו בסי־מינור לצ'לו ותזמורת; בטהובן: קונצ'רטו מס' 3 בדו־מינור לפסנתר ותזמורת הרך; דביוסי: פרלוד ואור הירח מתוך הסויטה ברגמאסק
17.30 מוסיקה מן העבר הרחוק
18.00 קרל מריה פון וובר — חלוץ הרומנטיקאים. קלע הכשפים (ש.ח.)
19.00 לבקשתכם — אנסקו, רפסודיה

משה טימור מנחה „מחפשים את המטמון" (רשת ב' 22.05)

רומנית מס' 1; פגניני, קפריסים לכנור־יחיד; חינסטורה: קנטטה לאמריקה הקסומה ל־23 כלי־נקישה וסופרן־דרמטי
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי
20.27 מגישים שיר
20.30 אופרה של יום רביעי — גרשווין: פורגי ובס
23.00 מחזורי יצירות — באך: הספרון של אנה מגדלנה באך — חלק ב'; היידן: הקונצ'רטו לחליל, אבוב ותזמורת: קונצ'רטו מס' 2, בסול מג'ור

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 חוגה — עם בני הגדל
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — אלה תולדות — סדרת תכניות בנושאים יהודיים — מקומות ישראל
11.30 השכלה ודעת לכל — מבית לאומי למדינה שבדרך — עלייה וקליטה של יהודי גרמניה 1917־1939 — חלק שני
12.05 מהוי המזרח — מבחר שירים מזרחיים
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — תכניות לילדים מי ישן — א) מכרות המלך שלמה — מאת ר. האגרד פרק שלושה־עשר: ב) ארבעה ימים על הסניו — פרק שלושה־עשר: ג) אגדת עם.
15.00 חתולוגין — מומחים משיבים לשאלות המאזינים.
15.55 מאוצר הספרים.
16.05 מעולמו של האדם המבוגר.
17.12 מגישים שיר. האוניברסיטה הפתוחה — תרבות וחברה בתקופת היישוב והמדינה, ישראל. דמוקרטיה ליברלית, ד"ר בנימין נויברגר.
18.06 מינחת ערב — משדר יומי להווי דתי ומסורת
19.05 שאול כעניין.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 חבר מאותו כוכב — תכנית היכרויות רדיופונית.

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה.
08.05 עושים עניין — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 ביקור בית — עם רבקה מיכאלי.
10.05 כל צבעי הרשת.
11.30 סעו לשלום — עם גדעון הוד.
12.10 אלף־אלף ב־בית — עם אהוד מנור.
13.00 בחצי היום.
14.06 בת צחוק — הווי והומור.
15.05 רגעי קסם.
16.05 שירים ושעורים.
17.05 חדשות בענייני משק וכלכלה.
17.10 יומן כלכלה.
17.30 על מספרים ואנשים.
18.06 זרקור.
18.45 היום בספורט. — היום הזה.
19.35 מוסף לעניני צבא ובטחון.
20.05 מבט לפולקלור — יום במושב סגולה.
21.05 שיר לדרך.
22.05 מחפשים את המטמון.
00.15 פסקול אישי.

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת על תפיסת הנס במקרא — נס ומיתוס. מרצה: ד"ר יאיר זקוביץ.
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום. עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע · עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל.
09.05 אילה בוקר — עם אלי ישראלי.
10.05 הפסקת 10.
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף.
13.05 אחר אחר — פזמונים ישראליים.
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב.
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
17.00 ערב טוב ישראל.
18.05 יעד משודר — מגאזין לענייני צבא וביטחון.
18.45 משולש · עימות יומי בענייני שעה.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 הלהקות — כאן השריונים — על להקת גייסות השריון מספרים כוכבי הלהקה (ש.ח.).
21.00 מבט לחדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת — נס ומיתוס. מרצה, ד"ר יאיר זקוביץ.
22.05 על הדבש ועל הכיפאק.
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים.
23.55 שיחת חצות — עם הסופרת יעל דיין.
00.05 צפורי לילה קלאסיים עם חנוך רון.
02.05 לא רוצים לישון.

רשת ג'

07.07 שיר בבוקר בבוקר — שירים ופזמונים ישראליים.
09.05 מה כבר תשע, עם אבי אתגר.
10.05 שבעים מי יודע.
11.05 שעה תמימה — עם מלאכי חזקיה.
12.05 רק מוסיקה.
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי.
14.06 פזמון חוזר.
15.05 חדש, חדיש ומחודש.
16.05 הצגה יומית.
18.06 הצעקה האחרונה.
20.05 לי ולך — שיר וברכה.
21.05 צליל מכוון.
23.05 הלילה הוא שירים.

חמישי רדיו

4.12.1986

קול המוסיקה

07.09 „בהאזנה נינוחה" — בורודין: מרש פולובצי פיביק: „בדמדומים" גריג: קונצ'רטו לפסנתר, בלה מינור סיבליוס: סויטה קרליה דה פאייה: „הכובע המשולש".
09.00 „קונצרט בוקר" מוצרט: סימפוניה מס' 31 ק. 297 פוגר: סימפוניה קונצרטית מס' 1 ויטאן: קונצ'רטו לכנור מס' 4, ברה מינור מנדלסון: שמינייה במי במול מג'ור וורדי: „אאידה" — קטעים.
11.57 „מגישים שיר"
12.00 „מן הסרטיה" באך: סונטה מס' 2 במי במול מג'ור לחליל ופסנתר בן־ציון אורגד: שלישייה לכלי קשת, שלישיית המיתרים הירושלמית קרל רופלר: פנטסיה פסטורלית הונגרית לחליל ופסנתר שומאן: אנדנטה ווריאציות לשני פסנתרים, שני צ'לי וקרן.
13.05 „בהאזנה נינוחה" סמרטיני: סימפוניה במי במול מג'ור ולנקה: סונטה מס' 3 בסי במול מג'ור לכנור, אבוב, בסון קונטרבס וצ'מבלו ברהמס: קונצ'רטו ברה מג'ור לכנור ותזמורת אופוס 77 מאהלר: סימפוניה מס' 1 ברה מג'ור.
15.00 „מפגשים".
16.00 „אתנחתא" רפי פרידר — באריטון, ויקטור דרכיאנקו — פסנתר שומאן: אהבת המשורר (היינה) בראון: שירי היונה והשושן בארבר: 3 שירים למילים של ג'. ג'ויס. צ'ייקובסקי: בהמולת הנשף, סרנדת דון חואן מוסורגסקי: הופק: שיר הפרעוש.
17.30 „קשת של צלילים" ויואלדי: סונטה ברה מינור, לה פוליה

עזריה אלון מספר על נוף הארץ (רשת א' 15.25)

מוצרט: דיברטימנטו, ק. 439 ב. ל־3 קרנות בטאסט כרוביני: פרק שני מתוך רביעיית המיתרים מס' 6 בלה מינור.
18.00 „אנתולוגיה בצליל" הדרמה הליטורגית של ימי הביניים.
19.00 „מוסיקה קלאסית קלה".
20.05 „אינטרלוד" — רצף מוסיקלי.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית ימ רשה"ש היידן: סימפוניה מס' 89 בפה מג'ור יעקב גלבוע: עיטורים סימפוניים על נושא של פ. בן־חיים.
21.15 „אנתולוגיה קטנה לשירה" (15 ד') סטרבינסקי: נשיקת הפייה. רחמנינוב: קונצ'רטו מס' 2 לפסנתר ותזמורת פאש: סונטה לחמישה.
22.30 תכנית ג'אז, מג'אז והלאה.
23.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות ההסטוריות. קלרה הסקיל — פסנתר/ארתור גרומיו — כנור בטהובן: סונטה מס' 3 במי במול מג'ור מוצרט: קונצ'רטו מס' 5 במי במול מג'ור, ק. 271 סקרלטי: שתי סונטות בלה מינור, פה מינור (ש.ח.)

רשת א'

07.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 „חוגה" — עם בני הגדל.
09.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
10.05 „השיר לא תם" — המשך.
10.30 „רדיו קל".
11.05 רגע של עברית.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „ידעתי ספר", „דוקטור דוליטל והמבריה הירוקה" — מאת: יו לופטינג.
11.30 „השכלה ודעת לכל" והפתוחה לשונם של ילדים — בהדרכת ד"ר רות ברמן, רכישת מערכת הצורות.
12.05 „ליבי במזרח" — מבחר שירים מזרחיים אותנטיים.
14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים
14.45 לילדים הגדולים החתול בשק — ילקוט כל־בו.
15.25 עוזריה אלון מספר על נוף הארץ.
15.30 „קתדרא". פרופ' גרשון שקד. לבעיית הדורות והאסכולות בספרות העברית משנות ה־30 ועד ימינו (ש.ח.).
15.53 „ספר חדש" — סקירה.
16.05 „ארץ לא נודעת".
17.10 רגע של עברית.
17.12 „מגישים שיר".
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" צרפתית למתקדמים. שעור מס' 57 (ש.ח.).
18.06 „מינחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת.
19.05 „שעור בתניא".
19.30 שידורים לעולים.
22.00 א"ז — חדשות (העברה מרשת ב').
22.05 „יש לי חלום". עם ד"ר אביגייל גולומב וניצה אברבנאל.
00.05 סיום — „התקווה".

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „עושים עניין" — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי.
10.05 „כל צבעי הרשת".
11.30 „סעו לשלום" — עם גדעון הוד.
12.10 „אלף־אלף ב־בית" — עם אהוד מנור.
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 „רגעי קסם".
16.05 „שירים ושעורים".
17.05 חדשות בענייני משק וכלכלה.
17.10 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים".
18.06 „שירים עבריים".
18.45 היום בספורט.
20.05 „שורשים" — מגזין לענייני עדות ופולקלור.
22.05 „מסביב לעולם בשעה קלה".
23.05 „בינינו לבין עצמנו".
01.10 „התקווה". (+ רשת ג').

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות תהליך ההורכבות.
06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל.
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עורך: שרון מולדאבי, מגישה: מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו".
13.05 „אחר אחר" פזמונים ישראליים.
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
16.05 ארבע אחר הצהריים
16.54 באופן מילולי
17.00 „ערב טוב ישראל".
18.05 שעה קלה על כלכלה.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 „יעד משודר" — מגאזין לענייני צבא וביטחון.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות. תהליך ההורכבות.
22.05 על הדבש ועל הכיפאק.
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים ישראלים.
23.55 „שיחת חצות" — עם המשפטן ד"ר אמנון רפאל.
00.05 ציפורי לילה — עם ענת דולב.
02.00 מבזק ידיעות.
02.05 לא רוצים לישון.

רשת ג'

07.07 „שיר בבוקר בבוקר".
09.05 „מה, כבר תשע?"
10.05 „שבעים מי יודע".
11.05 „שעה תמימה".
12.05 „רק מוסיקה".
13.05 „רק בימי חול".
14.06 „פזמון חוזר".
15.05 „חדש, חדיש ומחודש".
16.05 „הצגה יומית".
18.06 „קוליבר" — שבועון פופ.
20.05 „לי ולך" — שיר וברכה.
21.05 „נוסע דוק" — עם דליה כהן.
23.05 „הלילה הוא שירים".

שחמט

קרבות ותחרויות

הפתעות בדובאי

באולימפיאדת השחמט הנערכת בנסיכות הנפט הערבית דובאי משתתפות נבחרות מ־109 מדינות, 108 בתחרויות הגברים, 50 בתחרויות הנשים. התחרויות מלאות הפתעות שהגדולות שבהן הפסדה של ברית המועצות לארצות הברית 2.5:1.5 (והתיקו 2:2, שהשיגה איסלנד נגד בריה"מ. [illegible]

בחזרה לרומנטיקה

[illegible]

גמביט המלכה

לבן: טימן שחור: פורטיש

טילבורג 1986

[illegible]

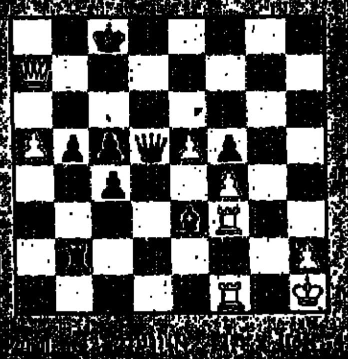

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

ב־5346 מוכנים מטים על כל מסעי השחור במעמדי. והמפתח המצויין גורם לחילופי מטים. ב־5347 מופעלות סוללות מוסוות בשני וואריאנטים.

מישל קיו
"מטי" 1981

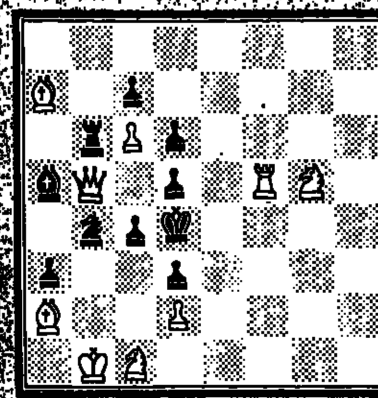

מט בשני מסעים

תאודור טאובר, פתח תקוה
מקורית

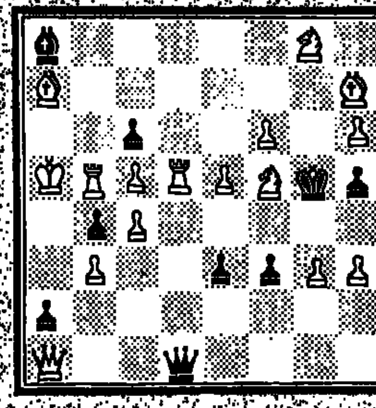

מט בשלושה מסעים 9 + 16

הפתרונות אל העורך, [illegible] ירושלים

חישוג למחבר ישראלי

בבעיות של חיימן, [illegible]

דאן חיימן
"מטי" 1983
ציון כבוד שלישי

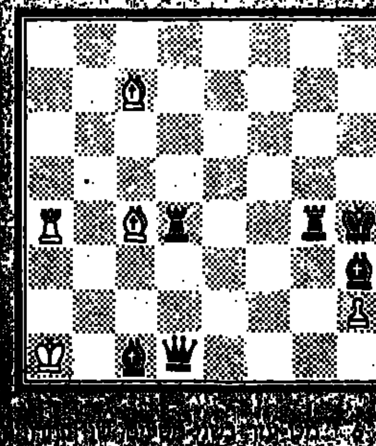

[illegible]

תשבצים

תשבץ 161

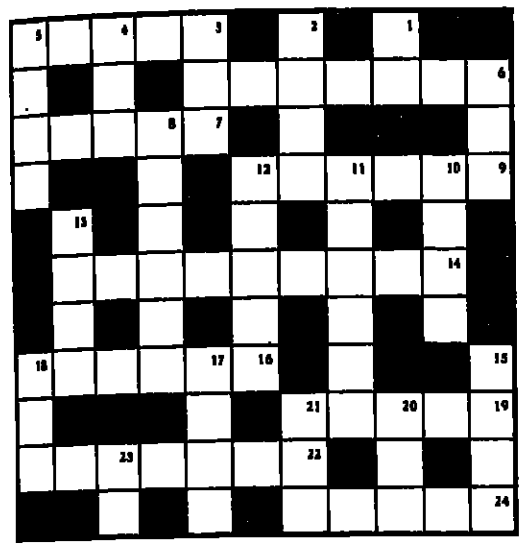

אפקי: 3) אברים בחלק התחתון של הגוף. 6) תולעת פרימיטיבית עגולה. רב התולעים ממחלקה זו חיות חיי טפילות (כ"מ). 7) מכשיר השקאה. 9) מעון נופש לבעלי רכוש. 14) ויזה. 16) טלמטור בעברית. 19) מרכז איזורי בצפון הארץ. 22) פסל של ראש ותזה אדם. 24) מנדנד ומעסיק מאוד.

אנכי: 1) הרי לך. 2) לא חשוב. 3) מאבני החשן. 4) מדה קטנה. 5) נדוניה. 6) עגה מקומית. 8) מסביב. 10) אחד השופטים. 11) מלחין איטלקי בן המאה ה־17 (חיבר 42 אופרות). 12) נקודות חבור ברשת. 13) חלק מן הרצפה. 15) תהליך החזרה למצב תקין. 17) אל פלישתי. 18) לא חד. 20) נוזל מן החי. 21) מידת המרחב. 23) נהר בדרא"פ.

אגוזן 161

אפקי: 3) עוף שכלו פרקי רגליםז (5). 6) בארץ אפשר גם אחרת, אפס היא לא ערה לכך (7). 7) לאחר הגשמים האחרונים אפשר כבר איכשהו להרטיב שם את הרגלים (5). 9) בראש ובצידו על ההר (6). 14) תענוג הנגרם מעיון בספר בשול נאה (4, 5). 16) הוא דורש והם לא קשוחים כמוהו, לפיכך יש לעזור להם (6). 19) דורשים ממנהל, הנץ! (5) (כ"מ). 22) עוזרים לשוטרים בישוב (7). 24) חלק בגוף שחושפים בחרף לשמש (5) (כ"מ).

אנכי: 1) (יחד עם 23 אנכי) במשען כך שמענו מלכת היופי היא נצחית (4). 2) איזו תקופה באמנות מובעת במוסיקהז (4). 3) הרצפה העשויה בה טובה מאבן (3). 4) לא אישר שהקים את הישוב (3). 5) זהה אחרים אבל לא אמר זאת בצורה ברורה (4). 6) כיום אפשר לומר שהם אנשים השודים מאוד (3). 8) שרוך פרום אינו לענין (3, 3). 10) הם חיים משקוי טהור (4). 11) מי ברשות אחראית להופעה המכופתרתז (6). 12) נותן אשור לממון (5). 13) כך שמענו בקש פרס את מחילת הבאבא (2, 2). 15) נבלע לקרבם כחץ שלוח (4). 17) בעל זכות על פי הוראה מגבוה ותוספת רמז עדין (4). 18) בקצור החברה הממשלתית למיחשוב קבלה את שמה מן השופט (3). 20) בהמה תשאר כזו גם אם תעמוד על הראש (3). 21) משכן מלחים (3). 23) ראה 1 אנכי.

פתרונות

תשבץ 160

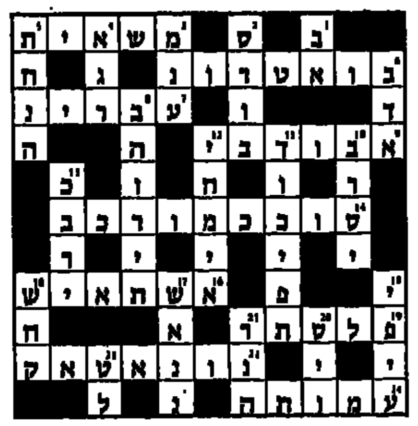

אגוזן 160

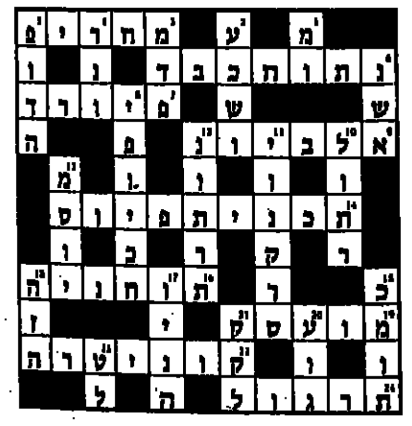

אמיר בן־אור

ברידג'

אלוף ה"מאסטר פוינט"

כמו בכדור סל, טניס, כדור רגל וכו', גם בברידג' ישנם אלופי־צבירה, ובמקום השחקן שקלע הכי הרבה סלים, או השחיל הכי הרבה גולים, יש בברידג' שיא של נקודות אמן בשנה אחת, ושיא זה שייך לשחקן גראנט באז, שהצליח לצבור 3000 נקודות אמן בשנה אחת. מכאן ברור לכם שביצוע יפה של יד הוא ענין שגרתי עבורו.

	♠ A 9 ♥ K 9 4 3 ♦ A Q 2 ♣ A 6 5 2	
♠ K 8 7 5 4 3 ♥ — ♦ K J 6 ♣ K 10 9 3		♠ 10 2 ♥ Q 10 8 6 5 ♦ 10 5 4 3 ♣ J 7
	♠ Q J 6 ♥ A J 7 2 ♦ 9 8 7 ♣ Q 8 4	

מחלק: מערב
פגיעים: כולם
ההכרזה:

מערב	צפון	מזרח	דרום
2 ספייד	כפל	—	2 בלי שליט
—	3 קלאב	—	3 ספייד
—	3 בלי שליט	—	—

מערב פתח בפתיחה של 2 ספייד חלש, צפון־דרום, יודעים שבידי כל אחד מהם 4 קלפים בסידרת המארט, ועצר בספייד, אולם צפון החליט שחוזה של 3 בלי שליט עדיף (ואח"כ סופר שחש ברע והעדיף שדרום יבצע את החוזה, וכל זה באליפות העולם במיאמי).

מערב הוביל בספייד, הכרוז זכה בנסיך והמשיך בהארט, מיד התברר המצב בסידרה זו, והכרוז בחרך בלבו את בן זוגו על החלטתו הנבונה, הכרוז המשיך במהלך נבון, הוא שיחק דיאמונד קטן מהדומם, ועל ידי כך ניתק את המגע בין המתנגדים, ואת אפשרות היציאה מהיד בצבעים בהם לא היה מעוניין, מערב זכה והמשיך בספייד, הכרוז זכה בדומם, שיחק הארט כשהוא זוכה בנסיך, המשיך בדיאמונד לעבר המלכה, המשיך באלוף דיאמונד והארט נוסף לעבר האלוף שבידו והמצב היינו כזה:

	♠ — ♥ 9 ♦ — ♣ A 6 5 2	
♠ K 8 7 ♥ — ♦ — ♣ K 10		♠ — ♥ Q 10 ♦ 10 ♣ J 7
	♠ Q ♥ 7 ♦ — ♣ Q 8 4	

הכרוז שיחק את המלכה ספייד, מערב זכה בשלוש לקיחות בספייד (ארבע יחד עם הנסיך דיאמונד) ונאלץ לשחק קלאב, מתחת למלך, הכרוז העביר את הלקיחה, זכה עם המלכה שבידו וביצע את החוזה. מכיוון שהתחרות התנהלה בשיטת טופ־בוטום, הוא זכה ב־303 נקודות מתוך 306 נקודות אפשריות.

אורנה שפאן

מחברות הקולנוע

חמושים ולא מסוכנים

שוב שלומיאלי, תמיד שלומיאלי כי הרי אין כמו שלומיאלים כמתוכנן בטוח לעורר בקהל צחוקים שבעי רצון של "הרי זה לא אחור". פרקליט שנון אך איטי בתגובותיו (חג'יו לוי) ושוטר לשעבר שהודח מהשירות על לא עוול בכפו רק מפני שטפלו עליו אשמה בשל טימטומו הרבה (ג'ון קנדי), הופכים למאבטחים בחברת שמירה פרטית ועולים על שחיתות בצמרת האיגוד המקצועי בראשו עומדים מנהל אכזר (קנט מקמילן מהסרט "חולית") ומיליונר ציני (רוברט לוגיה מ"להב משונן"). כמו אצל כל השלומיאלים גם הם נתקלים בפגעים ויוצאים תמיד בשן ועין, פעם הם אורבים לרעים בתוך סאונה מחוממת וכמעט נחנקים, ופעם הם באיך לסכל שוד ונכנסים בטעות למלונות כלבי שמירה רעבתניים. אין צורך לספר איך הם נראים כשהם מצליחים לצאת משם, לאחר שפושעים הצליחו לברוח, כמובן. כי הם באמת חמושים בכלי נשק מסוכנים אך בהחלט לא מסוכנים בשל טפשותם והשטויות שהם עושים ועל־כן תמיד מצליחים לרמותם, זה באמת די מצחיק אך לא יותר מדי. ביים מרק לסטר, שלזכותו זקופה הצלחת סרט הפעולה "קומנדו" עם שוורצנגר.

חטיפה נעימה

ג'ים אברהמס דיוויד זוקר וג'רי זוקר – שלושה תסריטאים־במאים שהיו שותפים לכמה מהפרודיות המוצלחות של שנות ה־70: "סרט מטורף", "טיסה נעימה", ואחרים, שבים עם קומדיה חדשה עם הרבה בדיחות טריות ושוות על החברה האמריקנית ובפרט על אנשי לוס־אנג'לס. יורשת מיליונים שמנה (בט מידלר) נחטפת מחווילתה ב"בל־איר". בעלה, דני דה־ויטו, יצרן אופנה עשיר ושמן שתיכנן לרצוח ולרשת את כספה, מחליט לנצל את הזדמנות הפז שנפלה לידיו, לא לשלם את דמי הכופר, ולזכות ברצח – חינם. החוטפים הם זוג נשואים וטובי־לב במסיכות ליצנים של ג'ינגולד, החטופה מגבלת את פיה, לבעלה פלגש שרוצה לסחוט אותו ומפעילה לשם כך את הג'יגולו המטומטם שלה, נוסף לכל אלה מסתובב בשכונה רוצח מטורף. משטרה של טפשים, שוטרים מושחתים, סוכני מכירות נואשים ועוד, מהווים מטרה לחצים הפארודיים של טריו הבמאים, ולא יכלו למצוא שידוך טוב יותר מהקומיקאים דני דה־ויטו ובט מידלר כזוג המיליונרים המטורללים.

זכרונות אהבה מפירנצה	טוב
מונה ליזה	טוב מאוד
נשיקת אשת העכביש	טוב מאוד
עונות אודה	טוב מאוד
שואה	טוב מאוד

אוונטי פופולו

מלחמת 67'. שישה ימים של מלחמת בזק. נצחון מוחץ לישראלים שיכורי תהילה. המצרים נסוגים בבהלה. ימים רבים עוד התהלכה הבדיחה על החייל המצרי שזנח את נעליו בחולות מדבר סיני כדי שיוכל לרוץ מהר ולברוח מהישראלי הגיבור. היום דומה שהדבר נשתכח לחלוטין להוציא איזכורים שנכנסו לפולקלור על המלחמה ההיא. הבמאי רפי בוקאי, זכר והקדיש את סרטו הארוך הראשון לאלו שנחשבו "אויב" ולא נתנו דעתנו שגם הם אנשים. שני חיילים מצריים שתעו במדבר נקלעים למסע מוזר וסוריאליסטי על פני מדבר צחיח. מפגשים משונים עם ניידת שידור של הטלוויזיה הבריטית ועם כיתת סיור ישראלית. ידידות בזק. קומזיץ אל הלילה. קירבה שמחפה על היותם אוייבים. הישראלים מקבלים הוראה להשאיר את המצרים במדבר כי מחנות השבויים עמוסים לעייפה. השניים ממשיכים, מחכים ולא יודעים למה. החום משגע אותם. הם משתכרים מבקבוק ויסקי שמצאו בג'יפ נטוש של חייל או"ם וצועדים בתהלוכה מוזרה עם טרנזיסטור ומטרייה צבעוניות, שרים את היימנון המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית. המראה מוזר אך המלחמה עוד יותר. בוקאי יצר אווירה מיוחדת ולא מציאותית שממחישה עד כמה המלחמה הזו מגוחכת. מופנה גם מבט אירוני על החייל הישראלי שיכור הנצחון שלא ידע מה בדיוק לעשות עם הנצחון.

צעדים מסוכנים

באמצעות משחק שחמט סימבולי מבטא הבמאי היהודי־צרפתי ריצ'ארד דמבו שהספיק לחזור בתשובה את העימות בין הגושים מזרח נגד מערב, מסך הברזל נגד קאפיטליזם דמוקרטי. השחקן הצרפתי מישל פיקולי מגלם את דמותו המיוסרת של שחמטאי רב־אמן, יהודי־סובייטי המאמין בקומוניזם, שנאבק על כתר אלוף העולם בשחמט נגד רב־אמן רוסי שערק למערב והמייצג מעצמה מערבית, צעיר ממנו בשלושים שנה ועולה עליו בכושר ריכוז. את התפקיד מגלם השחקן היפה אלכסנדר ארבט שאף הוא ערק למערב. משחק המוחות החריף בין השניים הופך למאבק בין גושים מדיניים, מלחמת גוג ומגוג בה נשחקים האינדיווידואלים להשגת נצחון בשחמט שכמוהו כנצחון פוליטי. אמרגני השחקנים מנצלים כל תכסיס אפשרי: הרוסים מעבידים בפרך את פיקולי למגינת לבה של אשתו המגוננת (לסלי קרון) עד שהוא לוקה בהתקפת לב, והמעצמה המערבית חוטפת מרוסיה את אשתו (ליב אולמן) הרוסי הצעיר ומביאה אותה למערב כדי לעודדו לנצח. נצחון בכל מחיר גם במחיר חיים. סרטו של דמבו הוא סרט מקורי ומרתק הלוקה בזיקה אנטי קומוניסטית, כצו השעה בקולנוע. אצלו זה אולי מטעמים אחרים, אפשר לנחש איזה.

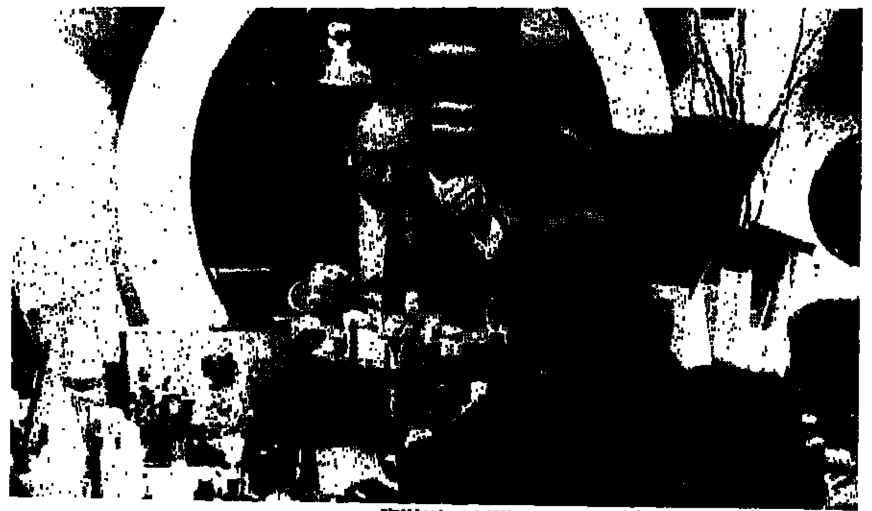

הקומיקאי דני דה ויטו, כוכב "חטיפה נעימה"

מישל פיקולי בסרט "צעדים מסוכנים"

חנה ואחיותיה

טוב מאוד

"חנה ואחיותיה" זה לא וודי אלן של גגים מטורפים והומור משתולל (גאוני כדוגמת "זליג" ו"שושנת קהיר הסגולה", אבל זה אלן רגיש, מעמיק ועשיר בניואנסים שחוקר נחמות אנושיות ויחסי אנוש ברצינות מבודחת. כמו "מנהטן", "אני הול" ו"רגשות" גם פה חוקר אלן את אנשי מנהטן הנוירוטיים הטיפוסיים שרצים־רצים ולא מוצאים דבר בפילוסופיה, בפסיכולוגיה או בדת. קורות משפחה אחת: חנה (מיה פארו) האשה המושלמת, ובעלה (מייקל קיין) שמתאהב בלי (ברברה הרשי), אחותה הצעירה של אשתו שחיה עם צייר מבוגר (מקס פון־סידוב), אחותן הלא יוצלחית והמתוסבכת הולי (דיאן וויסט), והוריהן הקשישים שלא מפסיקים לריב. גם האאוט־סיידר הנצחי: וודי אלן בתפקיד בעלה־לשעבר של חנה, יהודי והיפוכונדר מקצועי שפוחד מהמוות ורוצה להפוך לקתולי אך החוויה הדתית שלו מתמצה בקניית איקונין ותמונות הצלוב ביחד עם מיונז ולחם פרוס. לאלן אין כבר הרבה לחדש, הוא חוזר על עצמו, אך זהו סרטו המעמיק, הבוגר, השלם והבשל ביותר אף שניטלו ממנו הניצוצות הגאוניים של "זליג". זהו בדיחה רצינית מאוד ובנוסף לכל גם אופטימית ושופעת אהבה לחיים. אפילו אלן הליצן העצוב מצא מנוחה.

מכבסת יפהפיה שלי

טוב

שנים מקוננים על גוויעה איטית של הקולנוע הבריטי, וכשמידי פעם צץ לו סרט סביר מיד מודיעים על התאוששות. "מכבסת יפהפיה שלי" הוא סרט כזה, אף שבעצם גם הוא לא מוציא את הקולנוע הבריטי מתקבר, זהו סרט חביב, רגיש, אנושי, משעשע, יותר בגישה קולנועית רעננה מצד כמה ופילות לקלישאות שעושות לו עוול, ידידות ומערכת יחסים הומוסקסואלית עדינה הנרקמת בין צעיר הודי־פקיסטני שאפתן (גורדון וורנק), בנו של שמאלן משכיל ועני, לבין צעיר אנגלי פאנקיסט בן המעמד הנמוך. השניים, שהחברה לא נתנה להם צ'אנס, פותחים מכבסה לא חדישה בפרבר פועלים טיפוסי של רכבות, עשן ולכלוך ומנסים לשרוד בעולם המונע ע"י כסף, גזענות ושנאה. בתקופה בה עוצרים זרים כהים גם באנגליה שהתגאתה באוריינטציה סוציאל־דמוקראטית, הסרט יכול להתפאר במבט הוגן על האוכלוסיה ההודית הנרדפת ע"י אמא אנגליה, בצד הומאניות מתחסדת. הבימאי סטפן פריירס העניק מגע סוריאליסטי למציאות העגומה טען את הסרט במתח ואלימות יחד עם אהבה ואירוטיקה מעודנת בין הצעירים. נצחון לאהבה.

שוברי הלבבות

כמעט טוב

בלו (פיטר קויוטה) ואי־ליי (ניק מנקוזה) הם חברים מילדות. גם כשהם כבר גברים מגודלים הם ממשיכים לדבוק בידידותם. נשים באות, נשים הולכות – והם צמודים כסיר וכמכסה, עוזרים זה לזה בשעת משבר וכמעט גומרים את ידידותם הסימביוטית בגלל אשה. כמעט כמו בחיים. הבימאי בובי רוס מתעסק ב"שוברי הלבבות" ביחסי גברים־נשים, כיצד רואה כל צד את הצד השני בעיות מסוים, שוביניזם גברי והתגוננות פמיניסטית כתשובה, ובעיקר כצמא לאהבה והפחד מפני מחוייבות וקשר, בערך כמו מה עשה אלן רודולף בסרטו "בחר בי", אבל פחות עמוק, עם מעט קלישאת הידידות הגברית – למרות הרצון הטוב לא לזייף ולהגיש סרט קטן ומציאותי.

● בעקבות הצלחת הסרט "שואה" בקרב הצופים ובשל חשיבות נושאו, יועמד לרשות משרד החינוך עותק מיוחד שיעבור מיישוב ליישוב בארץ להקרנה בפני תלמידי בתי הספר התיכוניים. מנהלי בתי ספר ומחלקות חינוך המעוניינים בפרטים נוספים וקביעת מועדי הקרנה מתבקשים לפנות לזאב ברגע, טל: 03־894449, 842431.

● החודש יצאה לדרך הפקת אגדת הילדים השמינית בסדרת האגדות של חברת "קנון": בגדי המלך החדשים" על־פי אנדרסן, בבימוי דייוויד אירווינג ובכיכובם של הקומיקאים סיד סיזר ("סרט אילם", ורוברט מורס ("איך להצליח בעסקים"), ג'וליאן שגרן ואחרים.

● מנחם גולן אירגן החודש כנס של נציגי "קנון" מכל העולם. למלון הילטון בת"א הגיעו 400 מנהלי בתי קולנוע, מפיצים ואנשי מינהלה של גולן מרחבי אירופה שבאו ללמוד על החברה בארץ, שמעו הרצאות וביקרו באולפני ג.ג. המשוכללים בנווה אילן וברחבי ישראל.

● בשבוע שעבר החלו החזרות לסרטו "החולמים" – סרטם של אורי ברבש ובני ברבש ("מאחורי הסורגים") על קבוצת חלוצים חדורי אידיאולוגיה סוציאליסטית שבאו לפלשתינה בשנות ה־20 כדי להקים כאן קומונה שוויונית, בצוות ישתתפו שחקנים זרים מפורסמים כקלי מקגיליס ("העד", "ראובן ראובן") בתפקיד של חלוצה מוינה, ג'ון שייה ("נעדר") כבנר עדין נפש, לצד הישראלים הקבועים של ברבש: ארנון צדוק ורוברטו פולק. בתום חודש וחצי של חזרות רצתניות בנמל יפו יחלו הצילומים שיימשכו 8 שבועות בירושלים ות"א.

● בסינמטק חיפה נפתחה החודש סדרת הרצאות על אמנות הקולנוע בשיתוף אוני' חיפה. מרצים: נחמן אינגבר, ניסים דיין, יוסי אורן, ד"ר מיכל פרידמן ואחרים. הרצאה ראשונה על האכספרסיוניזם בקולנוע תתקיים ב־2.12, יום ג' ב־19.00. דברי מבוא: ד"ר מיכל פרידמן.

● לאחר כשנתיים בהן תיפקד המכון הישראלי לקולנוע ללא מנהל אמנותי שיעשה קצת סדר בתוהו ובוהו, מינה החודש יו"ר המכון, בועז אפלבוים, את מנהלו של סינמטק חיפה, יוסי אורן, לתפקיד הפרובלמטי. נראה אם עכשיו יזוזו שם העניינים.

● השבוע מתקיים בניו־יורק פסטיבל הסרטים הישראליים שהפך כבר למסורת. המארגן מאיר פיינשטיין (זוכרים את "סיפורי פוגי"?) הביא לפסטיבל את "חיוך הגדי", "אוונטי פופולו", "בגלות", "נדיה", "המאהב", "אדמת חמה", "עוריית ואוריה", "בר 51", "כפפות" ואחרים.

יעל ישראל

בחודש דצמבר יערכו הסינמטקים רטרוספקטיבה לסרטיו של הבמאי ההודי המהולל סאטיאג'יט ריי, מן המעטים שיצרו בהודו קולנוע איכותי לצד אלפי סרטים שחשיבותם האמנותית אפסית, שמייצרים האולפנים של משפ' קאפור. ריי, משכיל הודי, החל לעבוד על סרטיו בשנות ה־50, סרטו הראשון "פאתר פאנצ'לי" שהוצג בפסטיבל קאן (56') היכה בתדהמה את צופי המערב. ריי עבר מגוון של ז'אנרים – מריאליזם לפנטסיה, מסרטים היסטוריים לסרטים על הכפר ההודי והבחרה העירונית. הוא בונה סיפור עממי מאוד, הנשען על מסורת ופולקלור, אך ערכיו כלל אנושיים. עבדו כצייר עזר לו ליצור אימאז'ים ויזואלים מהממים. סרטיו מומלצים מאוד מאוד וחלקם טרם הוקרנו בארץ:

● פאתר פאנצ'לי – פרק הפתיחה ב"טרילוגיה של אפו", סרט שכולו שירה טהורה העוקב אחר רגעים בחיי משפחה הודית עניה המתגוררת בעיר בנגלי ומנסה לשמור על אחדותה בתנאים הקשים. הגיבור הוא אפו, ילד אינטליגנטי המנסה להתגבר על קשיי החבהיתיים. בסינמטק ירושלים, 1.12 יום ב' 19.00. בסינמטק ת"א, 3.12 יום ד' 19.00.

● אפאראג'יטו – החלק השני בטרילוגיה, בו מתבגר אפו ומשלים את לימודיו באוניברסיטה של כלכותא. בסינמטק ים, יום ג' 2.12, 19.00.

● עולמו של אפו – אפו מבוגר ומהורהר ונושא לאשה, ולדה בת 14. פרק אחרון בטרילוגיה. סינמטק ים, יום ה' 4.12, 19.00.

המלצות לסרטים אחרים:

● וירדיאנה – יצירה קולנועית פסימית ונטולת רחמים, המתארת עולם מושחת ורע מיסודו. הבמאי הספרדי בונואל עושה שמות בערכי הנצרות הקתולית והכנסיה הצבועה. במרכז העלילה נערה דתית תמימה ומורחת שדודה המזדקן חושק בה ומתאבד, אחרי שהיא יורשת את אחוזתו היא הופכת "קדושה" האוספת את חלכאי העיר לביתה עד לרגע האלימות האכזרית כפויית הטובה. בסינמטק ים יום ג', 21.30.

● הכייס – סרטו של הבמאי רוב'ר ברסון בעל הסגנון הנזירי־מינימליסטי, אודות מעלליו של כייס המעמיד עצמו מעל החוק. סינמטק ים, 3.12, 14.00.

● החותם השביעי – אחד מסרטיו הקלאסיים של ברגמן. סינמטק ים, 3.12, יום ה' 21.00.

● מוכרת הגפרורים הקטנה – סרטו של ז'אן רנואר מ־1928, אדפטציה פנטסטית לאגדה של אנדרסן.

● נפילת בית אשר – עיבוד סוריאליסטי משנת 28', של הבמאי ז'אן אפשטיין לסיפורי האימה והמיסתורין של אדגר אלן פו. שני הסרטים יוקרנו בסינמטק ים ביום ה', 4.12, 19.30.

● אשה בחלון – משיאי יצירתו של פריץ לאנג באמריקה, "סרט אפל" מבריק שופע מתח, אימה ואלימות, במרכזו פרופסור בורגני שבדמותו מעורבים הטוב והרע. סינמטק ים, 4.12 יום ה' 21.00.